

Methodiekb beschrijving voor de opleidingen:
ASSISTENT ADMINISTRATIEF MEDEWERKER
ASSISTENT MOBILITEITSBRANCHE /
BASISVAARDIGHEDEN METAAL.

De opleidingen zijn aangepast en uitgevoerd in het kader van het HIT- project.

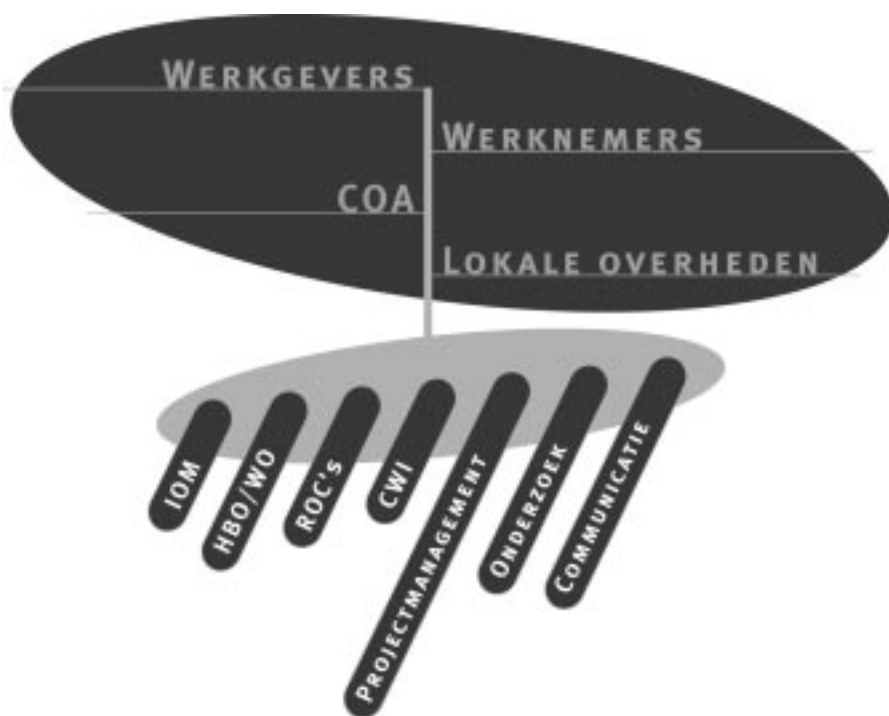
**HERSTELD VERTROUWEN
IN DE TOEKOMST**

**UNIT ADMINISTRATIE EN HANDEL
UNIT EDUCATIE
UNIT TECHNIEK**

**Methodiekbeschrijving voor de opleidingen:
assistent administratief medewerker,
assistent mobiliteitsbranche / basisvaardigheden metaal.**

*De opleidingen zijn aangepast en uitgevoerd
in het kader van het HIT- project.*

WAT IS HIT?

In april 2001 is de stichting Hersteld Vertrouwen in de Toekomst (HIT) van start gegaan, een initiatief van het Vertrouwenspact Werkgelegenheid Limburg. In deze stichting participeren sociale partners (LOZO, LWV en FNV), de gemeenten Heerlen, Maastricht, Roermond en Venlo, de Provincie Limburg en het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA). Andere organisaties zullen zich in de toekomst aansluiten bij dit initiatief.

WAT DOET HIT?

HIT maakt het mogelijk dat asielzoekers in Limburg een kortdurend en geïntegreerd scholingstraject volgen. Dit scholingstraject biedt hen de mogelijkheid om hun kansen op de arbeidsmarkt, in Nederland of daarbuiten, te vergroten en daardoor hun toekomstperspectief.

Het product dat nu voor u ligt is de afgelopen drie jaar in de praktijk ontwikkeld en getest op de regionale opleidingscentra. Wij wensen u veel leesplezier en zijn benieuwd naar uw reacties.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	2
Inleiding	4
1. Het onderwijsmodel	6
2. Organisatorische randvoorwaarden	
2.1 Werving en intake	9
2.2 Informatie en communicatie	11
2.3 Programmaopzet en planning	13
2.4 De praktijkcomponent	14
2.5 Deskundigheid docenten	16
2.6 Faciliteiten	18
2.7 Begeleiding	22
2.8 Financiën	23
3. Didactiek en werkvormen	
3.1 Integratie in alle vakken	24
3.2 Vakgerichte woordenschat	31
3.3 Contextrijk leren	32
3.4 Begrijpelijk taalaanbod	33
3.5 Taalopdrachten in de praktijk	35
3.6 Aangepaste toetsen en examens	36
3.7 Zelfverantwoordelijk leren	37
4. Overdracht en inbedding	38
5. Bijlagen	41

VOORWOORD

Veel allochtonen noemen Nederland een ‘diploma-land’. Nederlanders hechten erg aan diploma’s en certificaten; algemene middelbare schooldiploma’s of beroepsgerichte diploma’s. Daarom is het voor veel anderstaligen frustrerend wanneer ze na vele honderden uren taallessen alleen maar een papier meekrijgen waarop het bereikte taalniveau is genoteerd. Op de arbeidsmarkt doe je daar niet veel mee. Aan een vakdiploma heb je meer, dat realiseren zij zich heel goed.

Daarom kunnen we niet anders dan uiterst tevreden zijn over het feit dat steeds meer instellingen voor beroeps- en volwassenenonderwijs methodieken ontwikkelen waarmee zij de anderstalige volwassenen zo snel mogelijk een beroepsgerichte en zo mogelijk kwalificerende vakopleiding laten volgen. Zonder vooraf honderden uren aan aparte taallessen te besteden.

Niet dat de taalles en de taalontwikkeling achterwege kunnen blijven. In het HIT-project Limburg is een geïntegreerde aanpak toegepast: de taalontwikkeling is gekoppeld en dienstbaar gemaakt aan de beroepsgerichte ontwikkeling. In die manier van werken hebben de deelnemers niet alleen volop gelegenheid om de geleerde kennis en vaardigheden in de praktijk en in het praktijklokaal toe te passen maar ook dient die praktijkoefening als context voor het taalgebruik. En in contextrijke werkvormen kunnen veel betere resultaten met taalverwerving worden bereikt. Daarmee neemt de vaktaalvaardigheid toe en dat draagt weer bij tot vermeerderde vakkennis. Zie daar de kern van de vereiste cyclus: de verschillende onderdelen (vak, taal, praktijk), volgen elkaar steeds op en zijn constant dienstbaar aan elkaar.

Betrokken docenten, vakinstructeurs en praktijkbegeleiders die aan het HIT-project hebben deelgenomen, hebben zich deze nieuwe methodiek eigen

moeten maken. Ze hebben daar veel energie in gestoken. Daarbij hebben de betrokken docenten en begeleiders voor een deel hun eigen werkterrein en vakdiscipline moeten verlaten om in multifunctionele teams te gaan samenwerken en daarbij didactieken en werkvormen moeten toepassen die eigenlijk niet van hun eigen vak zijn. Maar daarmee hebben zij de weg vrij gemaakt voor een nieuwe manier van beroepsontwikkeling waar in de naaste toekomst veel nieuwe cursisten dankbaar gebruik van zullen maken.

Ook anderstaligen die terugkeren naar hun moederland hebben enorm veel baat bij deze aanpak. Hoe zouden zij anders aan de ontwikkeling van vakken-nis en beroepsvaardigheid zijn toegekomen wanneer er geen begrijpelijke instructietaal beschikbaar zou zijn gekomen?

We mogen hopen dat de ontwikkelde methodiek zijn weg vindt naar andere afdelingen van de betreffende opleidingsinstituten en met hen samenwerkende instellingen en dat ook andere groepen anderstaligen van de aanpak kunnen gaan profiteren.

Simon Verhallen,
Universiteit van Amsterdam

INLEIDING

Voor u ligt de methodiekbeschrijving van de units Administratie en Handel, Techniek en Educatie van het Arcus College, die in de periode 2002-2004 hebben geparticipeerd in het HIT project.

In september 2002 zijn de units in opdracht van de Stichting Hersteld vertrouwen In de Toekomst, kortweg HIT genoemd, gestart met opleidingstrajecten voor asielzoekers.

Onderdeel van de opdracht was om naast het realiseren van een geïntegreerd traject, tevens de daarvoor te ontwikkelen methodiek te beschrijven.

Met het laten vastleggen van de gehanteerde methodiek beogen de overheden en organisaties verenigd in de stichting Hit, alsmede het EU-fonds Equal, inzicht te verkrijgen in de voortgang van het project en om de verworvenheden van het project overdraagbaar te maken.

In de periode gelegen tussen 2002 en 2004 is op gestructureerde wijze geëxperimenteerd met het realiseren van geïntegreerde trajecten. De methodiekbeschrijving is bedoeld als denkraam voor de geïnteresseerde lezer. Het kadert overwegingen van de docenten, die, soms zonder elkaar eerder te hebben ontmoet, zich geplaatst wisten voor de opdracht om voor een onbekende doelgroep een geïntegreerd aanbod tot stand te brengen en daarvoor een passende werkwijze te ontwikkelen.

Door te experimenteren met programmaonderdelen, veranderbereidheid te tonen, een eer te stellen in het behalen van zo goed mogelijke resultaten, plezier te beleven aan samenwerking, engagement te voelen ten opzichte van deelnemers, hebben de teamleden geleerd dat het georganiseerde zoekproces naar de geëigende methodiek en het bijpassende aanbod nog niet is afgelopen. Om die redenen dient de gepresenteerde methodiekbeschrijving opgevat te worden, als een reeks geordende oplossingsrichtingen, die de geïnteresseerde lezer, de geïnteresseerde uitvoerder uitnodigen om ook deel te nemen en te beginnen. De weergegeven verworvenheden zijn eerder duidelijke richtingaanwijzers, dan kant en klare oplossingen.

De methodiekbeschrijving schetst hoe geïntegreerde trajecten in de praktijk kunnen worden vormgegeven. Tevens wordt ruim aandacht besteed aan intussen specifiek ontwikkelde overdrachtsmethoden, een geëigende leeromgeving en bij de werkwijze passende leermaterialen. Aan de benodigde uitvoeringsvoorwaarden wordt in de beschrijving ruimschoots aandacht besteed.

Trots stellen de leden van de docententeams en andere uitvoeringsbetrokkenen samen vast, dat in het oog springende resultaten zijn geboekt. Om te beginnen stemt het aantal deelnemers dat via de geïntegreerde trajecten een opstartkwalificatie heeft verworven tot tevredenheid. De onderlinge

samenwerking tussen de teamleden, die een cruciale voorwaarde blijkt te zijn voor het feitelijk realiseren van een geïntegreerde aanpak, kan zonder aarzeling succesvol genoemd worden.

Het experiment heeft door de niet eenvoudige opdracht om gelijktijdig te werken aan het realiseren van een passend aanbod en de daarvoor geëigende methodiek, de betrokken docenten voorzien van aantrekkelijke uitdagingen en vele moeilijke momenten. De opdracht om de resultaten van het voortdurende en nog steeds voortgaande reflectieproces weer te geven, hebben mede dankzij de gestructureerde aanpak geleid tot een grote eensgezindheid bij de teamleden over hetgeen aan verworvenheden van het HIT – project diende te worden vastgelegd. De ondersteuning bij dit proces door het Instituut voor Taalonderzoek en Taalonderwijs Anderstaligen (ITTA) heeft in belangrijke mate bijgedragen aan het inspireren van de docenten en het structureren van de beschrijving.

We hopen met deze methodiekbeschrijving docenten en leden van het management te inspireren om de handschoen op te pakken en gebruikmakend van wat al is geleerd, eveneens geïntegreerde trajecten te realiseren om laagopgeleiden en laagtaligen kansen te bieden om zich te kunnen kwalificeren als erkend en gewaardeerd vakmens.

Het overzicht van de directe uitvoeringsbetrokkenen:

De docenten:

Dhr. H. Dijkma	namens de unit Administratie en Handel
Dhr. J. Dijkma	namens de unit Administratie en Handel
Mw. A. Gerards	namens de unit Administratie en Handel
Dhr. C. van Ginderen M. Ed.	namens de unit Educatie
Dhr. J. Willigendael	namens de unit Administratie en Handel
Dhr. C. van Ginderen M. Ed.	namens de unit Educatie
Dhr. P. Humblet	namens de unit Techniek
Dhr. M. Kohnen	namens de unit Techniek
Dhr. P. van Riet	namens de unit Techniek
Dhr. W. de Smet	namens de unit Techniek
Dhr. M. Sonnenschein	namens de unit Techniek
Mw. T. van der Mark	Projectleider ROC-OZL Contracting BV
Mw. T. Bolle	Projectbegeleider ITTA

De samenstellers:

Dhr. C. van Ginderen M. Ed.
Mw. T. van der Mark

1. HET ONDERWIJSMODEL

Vooraf

Voor steeds meer laagtalige en laagopgeleide allochtonen wordt het behalen van een beroepskwalificatie noodzaak om betere kansen te maken op de arbeidsmarkt.

Het Arcus College in Heerlen heeft de handschoen opgenomen door voor deze deelnemers trajecten geïntegreerde vak – en taalscholing te ontwikkelen.

De afgelopen twee jaar is door verschillende units van het Arcus College in Heerlen druk geëxperimenteerd met het realiseren van geïntegreerde vak – en taalscholing. De ontwikkelde trajecten zijn gericht op de laagste functioneringsniveaus, de assistent en de beginnende beroepsbeoefenaar. Geïntegreerde scholingstrajecten zijn kwalificerend. Het is de bedoeling dat de deelnemers gediplomeerd of gecertificeerd de vakopleiding verlaten. De geïntegreerde trajecten die zijn uitgevoerd in het kader van het project Hersteld vertrouwen In de Toekomst, kortweg HIT genaamd, waren aanvankelijk alleen gericht op asielzoekers. Ondertussen vinden ook allochtonen, verwezen door gemeenten in de regio Parkstad, hun weg naar de trajecten, waarin ze opgeleid worden tot assistent administratief medewerker of assistent automonteur – metaalbewerker. Voor de eerste opleiding

kunnen succesvolle deelnemers het programma afronden met een diploma of deelcertificaten. Voor de laatste opleiding is met het oog op de praktische gebruikswaarde ervan voor de deelnemers, gekozen voor een breed samengesteld programma met elementen uit de autotechniek en het metaal bewerken. Als gevolg van deze keuze kan voor deze beide onderdelen, binnen het beschikbare tijdsbestek van 26 weken, niet de volledige assistent – opleiding worden afgerond. Doorstromers zullen in het vervoltraject, daarom eerst de resterende onderdelen van het niveau 1 –programma's dienen af te ronden.

Meer over het onderwijsmodel

Eensgezind positief zijn de uitvoeringsbetrokkenen over de bruikbaarheid en de resultaten van het opleidingsstramien, dat ondertussen is ontwikkeld. De praktijk wijst uit dat verdergaande integratie tussen vakscholing en taalonderwijs in de praktijk steeds gesmeerder functioneert en tot betere opleidingsresultaten leidt. Gemeten uitstroomcijfers van meer dan zestig procent staven de effectiviteit van de programma's en de ontwikkelde methodiek. Als gevolg van het thans sterk verharde uitzettingsbeleid verliest de opleiding tussentijds deelnemers door omstandigheden, waarop zij geen grip heeft. Het spreekt voor zich dat, wanneer deze ongewenste verliezen niet optreden, de bereikte resultaten verder zullen stijgen en zich meer doorstromers zullen aanmelden. In de loop van het experiment zijn de opleidingsprogramma's thematisch geordend. Het organiseren van het programma rond praktijk-relevante thema's betekent, dat docenten hun informatie en lesmateriaal aan een regelmatig wisselende context dienen aan te passen.

Ook al lang bestaande wijzen van kennisoverdracht bleken in de loop van het project voor verbetering vatbaar. ITTA – masterclasses vormden daarvoor een bron van inspiratie. Lesgeven aan laagtalige en laagopgeleide deelnemers verloopt effectiever, wanneer de docenten in het programma de praktijk centraal stellen. Hiervoor is nodig dat de docenten intensief samenwerken om een duidelijker samenhang te realiseren tussen de verschillende programmaonderdelen en daarnaast veel energie besteden aan het oplossen en voorkomen van communicatieproblemen door ondersteunende taallessen te integreren in het vakonderwijs. Dit betekent dat vakscholing en taalonderwijs naast elkaar en niet na elkaar in één aansluitend programma worden aangeboden.

Aan de praktijk, de simulatie wordt een centrale rol toegekend in het onderwijsmodel. De praktijkoefeningen worden vastgelegd in werkopdrachten en beoordelingslijsten. Hierdoor worden de deelnemers vertrouwd gemaakt met de weerspiegeling van de werkwerkelijkheid en leren ze tevens om kritisch de kwaliteit van hun vaardigheden en kennis te beoordelen. Deelnemer en docent kunnen door onderling overleg geconstateerde lacunes in kennis of vaardigheden bepalen en daarop het onderwijs afstemmen. Door de theorie te richten op de praktijk ontstaan cyclische leereenheden die geordend zijn

rondom de praktijkhandelingen. Om deze in kaart te brengen bepalen de teamleden de algemene handelingsituaties, gekoppeld aan de thema's, die horen bij een specifieke vakopleiding. Door de handelingsituaties vervolgens onder te verdelen in beroepstechnische handelingen, talige handelingen (zoals luisteren, spreken, gesprekken voeren, schrijven en lezen) en niet talige handelingen (zoals houdingskwesities, omgangsvormen) ontstaat een samenhangend geheel, dat een gestructureerd kader biedt voor alle teamleden om ieders bijdrage aan het programma af te stemmen en te bepalen.

Op het moment dat deze rapportage wordt opgesteld, is de ontwikkeling van ideeën voor het verfijnen van de didactische aanpak en beter aansluitend lesmateriaal nog steeds volop gaande. Dit betekent niet alleen het herzien en onderling afstemmen van lesmateriaal, maar ook dat docenten op gezette tijden samen lessen verzorgen. Voortdurend zijn de teams bezig om verbeteracties te bepalen en uit te werken.

Onafhankelijk van elkaar zijn de teams voor de verschillende opleidingsrichtingen tot de conclusie gekomen, dat de praktijk die centraal staat in het concept, het beste kan worden uitgevoerd in de vorm van simulatie. Gebleken is dat op deze manier een verbeterde wisselwerking tussen praktijk en theorie kan worden gerealiseerd. De communicatielijnen zijn veel korter waardoor samenhang, samenwerking en feedback beter en sneller kan worden gerealiseerd. De praktijklessen bieden een contextrijke leeromgeving voor het trainen van de verlangde handelingsvaardigheden, het vergroten van het theoretisch inzicht én de ondersteunende taallessen. Een ander voordeel van de simulatie is, dat de te verwerven professionele vaardigheden en kennis systematisch kunnen worden geregisseerd. Anders dan tijdens menige stage leiden de grotere variatie aan geplande handelingsvaardigheden, gecombineerd met de daarmee samenhangende theoretische verdieping en het geïntegreerde taalonderwijs per saldo een bredere toerusting voor de praktijk. Een actueel voordeel is bovendien, dat mede als gevolg van de huidige laagconjunctuur, met behulp van simulatie het vindprobleem van stageplaatsen kan worden opgelost.

In geïntegreerde trajecten ervaren de deelnemers de opleiding als een samenhangend geheel, omdat ze al doende leren verbanden te leggen tussen de inhoud van het vakonderwijs en het daarop afgestemde taalonderwijs. Door het programma van de vakopleiding te ordenen in de vorm van aansprekende thema's ervaart de deelnemer de relatie met praktijk én de onderlinge samenhang van de verschillende programmaonderdelen. Door het thema gedurende een bepaalde periode vanuit verschillende invalshoeken te benaderen worden door de cyclische herhalingen professioneel kennen, kunnen en het weten te verwoorden steeds verder verankerd. Dit heeft verregaande consequenties voor de docenten, want daarvoor moet voorzien worden in thematisch geordend lesmateriaal, specifieke opdrachten en een geïntegreerde aanpak.

Tijdens de uitvoering van het project hebben docenten ondervonden hoe belangrijk het is om samen een hecht team te kunnen vormen. Het samen weten te vormen van een keten is een voorwaarde om de gepresenteerde methodiek te kunnen uitvoeren. Voor het realiseren van geïntegreerde trajecten is het noodzakelijk om personen met ambities en complementaire kwaliteiten bij elkaar te brengen en deze zodanig in te roosteren, dat ze ook feitelijk kunnen samenwerken.

De praktijk van het HIT – project heeft aangetoond, dat teams voor het uitvoeringsconcept dat zij in praktijk zullen brengen, vooraf van afdoende uitvoeringsvoorwaarden dienen te worden voorzien.

Het in staat stellen van de betrokken docenten om op gezette tijden werkbesprekingen te kunnen voeren, blijkt van essentieel belang om methodiek en materialen verder te kunnen ontwikkelen.

Het richten en verdiepen van de ontwikkeling dient te worden gefaciliteerd door docenten regelmatig in de gelegenheid te stellen om deel te nemen aan masterclasses.

Op deze wijze voorzien van nieuwe inzichten en inspiratie ontwikkelen ze in hoog tempo de benodigde expertise om laagtalige, laagopgeleide deelnemers op te leiden tot erkende vaklieden.

2. ORGANISATORISCHE RANDVOORWAARDEN

2.1 Werving en intake

De instroomeisen:

In de HIT projecten op het Arcus College zijn de afgelopen tijd 89 bewoners van asielzoekerscentra in Limburg opgeleid tot assistent administratief medewerker of assistent autotechnicus / metaalbewerker gestart, waarvan 54 deelnemers het opleidingstraject succesvol hebben afgesloten. Buiten deze 89 bewoners zijn er nog 15 in opleiding.

Deze niveau 1 opleidingen zijn in beginsel drempelloos, hetgeen wil zeggen dat er geen vooropleidingseisen worden gesteld.

De praktijk wijst -gezien het deelnemersprofiel- uit dat het niet verstandig is om dit beginsel onverkort in de praktijk te brengen, omdat dit tot onwenselijke communicatieproblemen kan leiden.

Het deelnemersprofiel:

De doelgroep van de projecten zijn asielzoekers van 18 jaar en ouder die bij de aanvang van de opleiding (nog) geen verblijfsstatus hebben.

Zij hebben een aantal kenmerken die bepalend zijn voor de wijze waarop het

project is ingericht. De volgende kenmerken kunnen daarbij onderscheiden worden:

- Asielzoekers zijn in afwachting van het antwoord van het Ministerie van Justitie over het al of niet toekennen van een verblijfsvergunning. Daardoor bevinden zij zich voortdurend in grote onzekerheid over hun toekomst. Dit heeft tijdens de opleiding gevolgen voor hun psychische gesteldheid en motivatie en daarna voor hun mogelijkheden het geleerde in de praktijk te gebruiken.
- Gemiddeld hebben de deelnemers een opleidingsniveau minimaal overeenkomend met de eerste fase van het voortgezet onderwijs in Nederland.
- De meeste deelnemers bevinden zich in leeftijdscategorie van 18 tot 45 jaar
- Veel deelnemers hebben in het land van herkomst een reguliere baan gehad. Het niveau hiervan loopt uiteen van vmbo tot hbo en wo.
- De beheersing van de Nederlandse taal varieert van Nivor 1 t/m Nivor 3 (meestal als resultaat van enige taalscholing in de asielzoekerscentra). Het gemiddelde taalniveau is onvoldoende voor deelname aan een reguliere opleiding. Ook het gebruik van gangbare onderwijsmethodes en lesmaterialen in projecten voor deze doelgroep is niet mogelijk.
- Er bestaat een grote diversiteit op het gebied van nationaliteit, religie en culturele achtergrond
- De leerstijlen van de deelnemers lopen sterk uiteen. Dat geldt uiteraard ook voor hun interesses.
- De deelnemers zijn over het algemeen goed gemotiveerd voor de opleiding, maar deze motivatie kan fluctueren afhankelijk van het verloop van de asielprocedure. De motivatie van de deelnemers komt voort uit een complex aan factoren die per deelnemer kan verschillen.
- Veel deelnemers hebben traumatische ervaringen opgedaan in het land van herkomst.
- Gezien hun huisvestingssituatie beschikken de deelnemers nauwelijks over faciliteiten om thuis te studeren.
- De deelnemers zijn niet bekend met de Nederlandse samenleving, beroepenwereld en arbeidscultuur.
- De deelnemers zijn nauwelijks bekend met Nederlandse gewoonten, normen en waarden, en referentiepatronen. Dit kan leiden tot interculturele en interetnische communicatieproblemen.
- Een deel van de doelgroep draagt de verantwoordelijkheid voor een gezin.

Werving en aanmelding

Werving en aanmelding van de deelnemer gebeurt door de begeleider van het COA / NIDOS via een daarvoor ontwikkeld aanmeldingsformulier.

Voor de aanmelding en intake zijn de volgende formulieren nodig:

- Het aanmeldingsformulier Stichting HIT
- Het aanmelding- en intakeformulier van het Arcus College
- Het intakeformulier onderwijsinstelling van de Stichting HIT

De intakeprocedure

Met iedere aspirant deelnemer wordt een intakegesprek gevoerd samen met een vakdocent en de docent taalvaardigheden / sociale vaardigheden. Tijdens dit intakegesprek, dat circa drie kwartier in beslag zal nemen, bestaat er ruime gelegenheid informatie te geven en te vragen en om over en weer vragen te stellen. Het is dan van het grootste belang dat de intakekers werk maken van de drie aanbevelingen (zie bijlage op pagina 33) om een inschatting te kunnen maken of de opleiding met een redelijke kans op succes door betrokkene kan worden gevolgd. Het intakegesprek levert op deze wijze afdoende informatie op, op grond waarvan twee vakmensen de uiteindelijke afweging kunnen maken die ieders belang dient.

Voor de registratie van het intakegesprek wordt een gesprekskader gebruikt. Voor het verkrijgen van meer specifieke informatie over het taalniveau waarover de deelnemer beschikt, kan de taaldocent gebruik maken van de intake-toetsen samengesteld door het ICE (bureau Interculturele Evaluatie).

2.2 Informatie en communicatie

De samenwerking tussen de genoemde organisaties begint al tijdens de fase van de voorlichting.

Trajectbegeleiders in dienst van het COA en NIDOS en docenten in dienst van de ROC's werken vanaf het voortraject tot aan de afsluiting van elk van de trajecten nauw samen.

De trajectbegeleiders informeren de aan hen toegewezen bewoners van de asielzoekerscentra in Limburg over de geboden opleidingsmogelijkheden. Ze maken hiervoor gebruik van de informatie, verstrekt door het Arcus College. Het verstrekte informatiepakket stelt de trajectbegeleiders in staat om informatie op hoofdlijnen te bieden zoals het gewenste NT 2- niveau, eindoelen, het weekprogramma.

Voor de trajectbegeleiders bestaat tevens de mogelijkheid om de locatie waar de opleidingstrajecten worden verzorgd, te bezoeken. Het zien van de praktijkruimten en het horen van de toelichting op de programma's stelt hen in staat zich een beeld te vormen van de geboden opleidingen.

Daarnaast bieden dergelijke bijeenkomsten een uitstekende gelegenheid om een begin te maken met de beoogde samenwerking. Namen en gezichten worden gekoppeld, vragen over en weer worden gesteld en mogelijk komen al afspraken tot stand.

Voor de aspirant deelnemers is foldermateriaal beschikbaar.

Aanbevolen wordt om tijdens de fase van de voorlichting groepsbijeenkomsten te organiseren, die worden voorbereid en uitgevoerd door de trajectbegeleiders en de betrokken docenten.

Dit kan ertoe leiden dat docenten vergezeld van afdoende beeldend materiaal informatiebijeenkomsten verzorgen in een van de asielzoekerscentra in de provincie.

Een andere aan te bevelen aanpak is, dat aspirant – deelnemers samen met hun trajectbegeleiders deelnemen aan een speciaal voor hen belegde informatiebijeenkomst in een van de opleidingsinstellingen.

Het verschaffen van voorlichting in praktijkruimten of simulatiebedrijven maakt het voor alle betrokkenen aantrekkelijk en concreet om zich een beeld te vormen, respectievelijk te verschaffen omtrent de aangeboden opleidingsprogramma's.

Indien de aangeboden programma's reeds eerder zijn uitgevoerd, is het aanbevelingswaardig om de huidige deelnemers tijdens de voorlichtingsfase aan het woord te laten. Zij kunnen uit eigen ervaring aan de aspirant deelnemers duidelijk maken, mogelijk in hun eigen taal, wat het programma inhoudt, welke (on)mogelijkheden er zijn, wat het voor hen betekend heeft.

De betrokken docenten worden via hun contactpersoon op de hoogte gesteld over de inhoud van het project en hun taken en verantwoordelijkheden. Via 2-wekelijks overleg wordt de inhoud van de verschillende vakken op elkaar afgestemd.

Er is een contactpersoon aangesteld die zorgt voor de coördinatie tussen de verschillende opleidingen voor asielzoekers die binnen het Arcus College worden vormgegeven. Hij is de spil tussen onderwijs en de andere participanten in het project. Bovendien is hij het aanspreekpunt voor niet-persoonsgebonden problemen en en knelpunten in de uitvoering.

Ook voor inhoudelijke zaken is er een contactpersoon aangesteld. Hij is het aanspreekpunt voor de docenten en heeft nauw contact met de contactpersoon voor organisatorische zaken.

Er worden niet alleen onderwijsinhoudelijke administratieve gegevens verzameld maar ook gegevens ten behoeve van het project zoals o.a. aanwezigheids-

registratie. Hierover zijn procedures opgesteld en is een vaste contactpersoon op de administratie aangesteld.

Er is een samenwerkingsstructuur opgezet tussen de Stichting HIT, de ROC's, het AOC, de stichting Wereld Wijd en het COA.

Deze samenwerking omvat de volgende aspecten:

- Structurering en uitvoering project
- Voorlichting en werving
- Begeleiding deelnemers (samenwerking contactpersonen Opleiding en contactpersonen COA / NIDOS) en eventuele doorverwijzing naar tweedelijns ondersteuning (maatschappelijk werk, e.d.)
- Methodiekontwikkeling
- Verantwoording

Daar waar een stagecomponent aanwezig is de stagebegeleider de contactpersoon voor de stagebieder en de deelnemer. Hij bezoekt 1x per 3 weken het stagebedrijf om de de vorderingen met de deelnemer en de stagebegeleider op de werkplek. Bovendien is er geregeld telefonisch contact.

Er worden verschillende informatiekanalen gebruikt, in het onderwijs bestaan ze voornamelijk uit diverse overlegstructuren zoals overleg met de opdrachtgever de Stichting HIT; overleg met de trajectbegeleiders van de toeleidende instanties; werkoverleg van docenten.

Informatie over het project verloopt via diverse overlegstructuren, een website, een informatiekant en conferenties.

2.3 Programmaopzet en planning

De minimale groeps grootte wordt bepaald door de opdrachtgever de stichting HIT, de maximale groeps grootte is vanwege de werkbaarheid in de lessen in relatie tot de methodisch/didactische aanpak en de kenmerken van de doelgroep vastgesteld op 15 deelnemers.

De opleidingen hebben een omvang van 26 weken. De opleidingen bestaan uit een aantal componenten zoals theorielessen, praktijklessen (10 weken voor administratie) en beroepspraktijkvorming (16 weken, alleen administratie).

Er wordt 4 dagen per week lesgegeven met een omvang van 24 lessen. De BPV heeft een omvang van 32 uur per week, 3 dagen van 8 uur en 1 terugkomdag op school.

Omdat de taligheid en daardoor de veiligheid van de deelnemers aan de opleiding assistent mobiliteitsbranche het niet mogelijk maakt om ervaring op te doen in een bedrijf, vindt de BPV plaats in de werkplaats van de opleiding.

De inhoud van de opleiding is in de bijlagen opgenomen.

2.4 De praktijkcomponent

De praktijkcomponent voor de opleiding assistent mobiliteitsbranche / basisvaardigheden metaal en de opleiding assistent administratief medewerker worden verschillend uitgevoerd.

Het praktijkgedeelte voor de eerstgenoemde opleiding vindt plaats in een gesimuleerde werkomgeving in de werkplaatsen van de unit Techniek. Zowel de garage als de werkplaats metaal bewerken zijn elk een getrouwe kopie van de werkelijkheid. De praktijkcomponent wordt daar van de eerste tot de laatste opleidingsweek, gedurende zesentwintig weken uitgevoerd.

Voor de opleiding assistent administratief medewerker gaan de deelnemers na een schoolperiode van tien weken, gedurende zestien weken op stage bij bedrijven of overheidsinstellingen.

Tijdens deze periode bezoeken de deelnemers een dag per week de opleiding en verrichten ze de tijdens de drie overige dagen werkzaamheden voor de verschillende stagegevers.

De stagebegeleider, die elke deelnemer enkele keren bezoekt, bewaakt samen met de stagegever de voortgang van het leerproces en lost eventuele knelpunten op.

De uitkomsten van de discussie om voor alle betrokkenen tevredenstellende stagemogelijkheden te realiseren, hebben geleid tot het besluit om vanaf september 2004 het programma grotendeels om te zetten in simulatie.

Deelnemers zullen in dienst van verschillende gefingeerde bedrijven opgeleid worden.

De deelnemers aan beide typen opleidingen zullen praktijkonderwijs volgen dat aangeboden worden in de vorm van praktijkrelevante thema's. Binnen elk thema worden de praktijkopdrachten aangeboden in de vorm van werkorders en beoordelingslijsten.

Op deze wijze weten deelnemers niet alleen duidelijk wat van hen verwacht wordt, maar kunnen zij ook gericht gebruik maken van de ondersteuning van de theorielessen en of de taaldocent om ervaren lacunes in kennis, vaardigheden en sleutelvaardigheden aan te vullen.

De praktijkcomponent vervult een spilfunctie in het opleidingsprogramma

De opleidingen in het kader van het HIT – project zijn bedoeld voor laagtalige en veelal beperkt opgeleide deelnemers. Gedurende het project is gebleken dat de praktijkcomponent een spilfunctie vervult in de opleiding.

De praktijksituatie, al dan niet gesimuleerd, verschaft de deelnemers de gelegenheid om concreet te ondervinden wat de functie inhoudt, welke beroepshandelingen beheerst moeten worden en welke communicatievaardigheden verlangd worden. Via de praktijkcomponent ervaren de deelnemers wat verwacht wordt van een werknemer en tevens welke opstelling en omgangsvormen doorgaans gehanteerd of geapprecieerd worden in onze samenleving.

De praktijkcomponent blijkt zonder uitzondering voor alle vakken de duidelijkste aangrijpingspunten te bieden om te leren.

Het gericht kaderen van het leerproces door middel van gezamenlijk gekozen thema's, heeft geleid tot een min of meer natuurlijke overgang naar een gedragen geïntegreerde aanpak van het programma.

Belangrijke lessen ofwel aanbevelingen

Het HIT – project heeft voor de samenwerkende docenten het belang van praktijk voor theorie aangetoond. De spilfunctie van de praktijkcomponent wordt door alle docenten erkend.

De thematische benadering borgt voor alle belanghebbenden een helder gestructureerde en geïntegreerde aanpak van elke opleiding.

In de loop van het project hebben de uitvoerders geconstateerd, dat de praktijkcomponent in de vorm van simulatie de voorkeur geniet boven externe stages.

Overwegingen die deze mening onderbouwen luiden als volgt:

- De opleiding is voortaan onafhankelijk van heersende economische omstandigheden.
- Er wordt, gelet op het geringe opleidingsniveau van de meeste deelnemers, niet langer een té zware wissel getrokken op de welwillendheid van stagegevers.
- Er ontstaan uitstekende voorwaarden om, uitgaande van een geïntegreerde aanpak, een gestructureerde wisselwerking tussen praktijk en theorie te realiseren door de betrokken teamleden.
- Simulatie kan ook benut worden als een kweekvijver voor de deelnemers, die zich tijdig weten te kwalificeren en te profileren voor een compacte externe stage.
- De gekozen thema's, die worden uitgevoerd in de gesimuleerde werkwerkelijkheid, zijn bepalend voor de inhoud van het vakonderwijs en de ondersteunende lessen Nederlands en sociale vaardigheden.

2.5 Deskundigheid docenten

Het is vanzelfsprekend dat van elk van de docenten specifieke vakkennis en ervaring wordt verlangd om de veelal laagtalige en laagopgeleide deelnemers te kunnen opleiden tot beginnend professional in de beroepsrichting, die ze hebben gekozen.

Bij de uitvoering van het HIT –project is gebleken, dat het er meer van een docent verlangd wordt dan het enkel inbrengen van specifieke materiedeskundigheid.

Het welslagen van een dergelijk project is afhankelijk van een positieve attitude, die zich kenmerkt door het zich open opstellen voor de vaak beperkte communicatiemogelijkheden van de deelnemers, optimisme, samenwerkingsbereidheid, experimenteerlust, zelf willen (bij)leren.

Kortom, het gewenste competentieprofiel ziet er als volgt uit:

- collegiaal zijn: willen leren van en aan elkaar, willen communiceren,
- klantgericht zijn: bereid zijn om af te stemmen op communicatiemogelijkheden en leervaardigheden van de deelnemers,
- innovatief zijn: bereidheid om nieuwe inzichten te verwerven, om te experimenteren,
- beschikken over doorzettingsvermogen: trial and error als werkprincipes weten te hanteren,
- complementair werken kunnen: vanuit een interdisciplinaire benadering bijdragen aan de verdere integratie van vakscholing en taalonderwijs,
- enthousiast zijn: verworvenheden weten te benoemen en uit te dragen, bijdragen leveren aan implementatietaken.

De deskundigheid van docenten is geen statisch gegeven

Juist voor een onderwijsorganisatie betreft het menselijk kapitaal, waaraan voortdurend uitdagingen dienen te worden geboden, zodat het zich kan blijven ontwikkelen.

Het is daarom heel belangrijk, dat het (midden)management de juiste mensen voor de uit te voeren opdracht uitnodigt, bij aanvang duidelijk omschreven opdrachten geeft en de teamleden in staat stelt om zich te ontwikkelen als een zelfsturend team.

Om het team in gelegenheid te stellen om te kunnen overleggen, bij te scholen en te kunnen ontwikkelen, is het van belang, daarvoor gemeenschappelijke overlegtijd vast te stellen.

In het HIT – project is het voorts belangrijk gebleken om ruimte te geven aan een bepaald uitvoeringsconcept. Dit heeft gevolgen voor de wijze van roosteren (clusteren), keuze en inrichting van lokalen, alsook het beschikbaar stellen van extra middelen.

Anders gezegd, een geïntegreerd traject is niet uitvoerbaar, wanneer het rooster de inzet van de uitvoeringsbetrokkenen over de week versnipperd.

Samengevat: de deskundigheid van de docenten kan bloeien, wanneer ze in een context kunnen functioneren die zich kenmerkt door uitdagingen en

teamwork, waarbij op grond van interne klantverhoudingen een zorgvuldige toedeling van faciliteiten heeft plaatsgevonden.

Leren van en aan elkaar

Tijdens de uitvoering van het HIT – project is op twee manieren invulling gegeven aan de ontwikkeling van de deskundigheid van de uitvoerende docenten.

De docenten hebben regelmatig deelgenomen aan workshops en audits over overdrachts-technieken en mogelijkheden om de integratie tussen taal en vakscholing te realiseren

Deze bijeenkomsten werden tijdens het project uitgevoerd door experts van het ITTA van de universiteit van Amsterdam.

Daarnaast namen en nemen de docenten deel aan tweewekelijkse werkbesprekingen.

Deze gestructureerde overlegsituaties kunnen beschouwd worden als een vliegwiel voor het voortgaand experimenteren en leren door de docenten.

Op de agenda van deze bijeenkomsten maken organisatorische kwesties in toenemende mate plaats voor inhoudelijke zaken, die gericht zijn op de uitwerking van een herschikking van de verschillende programma – onderdelen naar thema's.

Deze thema's en de daaraan gekoppelde handelingssituaties zijn zodanig gekozen dat de deelnemer vanuit verschillende invalshoeken getraind wordt op het leren beheersen van aspecten van professioneel handelen.

De voortgaande verfijning van de onderlinge afstemming van de verschillende programma -onderdelen gaat daarbij ondertussen verder met de integratie van taal – en vakonderwijs.

De gesimuleerde werkwerkelijkheid vormt daarbij de spil van het programma.

Op deze wijze wordt een tastbare en heldere context geboden, waaraan de deelnemer meer aanknopingspunten kan ontleen om zijn professioneel doen en denken te leren ontwikkelen.

Het project heeft uitgewezen dat kernteams of zelfsturende teams in staat zijn gebleken om met de aangeboden reflectiemogelijkheden, interessante en relevante oplossingsrichtingen te ontwikkelen voor relatief nieuwe opleidingsproblemen.

Het in staat stellen van de betrokken docenten om op gezette tijden werkbesprekingen te kunnen voeren, blijkt van essentieel belang om methodiek en materialen verder te kunnen ontwikkelen.

Het richten en verdiepen van de ontwikkeling dient te worden gefaciliteerd door docenten regelmatig in de gelegenheid te stellen om deel te nemen aan masterclasses.

Op deze wijze voorzien van nieuwe inzichten en inspiratie en ontwikkelen ze in hoog tempo de benodigde expertise om laagtalige, laagopgeleide deelnemers op te leiden tot erkende vaklieden.

2.6 Faciliteiten

Vooraf

Alvorens trajecten, zoals uitgevoerd in het HIT – project, te starten, is het nuttig om de teamleden uit te nodigen om samen te begroten welke uitvoeringsfaciliteiten nodig zijn.

Het resultaat van het debat hierover met de opleidingscoördinator wijst vervolgens uit welke faciliteiten kunnen worden ingezet.

De begroting kan bestaan uit diverse facetten.

In het project hebben we geleerd welke van belang zijn.

We laten ze daarom stuk voor stuk, voorzien van voorbeelden, de revue passeren.

Gelegenheid voor inhoudelijke afstemming

Beschikbare tijd voor de inhoudelijke afstemming van de lessen blijkt een cruciale voorwaarde te zijn om geïntegreerde trajecten te kunnen realiseren. Inhoudelijke afstemming kan plaatsvinden via gestructureerd werkoverleg, maar ook door samen vorm en inhoud te geven aan de simulatie.

Gebleken is bijvoorbeeld dat taallessen heel goed op de werkvloer kunnen worden uitgevoerd, aansluitend op de training beroepsvaardigheden. De deelnemers leren taalvaardigheden beter en sneller te gebruiken in de context van de gesimuleerde werkwerkelijkheid, die voor hen veel meer aanknopingspunten biedt om te vragen en te kunnen begrijpen, dan het gebruik van een boek of een schoolbord.

Dit betekent in de praktijk, dat het rooster van elk van de betrokken docenten moet voorzien in dusdanig gekozen lestijden, dat in het kader van simulatie de docenten feitelijk in de gelegenheid zijn om samen te kunnen werken aan de uitvoering van het programma.

Het plannen van overlappingsen biedt aan de taaldocent en de vakdocent uitgelezen mogelijkheden om integratie van de lessen daadwerkelijk te realiseren.

Het is daarom van belang om in het rooster steeds rekening te houden met het gehanteerde uitvoeringsconcept.

De lesmaterialen

Tijdens de uitvoering van het HIT – traject is gebleken, dat de meeste deelnemers nauwelijks over voldoende middelen beschikken om zelf lesmateriaal te kunnen aanschaffen.

Het is daarom noodzakelijk om bij de aanvang van dergelijke trajecten te voorzien, dat nagenoeg alles voor de deelnemers dient te worden aangeschaft.

We hebben het dan over eenvoudige hulpmaterialen zoals potloden, pennen, papier, schriften en diskettes.

Schriften of blocnotes zijn erg belangrijk, omdat deelnemers hiermee hun persoonlijk leerderswoordenboek kunnen aanleggen.

Les in les uit worden daarin verklaringen van woorden of uitdrukkingen, die

door de docent zijn uitgelegd, opgeschreven en voorzien van een omschrijving in de eigen landstaal.

Als onderdeel van het lesmateriaal krijgen de deelnemers, al naargelang hun opleidingsrichting, de beschikking over leerderswoordenboeken voor de metaaltechniek of de kantoorpraktijk. In deze woordenboeken, samengesteld door het ITTA, worden specifieke begrippen en woorden uit de vaktaal op een uiterst begrijpelijke wijze verklaard.

Onderdeel taalvaardigheden en sociale vaardigheden

Alle deelnemers krijgen voor het onderdeel taalvaardigheden het boek 'Klare Taal', waarin belangrijke taalkwesties op eenvoudige wijze worden verklaard. In het rijk geïllustreerde boek staan oefeningen die in het boek of met behulp van een cd-rom kunnen worden uitgewerkt. Het boek is ook geschikt voor zelfstudie, omdat ook de antwoorden op opgaven en toetsen zijn opgenomen. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van lesmateriaal uit 'Versta je vak', een communicatieve methode samengesteld door het ITTA. Binnenkort zal worden overgestapt op de methode de 'Vakgesprekken', waarin de deelnemer via een cd-rom op interactieve wijze leert praten over zijn werk of over zijn vak. Er is veel aandacht voor de algemene en vakgerichte woordenschat. Dit basismateriaal wordt steeds meer aangevuld met taal oefeningen gericht op de werkpraktijk, die in het kader van de thema's samen met de vakdocenten worden ontwikkeld.

Onderdeel metaalbewerken

Voor dit onderdeel wordt zowel voor de theorie als de praktijk gebruik gemaakt van het boek 'Basisvaardigheden metaal' uitgegeven door de SOM. Inmiddels wordt geleidelijk overgestapt op het gebruik van een interactieve cd – rom, eveneens uitgegeven door de SOM, waarin de theorie op interactieve wijze wordt aangeboden.

Onderdeel motorvoertuigen

Voor het onderdeel motorvoertuigen, theorie en praktijk, krijgen de deelnemers de beschikking over de methoden assistent autotechnicus, de delen motoren 1 a en 1 b, voertuigen 1 a en 1 b, elektrotechniek en beroepsvorming, samengesteld en uitgegeven onder auspiciën van Innovam. De methode is geïllustreerd met tekeningen en foto's.

Onderdeel assistent – administratief medewerker

- Onderdeel taalvaardigheden en sociale vaardigheden; zie boven.
- Onderdeel zakelijke communicatie: voor dit onderdeel wordt gebruik gemaakt van Praten in de kantoorpraktijk, samengesteld door het ITTA.
- Onderdeel bedrijfsoriëntatie: hiervoor wordt gebruik gemaakt van logboeken, die door de deelnemers worden ingevuld.
- Onderdeel secretariaatspraktijk: handboek Post en telecommunicatie, module 1

- Onderdeel tekstverwerken: Instruct, algemene PC – introductie en basisvaardigheden met Office 2000.
- Onderdeel dataverwerken: zie tekstverwerken
- Onderdeel maatschappelijke en culturele vorming: Educatief Maatschappelijke en culturele vorming.

De weergegeven lesmaterialen zijn op te vatten als standaard lesmaterialen. In de praktijk wordt dit materiaal steeds meer aangevuld met producten die docenten ontwikkelen, bijvoorbeeld in de vorm van cases voor de simulatie, beter gevisualiseerde toetsen, werkorders als werkopdrachten voor de praktijk en beoordelingscriteria als kwaliteitseisen.

Een totaal overzicht van de lesmaterialen is verwerkt in de bijlagen.

Praktijklokalen en de inrichting daarvan

Voor de opleiding assistent mobiliteitsbranche en metaalbewerken zijn goed geoutilleerde werkruimten ter beschikking. Alle opdrachten die worden uitgevoerd in het kader van de verschillende thema's met de voorhanden materialen en voorzieningen.

Het is inmiddels meer dan geaccepteerd om een zekere regelmaat ook lessen Nederlands op de werkvloer daadwerkelijk in de praktijkruimte uit te voeren. De meest recente ontwikkeling is om voor elk thema werkorders te maken, die vergezeld gaan van een beoordelingsstaat waarop kwaliteitsnormen staan weergegeven, verschaffen aan de docent Nederlands optimale kansen om samen met de vakdocenten in het team meer diepgang te geven aan het leerproces; kortom contextrijk leren optima forma.

Naar verwachting zal een vergelijkbare situatie zich ontwikkelen binnen de unit Administratie en Handel, nu het besluit genomen is om voor de opleidingen die nog zullen starten uit te gaan van simulatie.

Vaklokaal en computerondersteund onderwijs

Het is noodzakelijk dat het team kan beschikken over een gezamenlijk te benutten vaklokaal.

In het lokaal kunnen veelgebruikte lesmaterialen onder handbereik worden opgeborgen, kan met behulp van vitrinekasten aanschouwelijk materiaal worden tentoongesteld en kunnen platen en ander illustratiemateriaal worden opgehangen. Met behulp van een beamer of video kunnen ook hier weer de instructies van de docent worden ondersteund.

Voor zover programma's via internet of cd – rom beschikbaar zijn kan gebruik worden gemaakt van de faciliteiten van het open leercentrum als aanvullende mogelijkheid voor contextrijk leren.

Beschikbare tijd om af te stemmen, te ontwikkelen, te evalueren en te rapporteren

De praktijk wijst uit dat eens per veertien dagen een werkbespreking van twee uren een must is om de werkzaamheden onderling te kunnen afstem-

men. Het is daarvoor wel nodig te beschikken over een voorzitter, die zakelijk met de voorgestelde agenda weet om te gaan. Verslaglegging gebeurt bondig in de vorm van actielijstjes.

Feitelijk lopen uitvoering en ontwikkeling van nieuwe programma's, materialen en werkvormen door elkaar heen. Voor het ontwerpen, kritisch afwegen en evalueren is het noodzakelijk dat het team van tijd tot tijd een aparte bespreking organiseert. In de huidige uitvoeringspraktijk bleek eens

per maand een dagdeel haalbaar te zijn voor alle teamleden.

Dit is echter allesbehalve een gouden regel, wanneer we bijvoorbeeld bij de opleiding tot assistent administratief medewerker de stage willen gaan vervangen door simulatie.

Als gevolg van dit besluit overlegt het team gedurende zes weken minstens een dagdeel per week om tijdig een alternatief programma gereed te hebben. Rapportages vergen heel wat van de beschikbare tijd. Voor het HIT – project is het een tijdverslindende activiteit, omdat de beschrijving van de ontwikkelde methodiek een onderdeel van de opdracht is. Het is erg moeilijk gebleken om vooraf de benodigde inspanningen voor een dergelijke opdracht deugdelijk te kunnen inschatten.

Audio en video – apparatuur

Het is van groot belang gebleken dat de docenten kunnen beschikken over digitale foto – of video – apparatuur. De video's die in de loop van het project zijn samengesteld, bleken erg nuttig te zijn voor het leerproces van de docenten, voor het leerproces van de deelnemers, voor het samenstellen van

lesmateriaal bij te behandelen thema's en niet in de laatste plaats om andere geïnteresseerden de gehanteerde werkprincipes te kunnen illustreren.

Het is bovendien in de praktijk gebleken, dat opdrachtgevers een beeldverslag bijzonder op prijs stellen, omdat het hen in staat stelt zonder omhaal van woorden zich een beeld te vormen van de gehanteerde werkwijze en de effecten van het programma.

Ook het kunnen beschikken over een digitale camera is erg nuttig gebleken bij het samenstellen van het toetsmateriaal en lesmateriaal. De huidige voorhanden technieken stellen de docent in staat om op tamelijk eenvoudige wijze aanvullend lesmateriaal te vervaardigen, dat beantwoorden kan aan de kwaliteitsvoorwaarde om het gehanteerde lesmateriaal zoveel mogelijk te visualiseren.

2.7 Begeleiding

Deelnemersbegeleiding op het gebied van onderwijskundige zaken en het leerproces:

Deze begeleidingstaken worden uitgevoerd door de docenten die deel uitmaken van het projectteam. Binnen het team fungeert er een van de docenten als verbindingspersoon naar de begeleiders van instanties, zoals het COA, NIDOS, de gemeente.

Deze docent rapporteert wekelijks over de participatie van de deelnemers naar de desbetreffende instanties.

Tevens verschaft hij na overleg met de teamleden eens per twee maanden een voortgangsbericht over de studieresultaten van elke deelnemer.

Wanneer daartoe aanleiding is rapporteert hij op verzoek van de docenten over eventuele problemen met een van de deelnemers. Desgewenst wint hij ook inlichtingen in bij de contactpersoon in kwestie wanneer een specifieke deelnemer onregelmatig verschijnt.

Het portfolio,

Het portfolio is tot op heden nog niet toegepast in de trajecten die zijn uitgevoerd.

Naar verwachting zal dit in het najaar van 2004 plaatsvinden, omdat nu steeds meer gewerkt zal gaan worden aan de hand van thema's, handelingsituaties en de daaruit voortvloeiende werkorders en de daaraan gekoppelde beoordelingscriteria.

Dit opent de mogelijkheid voor deelnemers om in de simulatie proeven van bekwaamheid uit te voeren en beoordelingsbewijzen te verzamelen.

Het persoonlijk perspectiefplan wordt bij elke certificaatuitreiking aan iedere kandidaat verstrekt in de vorm van aanbevelingen of constateringingen. Tot nu toe vormt het nog geen onderdeel van het portfolio vanwege de eerder aangegeven redenen.

Zowel voor de begeleiding op administratief gebied als ook organisatorisch zijn contactpersonen aangewezen en werkafspraken gemaakt

2.8 Financiën

Financiële kaders

De opleidingstrajecten worden bekostigd uit twee bronnen:

1. De financiering vindt voor het grootste deel plaats uit reguliere middelen van het ministerie van OC&W doordat de deelnemers worden ingeschreven voor een BOL-opleiding.

Om die reden dienen de opleidingsprogramma's te voldoen aan de eisen die daaraan gesteld worden in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) en moeten ook de deelnemers m.b.t. hun inschrijving voldoen aan alle vereisten die voortvloeien uit de reguliere bekostiging door het Rijk.

2. Omdat er in de projecten veel additionele kosten worden gemaakt, worden de reguliere middelen aangevuld met gelden die de Stichting HIT verwerft uit Europese bron (EQUAL). Dat betekent dat in de projecten voldaan moet worden aan de eisen die in het kader van EQUAL gesteld worden. Dat resulteert in uitgebreide en strakke administratieve procedures. Tevens stelt EQUAL de voorwaarde dat er aan methodiekontwikkeling en -beschrijving gedaan wordt.

Om aan voorwaarden voor de reguliere bekostiging van de BOL-opleidingen te voldoen, moet de deelnemer vóór 1 oktober van het betreffende jaar staan ingeschreven bij het ROC.

Dit betekent dat de deelnemer aan alle eisen moet voldoen die wet en regelgeving aan de inschrijving stellen. Deelnemers die zich niet (of niet op de voorgeschreven wijze) laten inschrijven, tellen niet mee in de reguliere bekostiging. Hun deelname wordt volledig vergoed uit de gelden van de Stichting HIT.

In mei 2002 heeft de Stichting HIT het ministerie van OC&W toestemming gevraagd om de middelen, die het Rijk beschikbaar stelt voor BOL-opleidingen te mogen inzetten voor de asielzoekerprojecten en om deze financiering te mogen gebruiken als cofinanciering voor EQUAL. Bij brief van 10 juni 2002 geeft het ministerie hiervoor toestemming onder een aantal voorwaarden, o.a.:

- de rijksbijdrage moet worden besteed aan het doel waarvoor deze is verstrekt, te weten het verzorgen van beroepsopleidingen in de zin van de WEB;
- de binnen het EQUAL-project op te leiden deelnemers moeten worden ingeschreven voor reguliere opleidingstrajecten, hier in de beroepsopleidende leerweg, die ten doel hebben dat de deelnemers het diploma behalen;
- er moet ten aanzien van de binnen het EQUAL-project op te leiden deelnemers volledig voldaan worden aan alle eisen die de WEB stelt;
- bij inschrijving voor reguliere BOL-trajecten binnen de kwalificatiestructuur moet worden uitgegaan van de daarmee corresponderende opleidingsduur. Voor niveau 1 is deze minimaal 26 weken en voor de andere niveaus 40 weken.

Een ander belangrijk punt is dat de opleiding slechts kort van duur mag zijn, omdat er anders door de nieuwe vreemdelingenwet en het nieuwe uitzettings-beleid tussentijds te veel deelnemers zouden uitvallen. Om die reden heeft de Stichting HIT besloten dat de duur van de projecten 26 weken is.

Noodzakelijke administratieve voorbereidingen

Aanmelding van de deelnemer gebeurt door de begeleider van het COA cq NIDOS via een daarvoor ontwikkeld aanmeldingsformulier.

Om ingeschreven te kunnen worden zijn de volgende bescheiden nodig:

- aanmeldingsformulier Stichting HIT
- aanmeldingsformulier ROC
- intakeformulier onderwijsinstelling Stichting HIT
- onderwijskaart t.b.v. de IBG
- kopie van het W-document (vóór- en achterzijde)
- getekende onderwijsovereenkomst met het R.O.C

Om in aanmerking te kunnen komen voor ontheffing van het lesgeld door de IBG dient de deelnemer tegelijk met de onderwijskaart het volledig ingevulde en ondertekende aanvraagformulier "Buiteninvorde-ringstelling lesgeld" in te leveren.

Financiële regelingen voor de deelnemers

Vervoer- en of reiskosten en kosten voor kinderopvang worden door de aanmeldende organisatie (COA, NIDOS, gemeente) georganiseerd en vergoed.

De deelnemersgebonden kosten (lesgeld, werkkleding, boeken, gereedschap, materialen) worden door het project HIT gefinancierd.

3. DIDACTIEK EN WERKVORMEN

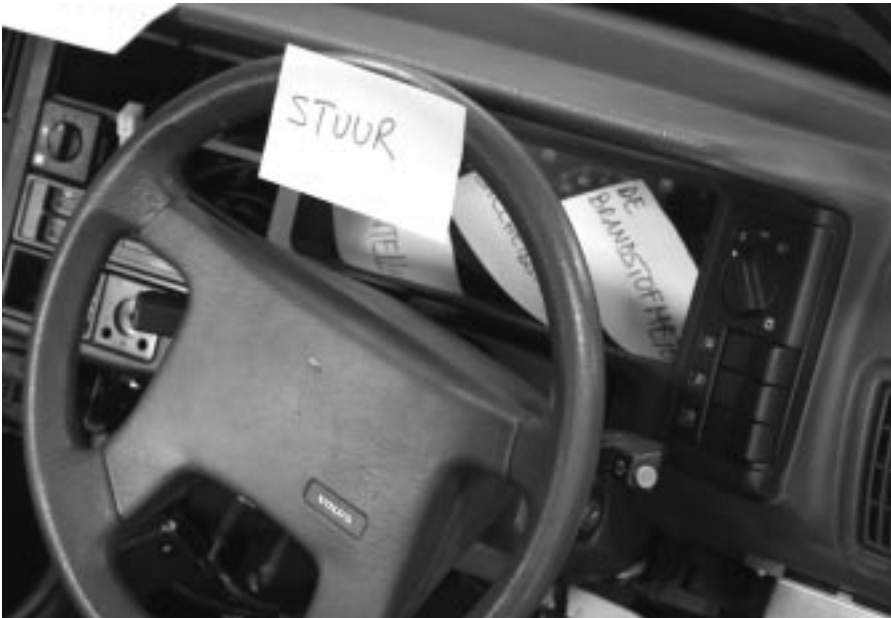
3.1 De integratie in alle vakken

De integratie van alle vakken is geen vanzelfsprekendheid!

In het HIT project is de integratie van alle vakken nog steeds in ontwikkeling. Een geïntegreerde benadering was aanvankelijk allesbehalve vanzelfsprekend. Doordat de samenwerkende teamleden elkaar beter leerden kennen, gezamenlijk aan bijscholingen deelnamen, groeide in de loop van het project de behoefte aan verbetermogelijkheden van de bestaande programma's.

Goedbedoeld wilde aanvankelijk iedereen het reguliere traject binnen het gegeven tijdsbestek van 26 weken uitvoeren, om maar zoveel mogelijk deelnemers te kwalificeren voor de overstap naar de arbeidsmarkt. Geleidelijk aan lieten de docenten de teugels vieren om deze ambitie te realiseren.

Er zijn drie belangrijke oorzaken aan te geven, die hebben geleid tot een meer pragmatische benadering van de mogelijke effecten van de

geïntegreerde trajecten:

- Naarmate het project langer bestond dienden zich steeds meer kandidaten aan met geringe taalvaardigheden, waardoor de communicatieproblemen snel toenamen.
- Tezelfdertijd werden de effecten merkbaar van de politieke maatregelen, die erop gericht zijn om het gros, kortom meer dan negentig procent van de asielzoekers op kortere of langere termijn terug te sturen.
- Deelnemers die geen verblijfsstatus verwerven mogen in Nederland niet werken.

In een van de teams heeft dit geleid tot een pittige discussie over de vraag of het in zo'n situatie nog wel zinvol is het opleidingstraject enkel te richten op eindtermen, die per saldo alleen gericht zijn op verder studeren of werken in Nederland. Onder het motto opleiden om deelnemers ook toe te rusten voor het werk in de 'de garage in Kabul' ofwel in het land van herkomst, werd in het team techniek en educatie gedebatteerd over de inhoud en aanpak van het traject. Doordat van meet af aan de beroepspraktijkvorming binnen de opleiding, via simulatie in de eigen werkplaatsen werd uitgevoerd, groeide het idee om de opleiding aan te bieden in de vorm van breed toepasbare, praktijkrelevante thema's. Thema's zoals veiligheid en repareren daagden de docenten uit om elk vanuit een eigen invalshoek, bijdragen te leveren. Het overleg over de planning, de onderlinge afstemming van ieders bijdragen, de wijze van toetsen legden de basis voor de geïntegreerde aanpak. Een proces dat nog steeds verder gaat.

Wisselingen in het team voor de opleiding tot assistent administratief medewerker hebben ertoe geleid, dat daar op een later moment de behoefte groeide om de opleiding op een andere leest te schoeien. De beroepspraktijkvorming door middel van externe stage bleek steeds meer problemen op te leveren. Kwesties als het moeilijk kunnen vinden van passende stageplaatsen voor laagtalige, veelal laaggeschoolde deelnemers, wederzijds ondervonden teleurstellingen over niveau en eisen bleken steeds moeilijker op te lossen knelpunten te zijn. Diverse overleggronden in het team en het beraad met de opleidingscoördinator hebben geleid tot het besluit om de stage voor de trajecten die in het komend schooljaar starten te vervangen door simulatie, waardoor de beroepspraktijkvorming voortaan los van de gevolgen van conjunctuurschommelingen kan worden uitgevoerd. In de gesimuleerde werkwerkelijkheid kunnen de docenten de deelnemers gevarieerde opdrachten geven en het leerproces van begin tot eind begeleiden. In het programma is voorzien in de mogelijkheid van een externe stage voor de kandidaten, die kunnen beantwoorden aan vooraf bepaalde bekwaamheidseisen. Deelnemers kunnen op deze manier dingen naar beschikbare externe stageplaatsen voor een beperkt aantal weken.

De samenwerkingsvormen tussen de docenten

De onderlinge samenwerkingsvormen zijn sterk afhankelijk van de mate van ontwikkeling van de geïntegreerde trajecten. In het algemeen kan gesteld worden dat teams, die pas op weg zijn om geïntegreerde trajecten te ontwikkelen, zullen ervaren dat heel veel samenwerkingsvormen een ad hoc-karakter hebben. In zo'n situatie kan het gebeuren dat de taaldocent achteraf verneemt van de vakdocent, dat de deelnemers niet in staat zijn om zijn toets te kunnen lezen. De taaldocent zal meer dan eens het gevoel hebben manusje – van – alles te zijn, veel te doen, maar weinig op te lossen.

Wanneer het team in gezamenlijkheid heeft besloten om het programma opnieuw te ordenen en bijvoorbeeld in de vorm van thema's aan te bieden, ontstaan er nieuwe kansen.

Het team vormt in dat geval als het ware samen een keten, ieders bijdrage telt mee om het leerproces in het kader van het thema tot een succes te maken. Overleg is in deze situatie gestructureerd teamoverleg, met doelstellingen, een agenda, een onderlinge taakverdeling en een planning die verder gaat dan de volgende vergadering. Iedere docent levert daaraan vanuit zijn invalshoek, programmavoorstellen die passen binnen het geplande professionaliseringsproces.

In deze situatie kijken de docenten vooruit. Per thema plannen zij samen de duur, de diepgang van de theorie, de praktijkoefeningen, de wijze van toetsen, ieders bijdrage en de onderlinge samenwerkingsmogelijkheden. Dit betekent dat bijvoorbeeld de taaldocent zich tevoren op de hoogte kan stellen van de te behandelen vaktheorie. Samen met de vakdocent kan hij vooraf hoofd- en bijzaken selecteren. Hij kan onderdelen van de vaktaal extra oefenen of het in een andere context zetten om het te verduidelijken.

Het overleg kan er ook toe leiden dat de docent Nederlands aan de vakdocent suggesties kan geven om de gehanteerde vaktaal op onderdelen te vereenvoudigen. De taaldocent kan, wetend wat er in de werkplaats behandeld is, via vragen werken aan het verbeteren van de mondelinge uitdrukkingsvaardigheden. Gebleken is dat het deelnemen aan elkaars lessen, ook een uitstekende manier is om de onderlinge samenwerking te ontwikkelen. Bijvoorbeeld een bezoek aan de garage door de taaldocent kan uiteenlopende gesprekken opleveren met de deelnemers over of naar aanleiding van de opdrachten die ze uitvoeren. Het kan bovendien de vraag opleveren van de praktijkdocent om hem te helpen bij het uitleggen van bepaalde problemen aan een deelnemer, wat eigenlijk neerkomt op het samen verzorgen van de les; over integratie gesproken! Dergelijke bezoeken zijn erg inspirerend voor het samenstellen van taaloefeningen. De praktijk wijst uit dat de deelnemers dergelijke taaloefeningen met heel veel plezier uitvoeren omdat de context voor hen duidelijk is.

Bezoeken aan het praktijklokaal / aan de simulatie bieden een prima gelegenheid om leervragen te verzamelen. Het vergroot de effectiviteit van de lessen, wanneer de onderlinge samenwerking op deze manier bedreven kan worden.

In geïntegreerde trajecten waarin de werkwerkelijkheid door middel van simulatie wordt nagebootst en in elk thema een centrale rol vervult, zal de samenwerking tussen de docenten berusten op teamwork. Ieder voert in nauwe samenwerking met zijn collega's de tevoren geplande bijdragen uit. Op deze manier ervaart de deelnemer het thema als een logisch geheel, waarin de losse delen een onderlinge samenhang blijken te hebben.

Informatieoverdracht tussen docenten

Vooraf

Hét geïntegreerde trajectmodel bestaat niet.

Er zijn eerder modellen te onderscheiden, die een bepaalde ontwikkelingsgraad vertonen. De praktijk van het experiment heeft uitgewezen dat juist de mate van integratie bepalend is voor de behoefte aan en de diepgang van de informatieoverdracht tussen de uitvoerende docenten.

Het ene voorbeeld betreft de situatie dat docenten, afkomstig uit meer dan één unit, op verschillende tijden gedurende de week de overeengekomen bijdragen leveren aan het programma. Daarnaast voeren ze op gezette tijden een werkbespreking over organisatorische kwesties en de resultaten die door de deelnemers behaald zijn.

Het andere voorbeeld betreft de situatie, dat eveneens vanuit verschillende units docenten bijdragen leveren aan het programma. Echter in dit geval wordt de integratie anders uitgewerkt. Op zoek naar meer effectieve overdrachtsstrategieën heeft het team een opleidingsconcept uitgewerkt, dat beter dan de bestaande programma's aansluit bij de mogelijkheden van de laagtalige en laagopgeleide deelnemers. In dit concept worden de

praktijkopleiding (simulatie) en de theoretische kennis door middel van praktijkrelevante thema's tot een geheel gesmolten. Voor de uitvoering van dit model is het noodzakelijk om lessen zo min mogelijk verspreid door de week te plannen. Op deze wijze vertoont het programma een doorlopend geheel en kan door het plannen van overlaps, ook langs deze weg de basis gelegd worden voor een geïntegreerde aanpak. Het zal duidelijk zijn, dat de onderlinge informatieoverdracht onder andere via werkbesprekingen in deze situatie, veel diepgaander is dan in het eerste voorbeeld. Er dient te worden overlegd over de visie op onderwijs, de inhoud van elk thema, de te hanteren overdrachtsstrategieën, het afstemmen van ieders bijdragen en de wijze waarop de samenwerking zal worden uitgevoerd.

Meer over de modellen en hun effect op de informatieoverdracht tussen de docenten

Samenvattend zou het eerste voorbeeld gekenschetst kunnen worden als het LAT-model, terwijl het tweede voorbeeld zou kunnen worden aangeduid als een VOORDEURDELERS -of beter gezegd het KLASSENDEURDELERS-model. Wanneer nu beide modellen op de uitersten van een continuüm worden weergegeven, zal het duidelijk zijn dat daartussen nog tal van andere varianten te onderscheiden zijn.

Omdat het te ver voert om in het kader van deze methodiekbeschrijving nog meer modellen te onderscheiden, beperken we ons tot het beschrijven van de beide uitersten.

In het geval van het zogenoemde LAT-model is de mate van integratie als beperkt te omschrijven.

In het Klassendeurdelers-model daartegenover is de mate van integratie op het niveau van inhoud en teamwork optimaal.

De docenten vormen samen als het ware een florerende keten.

Het team blijft voortdurend bezig met het perfectioneren van het programma, beleeft duidelijk plezier aan de onderlinge samenwerking, is geïnteresseerd in ieders bijdragen en is trots op de behaalde resultaten.

Het denkbeeldige continuüm kan benut worden als een ontwikkelingslijn, waarlangs de graad van integratie, de mate van onderlinge samenwerking gefaseerd kan worden ontwikkeld.

De korte historie van het HIT-project toont aan dat het Klassendeurdelers-model geleidelijk aan bereikt is. Het is evident dat teamwork, teamspirit een zaak is, die moet kunnen groeien, die kansen moet krijgen om te kunnen gedijen.

Informatieoverdracht tussen de docenten over de inhoud van het onderwijs

De voorafgaande passages illustreren dat de informatieoverdracht tussen docenten over heel verschillende items kan gaan. Gesteld kan worden, dat naarmate de graad van integratie tussen de verschillende onderdelen van het programma toeneemt, de intensiteit en de frequentie van de informatieoverdracht tussen de docenten zal toenemen. Het is daarom van groot belang, dat het team dat gevormd is, van meet af aan in de gelegenheid wordt gesteld om elkaar regelmatig te ontmoeten.

Dit kan in de vorm van toegekende overlegtijd of nog beter, het structureel plannen van werkbesprekingen. Deze onderlinge ontmoetingen zijn zeer belangrijk om in gesprek te kunnen raken over de opdracht, het doel en inhoud van het programma, de werkzaamheden onderling te kunnen afstemmen, om inzichten te delen of om te kunnen debatteren over verschillen van inzicht.

Deze informatieoverdracht, ook wel te kenschetsen als warme overdracht, kan daarnaast op allerhande manieren ondersteund worden met communicatiemiddelen, die variëren van postvakje, telefoon, tot e-mail.

Het vergroten van de diepgang van de informatieoverdracht tussen de docenten

Het is belangrijk dat aan de teamleden extra tijd wordt toebedeeld om gezamenlijk te kunnen overleggen. Daarnaast is het niet minder belangrijk om extra prikkels toe te dienen, die de informatieoverdracht over de inhoud van het onderwijs een extra diepgang geven.

Het HIT - project heeft uitgewezen, dat het naar de mening van de docenten inspirerend en verbindend heeft gewerkt om hen in de gelegenheid te stellen

om regelmatig deel te kunnen nemen aan workshops of masterclasses. De informatie sloot direct aan bij de opleidingsproblemen waar de docenten voor geplaatst stonden. Door samen in de gelegenheid gesteld te worden om te kunnen experimenteren met nieuwe inzichten, werden geleidelijk aan verbeteracties doorgevoerd, die hebben geleid tot het ontwikkelen van beter lesmateriaal en gebruiken van effectieve overdrachtstechnieken. Al doende leerden de docenten elkaar beter kennen, ze ontdekten de meerwaarde van hun samenwerking, ze werden uitgedaagd om te experimenteren, ze debatteerden over de haalbaarheid van eerder gestelde doelen, ze gaven zelf richting aan de onderlinge samenwerking, ze stelden zich meer open op ten opzichte van elkaar, ze vergrootten hun expertise en ze lieten steeds vaker hun stokpaardjes op stal.

Het aansluiten van de taallessen op het beroepsonderwijs

Aanvankelijk werd in de parallelle HIT – trajecten het taalonderwijs uitgevoerd op basis van het eerder omschreven LAT – model. De docent voor de taallessen ontving incidenteel via het postvakje verzoeken van collega – vakdocenten om uiteenlopende taalproblemen op te lossen. Deze situatie is inmiddels al geruime tijd verleden tijd en de taaldocent overlegt nu vooraf met zijn collega's over de inhoud van de te behandelen thema's, welke specifieke ondersteunende taken hij kan verrichten, welke vakwoorden gekend moeten zijn, welke lees-, schrijf- en of spreekvaardigheden gericht op een specifieke context getraind moeten worden. In samenspel met zijn collega's redigeert hij desgevraagd instructiemateriaal en toetsen. Steeds vaker levert de taaldocent vanuit zijn eigen invalshoek een actieve bijdrage aan de geïntegreerde praktijklessen en ondersteunt hij de deelnemers in het Open Leercentrum bij het wegnemen van taalproblemen bij het bestuderen van vaktheorie, die daar interactief wordt aangeboden. De taaldocent kan nagaan of de deelnemer de gehanteerde uitdrukkingen, de vaktaal heeft begrepen. Door het uitvoeren van herhalingsoefeningen kan hij het leren schrijven oefenen, zondig de uitspraak verbeteren en het begrip controleren.

Aanpassing van (vak)taalgebruik, lesmateriaal en werkvormen door de vakdocent

Al vaker is opgemerkt dat het proces van verbeteren geleidelijk verder gaat. Door de onderlinge samenwerking is er ook meer dan eens het verzoek van vakdocenten aan de taaldocent om instructies of toetsen te redigeren. Vakdocenten leren op die manier kritisch te kijken naar hun specifieke manier van uitdrukken en benoemen. Door de vragen die de taaldocent stelt, blijkt het vaak mogelijk om de gehanteerde instructies, zegswijzen en benamingen te vereenvoudigen, zodat de informatie voor de laagtalige deelnemers beter te begrijpen is. Door bijvoorbeeld het woord afbeelding te vervangen door het eenvoudige woord plaatje, wordt de tekst van de opdracht opeens veel toegankelijker voor laagtalige, anderstalige deelnemers. Het gebruiken van afbeeldingen, gemakkelijk te realiseren met behulp van een digitale camera, maakt de bedoeling van de tekst, de inhoud van de toetsvraag veel duidelijk-

er voor de deelnemers.

Vakdocenten erkennen dat vaak de te beperkte taligheid van de deelnemers een van de grootste struikelblokken voor een deelnemer is om het programma te kunnen volgen. Vandaar dat ze in samenwerking met de taaldocent steeds meer werk maken van het zogenoemde leerderswoorden - schrift, waarin deelnemers zelf eerder onbegrepen woorden en uitdrukkingen noteren, met de verklaring in de eigen taal erbij.

Steeds meer wordt gebruik gemaakt van de leerderswoordenboeken, die de deelnemers bij de start van het traject hebben gekregen. Er wordt ook veel aandacht besteed aan het ondersteunen van de lessen met behulp van visueel materiaal of door meer gebruik te maken van contextrijk leren. Steeds vaker wordt gebruik gemaakt van specifieke software om de presentatie van de vaktheorie te verlevendigen. De taaldocent maakt ook gebruik van dit materiaal en richt zich op het uitleggen van onbegrepen woorden of zinnen en leert de deelnemers hun woordenschat uit te breiden met behulp van de toegevoegde vocabulaire en het leerderswoordenschrift.

Als onderdeel van de geïntegreerde aanpak van het traject bezoekt de taaldocent regelmatig de praktijklessen om enerzijds informatie te verzamelen voor de taallessen en om anderzijds deel te nemen aan het lesgeven en gebruikmakend van de context de communicatievaardigheden van de deelnemers gericht te ontwikkelen. Deze lessen vormen doorgaans ook een ideale gelegenheid om na te gaan welke vaktaal, bestaande uit benamingen en uitdrukkingen, moeten worden toegevoegd aan de vocabulaire van de deelnemer. De omgeving biedt een ideale context voor de deelnemer om te kunnen zien, horen, voelen, ruiken, beter niet proeven, wat bedoeld wordt.

Als gevolg van deze samenwerking ontstaan vervolgens gezamenlijke ideeën om de aanpak van de les en het gebruikte materiaal nog verder te verbeteren.

3.2 Vakgerichte woordenschat

In het project is een begin gemaakt met het analyseren van handelings-situaties van beroepen.

Vervolgens wordt een onderscheid gemaakt naar beroepstechnische handelingen, talige handelingen en niet talige handelingen.

Deze methode van analyseren legt de basis voor het bepalen van de benodigde woordenschat die aan de orde komt bij de eerste twee aspecten, de beroepstechnische en de talige handelingen.

De op deze manier vastgestelde woorden, benamingen, uitdrukkingen worden zoveel mogelijk vereenvoudigd. Geselecteerd wordt wat noodzakelijke kennis is om in het vakjargon te kunnen communiceren. Hierbij wordt sterk rekening gehouden met het gegeven, dat de deelnemers in de meeste gevallen laagopgeleid en laagtalig zijn.

Het aanleren van de benamingen, woorden, begrippen en specifieke uitdrukkingen kan het best gebeuren in een contextrijke omgeving. Door te

labelen, door te visualiseren, te betasten, de functie te ervaren, door met elkaar te communiceren over hetgeen geleerd is, ontstaat door het samenspel tussen de docenten een cyclisch leerproces, waarin de deelnemer door veel te herhalen zich de benodigde woorden of uitdrukkingen eigen maakt.

3.3 Contextrijk leren

In de loop van het project is gebleken dat het les kunnen geven in een omgeving, die de werkwerkelijkheid benadert, waar gebruiksvoorwerpen en apparatuur voorhanden zijn, het leren veel aantrekkelijker is en de leerprocessen veel effectiever verlopen. Met gebruik van al je zintuigen concreet kunnen ervaren wat de docent bedoelt, biedt aan de deelnemers veel meer aanknopingspunten om te kunnen begrijpen wat bedoeld wordt. Het stelt hem of haar ook in de gelegenheid om vragen te stellen over wat hij ziet of ervaart. Er kan bovendien wat gedaan worden, er is actie. Het spreekt de deelnemers veel meer aan. Hij wordt eerder uitgedaagd om te verwoorden wat hij ondervindt en zich afvraagt. Bij het beantwoorden van de vragen is de docent in staat om zijn antwoord te illustreren. In plaats van direct een antwoord te geven kan de docent de deelnemer uitnodigen om te laten zien wat hij bedoelt of om hem te laten experimenteren.

Deze aanpak is veel effectiever gebleken, dan het weergeven van geabstraheerde informatie uit een boek. De communicatie verloopt in het geval van contextrijk leren veel levendiger en blijkt in geval van toetsing veel leerzamer te zijn geweest. Tijdens het project is proefondervindelijk gebleken, dat contextrijk leren een bijzonder effectieve manier is om laagtalige, veelal laagopgeleide deelnemers te kunnen opleiden tot beginnend professional.

Simulatie blijkt voor de betrokken opleidingsrichtingen een ideale contextrijke omgeving te bieden, waarin een intensieve wisselwerking plaatsvindt tussen deelnemers en teamleden en waarin het leerproces van de deelnemers door alle docenten, vanuit verschillende invalshoeken strikt begeleid kan worden. De gesimuleerde werkwerkelijkheid biedt aan de samenwerkende docenten de gelegenheid om het leren door elke deelnemer te kunnen stimuleren door hem of haar van uitdagende opdrachten te voorzien. Ieders leerproces kan op de voet worden gevolgd en wanneer nodig worden bijgestuurd. Wanneer de geïntegreerde begeleiding van de deelnemers op deze wijze gebeurt, vertoont die alle kenmerken van competentiegericht onderwijs. In de opleidingen wordt steeds vaker gebruik gemaakt van software waarin de deelnemer op interactieve wijze vertrouwd wordt gemaakt met bepaalde handelingen, bewerkingen en gehanteerde vaktaal. Deze cd-roms worden zowel door de vakdocent, als door de taaldocent gebruikt, omdat ze laten zien en horen, waar het bij bepaalde handelingen om draait. Het gebruik van dergelijke programma's tijdens de ondersteunende taallessen blijkt erg effectief, omdat de deelnemer op zijn beurt kan tonen wat hij niet of juist wel heeft begrepen. Een voordeel van deze variant van contextrijk

leren, betekent dat het niet altijd nodig is om daarvoor gebruik te maken van het praktijklokaal. Als een andere vorm van contextrijk leren geldt de excursie of het bezoek aan bijvoorbeeld een bedrijf in de sector, waarvoor de deelnemer wordt opgeleid. Mits goed voorbereid biedt ook deze aanpak bijzonder veel nuttige aanknopingspunten voor de deelnemers om te leren. In de simulatie bieden de oefeningen, die vanuit verschillende invalshoeken worden uitgevoerd, samen een cyclische ordening rondom specifieke praktijkhandelingen.

3.4 Begrijpelijk taalaanbod

Tijdens het HIT – project is duidelijk geworden dat veel van de vakteksten te moeilijk zijn voor de deelnemers. Uitzonderingen daargelaten functioneren zij qua taalniveau meestal op NT 2 niveau 1 of 2, wat kan worden opgevat als erg basale kennis van het Nederlands, een beperkte woordenschat en geringe uitdrukingsvaardigheden. Teksten waarin nogal wat samengestelde woorden voorkomen en specifiek jargon wordt gebruikt, zijn daardoor al snel moeilijk te begrijpen voor de deelnemers. Het is daarom erg belangrijk, dat de vakdocenten en de taaldocent leren om samen de bal rond te spelen om er zo voor te zorgen dat door de herhaling, door de extra uitleg vanuit verschillende invalshoeken de aangeleerde woordenschat en de verlangde communicatievaardigheden beter kunnen beklijven. Zoals al in de vorige paragraaf is beschreven helpt een contextrijke lessituatie daarbij enorm.

Het aanbieden van de opleiding in de vorm van aansprekende thema's betekent tevens, dat de docenten al samenwerkend nieuwe lesmaterialen selecteren of ontwikkelen. Bij het samenstellen van bijvoorbeeld de werkopdrachten en de beoordelingslijsten maakt de vakdocent steeds vaker gebruik van de expertise van de taaldocent om de opdrachten en beoordelingen zo eenvoudig en helder mogelijk te omschrijven.

Doordat de vakdocent samen met de taaldocent praktijklessen uitvoert, ontstaat er tevens een proces van leren van en aan elkaar tussen de betrokken docenten. Het veelal spontaan begonnen nagesprek over onderzonden communicatieproblemen tijdens het uitleggen van bepaalde systemen of handelingen, resulteert meer dan eens in concrete verbeter-suggesties, die worden uitgetoet. Deze testcases dragen bij aan het al werkende ontwikkelen van alternatieven. Op deze wijze wordt niet alleen het onderzonden probleem uitgediept, maar voorzien van een oplossing die wordt getest. De deelnemer ervaart dat werk wordt gemaakt van wat hij eerder niet begrepen heeft en is de volgende keer nog beter gemotiveerd om vragen te blijven stellen in plaats van uit beleefdheid te doen voorkomen, alsof hij het wel begrepen heeft.

Tijdens de uitvoering van het HIT - project is gebleken, hoe belangrijk het is

dat de onderlinge samenwerkingsrelatie goed is, om in alle openheid samen de ondervonden opleidingsproblemen te kunnen oplossen. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de volgende passage uit een van de tussenrapportages;

"Door de goede onderlinge verstandhouding en interesse in elkaars werk en aanpak, zijn er nog maar nauwelijks 'drempels' die het bezoeken van elkaars lessen, het (eventueel gelijktijdig) geven van ondersteunende lessen in praktijkruimten in de weg staan." Deze open en constructieve communicatie tussen de teamleden heeft ertoe geleid, dat er bereidheid en aandacht is om

de gehanteerde uitdrukkingen en benamingen zo begrijpelijk mogelijk te maken. De thema's zijn zo praktisch en voorstelbaar mogelijk gekozen. Werkopdrachten en beoordelingslijsten worden regelmatig bijgesteld vanuit het streven om ze zo helder mogelijk te formuleren.

Teamleden zijn inmiddels begonnen om per thema de handelingssituaties systematisch in kaart brengen. Binnen deze handelingssituaties worden vervolgens de beroepstechnische, de talige en de niet talige (sleutelvaardigheden) handelingen geselecteerd. Op deze manier ontstaan overzichten waarmee heel duidelijk in kaart wordt gebracht welke talige handelingen, kortom luisteren, spreken, gesprekken voeren, schrijven en lezen, een deelnemer moet beheersen.

Deze werkwijze, waarmee door de docenten is geëxperimenteerd tijdens een van de ITTA – masterclasses, blijkt uitermate

geschikt om verder uit te werken als onderdeel van de thematische benadering van de uitgevoerde opleidingen.

Tijdens de geleidelijke reorganisatie van het programma wordt voor de te ontwikkelen beschrijvingen voortdurend werk gemaakt van sterk vereenvoudigd, begrijpelijk taalgebruik.

Voor de oefeningen wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de principes van het contextrijk leren. Daarnaast passen de docenten hun taalgebruik aan het niveau van de deelnemers aan door het hanteren van een duidelijke uitspraak, selectieve woordkeuze, veel herhaling en een rustig spreektempo. Het lesmateriaal wordt zoveel mogelijk afgestemd op het niveau van de deelnemers. Er wordt heel veel gebruik gemaakt van beeldmateriaal, dat wordt ingezet tijdens de instructie of uitleg. Ook wordt het bord intensief gebruikt om de mondelinge instructies te ondersteunen.

3.5 Taalopdrachten in de praktijk

Voor beide typen opleidingen uitgevoerd in het kader van het HIT - project geldt dat de praktijk wordt gesimuleerd. Voor de opleiding assistent mobiliteitsbranche / metaal bewerken wordt al vanaf het begin van het project met behulp van simulatie gewerkt en voor de opleiding administratie / handel zal dit in het vervolg eveneens het geval zijn. Het gevolg is dat voor beide opleidingsrichtingen voortaan een thematische opzet voor het programma zal worden gehanteerd. Binnen de kaders van elk van de thema's worden met behulp van het ITTA - model de handelingsvaardigheden geanalyseerd, welke specifieke woordenschat nodig is en welke uitdrukkingen beheerst moeten worden door de deelnemers. Het model biedt de gelegenheid voor de taaldocent om samen met zijn collega's oefeningen te ontwerpen, die nauw aansluiten op de behoeften in de praktijk.

Als voorbeeld kan het zogenoemde 'labelen' worden aangehaald. Om de deelnemers de verschillende auto-onderdelen te leren benoemen in het Nederlands worden met behulp van een flap- over en memostickers diverse oefeningen uitgevoerd in de werkplaats. Met behulp van de memostickers, genummerd of met een woord erop, 'versieren' de deelnemers de gevraagde onderdelen van de auto. Deze oefening gaat vergezeld van een gelijktijdige communicatie oefening, waarin deelnemers aan elkaar of aan de docent antwoord geven op vragen over de functie, de werking van de aangegeven onderdelen. Dergelijke oefeningen krijgen een vaste plaats in het programma, omdat ze blijken te werken. Teamleden zijn intussen doende om per thema handelingsvaardigheden te ordenen en uit te werken. Dit geldt eveneens voor de opleiding administratie waar recent de docenten en de coördinatoren eensgezind kozen voor een vergelijkbare opzet en hard aan de slag zijn met de voorbereidingen.

Tot nu toe worden taalopdrachten in de praktijk vooral gekoppeld aan vragen van de praktijkdocenten, die kunnen variëren van "kun je het woord afstellen uitleggen?" tot "kun je ze de juiste namen van de gereedschappen leren?" of het oplossen van een specifiek communicatieprobleem. Deze min of meer ad hoc aanpak zal in de toekomst zeker niet verdwijnen, maar gelet op de afspraken gemaakt in het kader van de handelingsituaties zeker niet meer de boventoon voeren.

De taaldocent richt zich onder andere op het uitbreiden en inslijpen van benamingen en de begrippen. Het leerderswoordenboek en het leerderswoordenschrift zijn daarvoor dienstige hulpmiddelen. Het kunnen gebruiken van specifieke software, in te zetten via de mediatheek biedt een extra gelegenheid om te kunnen werken aan het uitbreiden van de woordenschat en uitdrukingsvaardigheden van de deelnemers. De docent oefent veelvuldig om de deelnemers te leren zich uit te drukken in korte heldere zinnen, waarbij meteen aandacht wordt gegeven aan de heersende omgangsvormen. Door

veel te spreken over en naar aanleiding van gebeurtenissen op de werkvloer vergroot de taaldocent systematisch de uitdrukingsvaardigheden van de deelnemers. De praktijk van het HIT - traject wijst uit dat de deelnemers er kien op zijn om ook veel mondeling te kunnen communiceren met de taaldocent. Buiten hem en de vakdocenten bestaat er voor hen, blijkens hun relaas, meestal weinig gelegenheid om uitgebreid met Nederlanders te kunnen communiceren.

3.6 Aangepaste toetsen en examens

Voor de geïntegreerde trajecten uitgevoerd in het kader van het HIT - project geldt dat ze per thema op een geïntegreerde wijze worden getoetst. Onderdelen uit de Onderwijs en ExamenRegeling voor de beide opleidingen vormen de kaders voor de uitgewerkte thema's. Hoewel dit voor de opleiding tot assistent administratief medewerker ten dele nog praktijk moet worden, worden de toetsen per thema door de docenten samen afgenomen. Dit betekent dat op basis van een tevoren samengesteld draaiboek ieders bijdrage aan de toetsing tevoren bekend is bij alle uitvoerende docenten. De toets kan op schriftelijke wijze worden afgenomen. Om de kans op verkeerd begrijpen te reduceren, worden de vragen in deze situatie opgelezen en zonodig verduidelijkt door de taaldocent. Elke toetsvraag op het toetsblad is voorzien van een klein fotootje over het onderwerp van de vraag om de deelnemer een helder aanknopingspunt te verschaffen. Wanneer een toets op mondelinge wijze wordt afgenomen, kan het gebeuren, dat de vakdocent de taaldocent vraagt om samen met hem of haar het vraagesprek met de deelnemer te houden. Beiden beoordelen daarna samen de kandidaat op basis van een tevoren vastgelegd protocol.

De toetsen kunnen worden uitgevoerd in de praktijkruimte, waar de deelnemers dienen aan te tonen over welke kennis en vaardigheden zij beschikken. Het gaat echter om meer dan alleen vaktechnische kwaliteiten. Tijdens de proeven worden ze tegelijkertijd beoordeeld op aspecten als communicatievaardigheden, kennis vaktaal, professionele aanpak, getoonde teamgeest en omgangsvaardigheden. De deelnemers worden ingedeeld in koppels en werken op aanwijzing van de coördinerende docent de opdrachten af. Door elk toetsonderdeel te voorzien van een werkopdrachten en een beoordelingslijst zijn de deelnemers in staat om het programma zelfstandig uit te voeren. De docenten bewegen zich onafhankelijk van elkaar van groep naar groep, observeren, stellen veel waarom - vragen, voeren algemene gesprekken met de deelnemers en overleggen aan het eind van het dagdeel over hun beoordelingen en stellen de behaalde resultaten vast. Verschillende malen zijn deze toetsbijeenkomsten op video vastgelegd.

Deze beeldbanden bleken een uitstekend middel om de feedback te organiseren op de gehanteerde werkwijzen. Door de bespreking van deze informatie tijdens de werkbesprekingen zijn de ideeën gerijpt, die mede de basis vormen voor de ontwikkeling van de methodiek die in deze rapportage is beschreven.

Samenvattend kan gesteld worden dat met deze wijze van toetsen door docenten en deelnemers zeer goede ervaringen zijn opgedaan. De geïntegreerde aanpak van ook dit onderdeel van het programma kan beschouwd worden als een voorschot op het realiseren van competentiegericht onderwijs.

3.7 Zelfverantwoordelijk leren

De inhoudelijke ontwikkeling van de beide HIT – trajecten is op dit moment nog steeds volop in beweging. In het kader van de simulatie wordt hard gewerkt aan het vastleggen van opdrachten in werkorders. Elke werkorder wordt vergezeld van een beoordelingskaart, waarop de deelnemer kan zien aan de hand van welke kwaliteitscriteria de opdracht beoordeeld wordt. Op een dergelijke wijze leren in de context van een gesimuleerde werkelijkheid, maakt het leren spannender, het daagt de deelnemer uit om te tonen waar-

toe hij in staat is. Bij het samenstellen van de werkorders en de beoordelingscriteria hebben de docenten geleerd, dat deze werkwijze niet alleen meer structuur en duidelijkheid voor iedereen oplevert, maar dat het ook de zelfverantwoordelijkheid van de deelnemers stimuleert. Voorts zijn we tot het inzicht gekomen dat de kwaliteitscriteria niet alleen het juist toepassen van bepaalde handelingen moeten beoordelen, maar ook zaken als zorgvuldig zijn, organiseren van het werk, proper werken en goed kunnen samenwerken. De overstap naar competentiegericht onderwijs komt daarmee langzamerhand in zicht. Kortom de ontwikkeling naar zelfsturend leren is in gang gezet. Een ontwikkeling waar we steeds enthousiaster over worden en binnen de kaders van het HIT - project zeker verder mee zullen experimenteren.

4. OVERDRACHT EN INBEDDING

Terwijl deze methodiekbeschrijving wordt samengesteld, zijn de inhoudelijke ontwikkelingen in het HIT –project allesbehalve tot stilstand gekomen. Nog steeds werken docenten aan het verder verfijnen van de methodiek en de inhoud van de trajecten voor de nieuwe groepen asielzoekers, die naar verwachting kort na de zomervakantie zullen beginnen.

De samenstelling van de methodiekbeschrijving heeft feitelijk een tweeledige functie.

Eenzijds is het een inzichtelijk bericht aan de externe opdrachtgevers, de subsidiënten over de behaalde resultaten. De rapportage beschrijft alleszins tevredenstellende percentages deelnemers, die de achtereenvolgende cursussen voorzien van een opstartkwalificatie hebben verlaten. Daarnaast wordt beschreven welke vooruitgang op het gebied van de methodiek en de voortschrijdende integratie van taal en vakonderwijs is geboekt. Anderzijds wil de beschrijving tegelijkertijd het management van het Arcus College informeren over de verworvenheden van het HIT – project, zoals de in het oog springende resultaten, de bewezen kwaliteit van de gehanteerde methodiek en de gedragen voortgaande integratie van taal – en vakonderwijs.

De aan u aangeboden methodiekbeschrijving documenteert niet alleen de ontwikkeling van het HIT –project, maar biedt ook oplossingsrichtingen voor het implementeren van werkwijzen en programma's, waarmee het kunnen behalen van een opstartkwalificatie door laagopgeleiden en laagtaligen werkelijkheid wordt.

In het kader van de overdracht van de verworvenheden zal per 1 juli 2004 de methodiekbeschrijving aan de opdrachtgevers, subsidiënten worden overhandigd.

Daarnaast zal op 8 juli 2004 een interne managementconferentie worden georganiseerd om de leden van het management van het Arcus College te informeren over de resultaten die zijn behaald in het HIT – project. Tegelijkertijd zullen de verworvenheden worden gepresenteerd als oplossingsrichtingen voor het ontwikkelen van geïntegreerde trajecten, die op een meer aansprekende wijze aan laagtaligen en laagopgeleiden kansen bieden om tenminste een opstartkwalificatie te kunnen verwerven. De uitvoeringsbetrokkenen zullen de conferentie tevens benutten om de aanwezigen ervan te doordringen, dat het ontwikkelen en implementeren van geïntegreerde trajecten en de wijzen van begeleiden, niet enkel beperkt hoeft te blijven tot de opleidingen die opleiden tot een opstartkwalificatie, integendeel. Ervaringen opgedaan met doorstromers die zich steeds meer gaan aanbieden binnen het Arcus College, nopen tot het beter plannen en uitvoeren van de aansluiting op het vervolgonderwijs op het tweede niveau leidend tot het verwerven van een startkwalificatie.

Tijdens de conferentie zullen de uitvoerders tevens gewag maken van de positieve ervaringen, die zijn opgedaan door in toenemende mate te kunnen functioneren als zelfsturende teams.

De aanwezigen zullen geïnformeerd worden over de noodzaak om een omslag te maken in de huidige cultuur van het plannen van de inzet van docenten en het benutten van de voorhanden kwaliteiten of competenties. Het uitnodigen van docenten om deel uit te maken van een team dat beoogd is om specifieke trajecten uit te voeren, het laten adviseren van teams in spe over de mogelijkheden om de verleende opdracht succesvol te kunnen uitvoeren, breekt met bestaande tradities en biedt mogelijkheden om verantwoordelijkheden te delen en verhoogde kwaliteit te leveren. Tevens zal worden aanbevolen om aan teams regelmatig gemeenschappelijke overlegtijden beschikbaar te stellen en de teamleden al werkende in de gelegenheid te stellen om hun expertise en samenwerkingskansen te vergroten door deel te kunnen nemen aan masterclasses, die aansluiten bij de onderzochte behoeften.

De uitvoeringsbetrokkenen aan het HIT – project zijn van oordeel, dat het experiment heel wat aanknopingspunten heeft opgeleverd voor verbeteracties die kunnen leiden tot beter renderende geïntegreerde trajecten, het ontwikkelen van competentiegericht onderwijs, meer werkplezier bij

docenten, een meer effectieve wijze van doorleiden van opdrachten en het vormen van zelfsturende teams.

Dat meer laagtalige en laaggeleide deelnemers met succes kunnen worden opgeleid tot het behalen van een opstartkwalificatie als opstap naar een duurzame overstap naar de arbeidsmarkt zal er ongetwijfeld toe bijdragen, dat het Arcus College door de huidige en toekomstige opdrachtgevers en niet te vergeten de conculega's, zal worden gerespecteerd als een degelijke en betrouwbare partner.

De uitkomsten van het debat, aangezet tijdens de interne managementconferentie van het Arcus College op 8 juli 2004 zullen uitwijzen of de gepresenteerde methodiekbeschrijving zal worden benut als een historische terugblik of als aftrap voor het verbreden en implementeren van de aangegeven oplossingsrichtingen.

5. BIJLAGEN

Toelichting:

De toegevoegde bijlagen willen aan u de lezer een indruk geven van de materialen die in de loop van de tijd zijn ontwikkeld en toegepast. De materialen zijn niet op te vatten als een gesloten methode. Het zijn eerder verbeteringen die proefondervindelijk zijn getest en alleszins de moeite waard zijn gebleken om verder mee te experimenteren.

De bijlagen zijn vooral bedoeld om u een impressie te verschaffen.

Leeswijzer / overzicht van de bijlagen

1. Assistent administratief medewerker
 - a. beleidsafwegingen
 - b. voorbeelden van lesmateriaal
 - c. lijst van gehanteerd lesmateriaal

2. Assistent mobiliteitsbranche / basisvaardigheden metaal
 - a. beleidsafwegingen
 - b. voorbeelden van lesmateriaal
 - c. lijst van gehanteerd lesmateriaal

Drempelloos, maar zeker niet achteloos

Vooraf

In het kader van het project Hersteld Vertrouwen in de Toekomst zijn de afgelopen anderhalf jaar tientallen bewoners van asielzoekerscentra in Limburg opgeleid tot assistent – administratief medewerker of assistent autotechnicus / metaalbewerker.

Deze zogenoemde niveau 1 – opleidingen zijn in beginsel drempelloos, hetgeen wil zeggen dat er geen vooropleidingseisen worden gesteld.

De praktijk wijst uit dat het niet verstandig is om dit beginsel onverkort in praktijk te brengen, omdat dit tot onwenselijke communicatieproblemen kan leiden.

De ervaringen die begeleiders van het HIT - project inmiddels hebben opgedaan met de bovenvermelde doelgroep, noopt tot het formuleren van enkele aanbevelingen.

AANBEVELING 1:

*Om met een redelijke kans op succes de opleiding tot assistent – administratief medewerker of assistent autotechnicus / metaalbewerker te kunnen voltooien is het noodzakelijk dat de aspirant – deelnemer in elk geval gealfabetiseerd is in de Nederlandse taal, bij voorkeur taalvaardigheden op niveau 1 beheerst en zo mogelijk op niveau 2 functioneert (zie bijlage).

AANBEVELING 2:

**Het is noodzakelijk dat de aspirant – deelnemer een gesprek over een alledaags thema kan voeren en begrijpen.

AANBEVELING 3:

***Het is noodzakelijk dat de aspirant – deelnemer zelfstandig in staat is om in begrijpelijk Nederlands te kunnen motiveren, waarom hij of zij deze beroepsopleiding wil volgen.

Deze drie aanbevelingen zijn tot stand gekomen op grond van de ervaringen, die tot nu toe zijn opgedaan met deelnemers aan het HIT – programma's.

Het is kortweg teveel beloofd aan een aspirant – deelnemer, om hem of haar de eerste beginselen van de Nederlandse taal bij te brengen en vervolgens een met succes af te ronden beroepsopleiding in het vooruitzicht te stellen binnen de helft van de daarvoor doorgaans toegemeten tijd.

De praktijk heeft uitgewezen dat het heel belangrijk is dat elke aspirant – deelnemer aan een intakegesprek deelneemt.

Hij of zij voert dit gesprek met een vakdocent en de docent voor de onderde-

len taalvaardigheden (NT2) en sociale vaardigheden.

Tijdens het intakegesprek, dat circa drie kwartier in beslag zal nemen, bestaat er ruime gelegenheid om over en weer vragen te stellen, informatie te geven en te vragen.

Het is dan van het grootste belang, dat de intakers werk maken van de drie gemarkeerde aanbevelingen om een inschatting te kunnen maken of de opleiding met een redelijke kans op succes door betrokkene kan worden gevolgd.

Het intakegesprek levert op deze wijze afdoende informatie op, op grond waarvan twee vakmensen de uiteindelijke afweging kunnen maken die ieders belang dient.

Om de bevindingen uit het intakegesprek te kunnen registreren, kan gebruik gemaakt worden van het bijgevoegde gesprekskader.

Voor het verkrijgen van meer specifieke informatie over het taalniveau waarover elke deelnemer beschikt, kan de taaldocent gebruik maken van de intake-toetsen samengesteld door het ICE, het bureau Inter Culturele Evaluatie. Deze toetsen worden al enkele jaren met grote regelmaat gehanteerd voor het bepalen van de taalniveaus van NT 2 – deelnemers door het toetsbureau van de unit Educatie van het Arcus College.

Samenvattend

1. de samenstellers hebben met deze bijdrage een werkzaam voorstel willen uitwerken, dat bijdraagt aan het voorkomen van onnodige teleurstellingen bij alle betrokkenen.
2. de samenstellers stellen voor om de genoemde aanbevelingen en het intakegesprekskader te integreren in de proces en productbeschrijving HIT – trajecten.

Samenstellers: Hein Dijkma en Cas van Ginderen.

Heerlen 03-02-2004

‘Simuleren, een uiting van verwerpelijk onsportief gedrag of een verkieselijke methode om professioneel handelen en denken aan te leren’.

Vooraf

In dit voorstel wordt simuleren als een aanbevolen manier van opleiden bear-gumenteed en uitgewerkt voor de deelnemers aan de zogeheten HIT - trajecten.

In deze bijdrage wordt aanbevolen om deze aanpak tevens te benutten voor huidige of toekomstige niveau 1 - scholingstrajecten.

Met het beschrijven van de bijdrage getiteld ‘dremelloos, maar zeker niet argeloos’ is een voorzet vastgelegd, die voortvloeit uit de erkenning dat voor laagopgeleide en / of laagtalige deelnemers een aangepaste werkwijze dient te worden gehanteerd.

Dit geldt niet alleen voor het begin van dergelijke scholingstrajecten, maar ook voor het verdere verloop van elk opleidingstraject, dat gericht is op deze doelgroep.

Begeleiders van de zogenoemde HIT –trajecten zijn redenerend over wenselijke verbeteringen tot de conclusie gekomen, dat de toepassing van een meer praktijkgericht opleidingsconcept een bruikbaar alternatief is, dat naar verwachting tot betere opleidingsresultaten zal leiden.

Meer over de mogelijkheden van simulatie als praktijkgericht opleidingsconcept

Nadenkend over de mogelijkheden om de bestaande HIT –opleidingstrajecten te verbeteren groeide bij de betrokken docenten het besef, dat nu de verschillende programma – onderdelen vaak te versnipperd en met een te geringe onderlinge samenhang worden aangeboden.

Om een beter afgestemd, praktijkgericht scholingsprogramma te ontwikkelen is daarom de simulatie van de praktijk van de werkplaats of het kantoor als vertrekpunt gekozen.

In de gesimuleerde praktijk van de garage, van het kantoor worden realistische werkzaamheden uitgevoerd door de deelnemers met het doel om professioneel handelen en denken op een praktijknabije en actieve manier aan te leren.

De gespeelde werkelijkheid als medewerker van een bedrijf zal als leer-methode meer tot de verbeelding van de deelnemers spreken, omdat ze meer levensecht en spannend is.

De gesimuleerde praktijk zal de deelnemer vaker confronteren met tekortkomingen, die hij of zij zal dienen op te lossen door het zich eigen maken van de benodigde theoretische kennis of het trainen van specifieke handelingsvaardigheden om het programma te kunnen vervolgen.

Het is aan de begeleidende docenten om de deelnemers daarbij op uiteenlopende manieren te begeleiden. Door bijvoorbeeld individueel consulteren tot en met het geven van groepstrainingen, worden de benodigde kennis en vaardigheden bijgebracht.

Dit opleidingsconcept biedt betere kansen aan deelnemers om de verlangde beroepshouding te ontwikkelen, om te leren samenwerken met anderen, om anderen te leren waarderen en respecteren, te leren omgaan met culturele verschillen en last but not least om meer zelfkennis te kunnen opdoen.

De gesimuleerde praktijksituatie biedt bovendien een uitgelezen mogelijkheid om competentiegericht onderwijs op een natuurlijke wijze in praktijk te brengen.

De uitvoering van het opleidingsconcept zal zich kenmerken door de simulatie als gespeelde werkelijkheid in het centrum van het opleidingsprogramma.

De vakdocenten verschaffen naast de benodigde vakkennis en vaardigheden,

vanuit verschillende invalshoeken bijdragen aan specifieke thema's die kunnen verschillen van veiligheid op de werkvloer tot en met het trainen van klantvriendelijke benaderingswijzen.

De simulatie biedt tevens de gelegenheid om gastdocenten afkomstig uit betrokken bedrijven te introduceren en aan het programma te laten deelnemen.

Goed presterende deelnemers, die in de ogen van vertegenwoordigers van betrokken bedrijven ruimschoots voldoen aan de verlangde competenties, kunnen via classroom – recruitment in staat worden gesteld om hun opleiding te verrijken door deel te nemen aan een aangeboden externe stage.

De voordelen van simulatie in kort bestek

- een groeiende succesvolle integratie tussen vakken en praktijkonderwijs,
- het onderdelen wordt meer contextrijk, gedeeltelijk uitgevoerd in de 'werkplaats',
- communicatieproblemen kunnen snel en gedegen worden opgelost,
- goede garanties voor variatie en differentiatie,
- er is een betere grip op het kunnen oefenen van alle geplande beroepsvaardigheden,
- onveilige situaties als gevolg van miscommunicatie kunnen worden beheerst,
- last but not least, er is geen sprake van discontinuïteit in het programma als gevolg van de effecten van de economische malaise.

Uitnodiging

De samenstellers van deze notitie hopen u enthousiast te hebben gemaakt voor dit voorstel om het programma op een andere leest te schoeien en te vervolmaken, om niet alleen beter te kunnen aansluiten bij de mogelijkheden van de doelgroep, maar ook om samen te werken aan haalbare doelen en plezier te beleven aan het aangaan van deze samen overeengekomen uitdaging.

De samenstellers van deze bijdrage hebben weloverwogen een compacte notitie geschreven om richting te geven aan een denkproces. We hebben willen vermijden om een pasklaar concept samen te stellen, omdat we het belangrijk vinden om ieder van onze collega's in de gelegenheid te stellen om in een vroeg stadium zijn of haar bijdragen naar aanleiding van dit voorstel te kunnen inbrengen.

We stellen ons voor om als vervolg op deze notitie een studiebijeenkomst te beleggen, waarin alle betrokken HIT / docenten in de gelegenheid worden gesteld om te reageren op het voorstel en samen haalbare concretisering uit te werken.

Heerlen 03/02/2004 Hein Dijkma en Cas van Ginderen.

Inhoud opleiding

Maatschappelijke en Culturele vorming 1 (Cal 0.2.1 / 50232)

MCV laat de deelnemer kennismaken met de Nederlandse samenleving, waarmee hij als burger en toekomstig werknemer in aanraking komt zoals: maatschappelijke vraagstukken, de invloed van maatschappelijke en culturele omstandigheden, de rol van de media, normen en waarden, rolpatronen en machtsverhoudingen, culturele verschillen en overeenkomsten tussen en binnen groepen.

Daarnaast krijgt de deelnemer inzicht in het bestuur van ons land: de parlementaire democratie, rechten en plichten, mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de politieke besluitvorming, de Nederlandse rechtstaat en Nederland als verzorgingsstaat.

Zakelijke communicatie 1 (Cal 04.1 / 50239)

Met zakelijke communicatie I leert de deelnemer de mondelinge basisvaardigheden die nodig zijn voor zijn talig functioneren (op basaal niveau) in een bedrijf. Te denken valt aan eenvoudige receptiewerkzaamheden, waarbij mensen aan de balie en/of de telefoon te woord gestaan dienen te worden en waarbij eenvoudige informatie vastgelegd kan worden in telefoonnotities en memo's. Ook is de deelnemer geleerd hoe deel te nemen aan diverse vormen van werkoverleg.

Tekstverwerken 1 (CSE 12.1 / 53139)

De deelnemer moet laten zien dat hij met een tekstverwerkingsprogramma op een personal computer kan werken. Hij dient in staat te zijn eenvoudige handelingen te verrichten met een tekstverwerker zoals het maken, opmaken en vormgeven, nodig om een document geschikt te maken voor verspreiding.

Verder dient de kandidaat aan te tonen vaardig te zijn in het gebruik van enkele geavanceerde mogelijkheden die tekstverwerkingsprogramma's bieden, zoals het maken van standaardtabellen, het gebruik van illustraties en afbeeldingen binnen een document, het importeren van objecten en het gebruiken van hulpmiddelen voor het samenvoegen van bestanden.

Dataverwerking 1 (CSE 02.1 / 50236)

De deelnemer moet laten zien dat hij gegevens kan controleren op volledigheid, de gegevens voorbereiden voor opname in gegevensbestanden en mutaties verwerken in gegevensbestanden. Voorts kan hij door middel van vergelijking van mutatieopdrachten en het herinvoerverslag verschillen corrigeren. Verder kan hij gegevens uit de gegevensbestanden raadplegen en standaardoverzichten afdrukken.

Secretariaatspraktijk 1 (CSE 01.1 / 50237)

De deelnemer is bij archiefwerkzaamheden in staat informatiedragers systematisch te verwerken en op te zoeken. Voorts kan de deelnemer de begrippen zakelijke, vertrouwelijke en persoonlijke post onderscheiden. Bovendien is hij in staat uitgaande post verzendklaar te maken.

Ook kan de deelnemer de meest voorkomende reproductiemiddelen gebruiken.

Bedrijfsoriëntatie 1 (Cal 01.1 / 50240)

De begrippen "arbeid" en "organisatie" worden bestudeerd en toegepast.

Bij "arbeid" via:

- het begin: het vinden van betaald werk, dus de arbeidsovereenkomst;
- het proces: werknemers binnen een organisatie: een functie;
- het einde: ziekte, werkloosheid en/of arbeidsongeschiktheid, ontslag.

Bij "organisatie" wordt arbeid ingepast in (samen)werkverbanden.

NT 2 en Sociale vaardigheden

De ondersteunende taallessen zijn gericht op:

- het uitbreiden van de woordenschat;
- training communicatieve vaardigheden (manieren van spreken, gangbare omgangsvormen, initiatief nemen, jezelf leren presenteren);
- vergroten luistervaardigheden (basis effectieve communicatie, verheldering of toelichting leren / durven vragen);
- vergroten schrijfvaardigheden (m.n. zinsbouw, korte zinnen, werkwoordsvorming, zelfstandige naamwoorden, geslacht en meervoud);
- vergroten leesvaardigheden (kritisch lezen van zakelijke informatie).

Beroepspraktijkvorming (stage)

De BPV vindt plaats bij zowel profit als non profit instellingen. De BPV heeft een omvang van 16 weken bij 32 uur per week, 3 dagen van 8 uur en een terugkomdag op school.

ArcuSport

In 1978 begonnen Karel de Vries en zijn 3 zonen een groothandel in sportartikelen. De gevleugelde woorden: *«Dienen om te verdienen»*, geven al goed de doelstelling van hun bedrijf aan. Zij willen op een zo efficiënt mogelijke wijze voldoen aan de vraag uit de markt.

Zoals:

- **een goede verkrijgbaarheid**
- **korte levertijden**
- **de leverbetrouwbaarheid**
- **individueel aangepaste producten**
- **een goede kwaliteit**
- **goede nazorg.**

ArcuSport is een groothandel in alle mogelijke sportartikelen, een klantgerichte organisatie met in 2004 duizenden klanten in Zuid-Limburg. ArcuSport moet een betrouwbare leverancier zijn, een compleet assortiment voeren en voldoen aan de wensen van de klanten.

Het is een familiebedrijf met 4 werknemers. De kracht van ArcuSport zit al meer dan 25 jaar in de voorraad.

Voor veel handelsondernemingen heeft de voorraad een negatieve klank: die moet je zo laag mogelijk houden. Een iets andere optiek is dat je alleen die voorraad aanhoudt waar veel vraag naar is. Het doel is dan standaardisatie van de producten: de klant moet zich vaak aanpassen aan datgene wat beschikbaar is.

ArcuSport doet het heel anders: het breedste assortiment sportartikelen en aanverwante producten binnen afhaalafstand uit voorraad leverbaar.

Naast de kwaliteit van de producten is customer serviceverlening bijzonder belangrijk. De klant koopt niet alleen een product bij ArcuSport, maar ook de service.

ArcuSport is de afgelopen 25 jaar sterk gegroeid door dagelijks waar te maken wat het belooft en een goede relatie te onderhouden met elke klant. Dat is de boot waarop de onderneming drijft.

ArcuSport beweegt zich sinds een aantal jaren ook in het segment van de gehandicaptensport. Regelmatig sponsort zij grote gehandicaptenmanifestaties in de regio.

De oudste zoon van De Vries, Joop, mist sinds zijn geboorte beide benen. Desondanks heeft hij zich ontwikkeld tot een van de beste rolstoeltennissers van Limburg. Joop is binnen ArcuSport de specialist op het gebied van

sportartikelen voor gehandicaptensport.

Zoals vermeld is ArcuSport sterk gegroeid. Vandaar dat Karel de Vries, in 1986, na een reis door de Verenigde Staten, besloot het franchisingprincipe toe te passen vanuit zijn bedrijf.

Franchising is een samenwerkingsvorm tussen ondernemingen, waarbij de franchisegever, ArcuSport, tegen vergoeding rechten en hulp verleent aan een franchisenemer om zorg te nemen voor de afzet van duidelijk omschreven goederen. De zelfstandigheid van de franchisenemer wordt in zoverre beperkt dat hij weliswaar zij bedrijf als zelfstandig ondernemer exploiteert, maar naar buiten als filiaalhouder optreedt en deswege gecontroleerd wordt door de franchisegever.

Zo werden in respectievelijk 1990, 1992 en 1994 3 franchise-ondernemingen in het leven geroepen die elk gespecialiseerd zijn in verschillende sporttakken, dit om onderlinge productconcurrentie te voorkomen.

De 3 ondernemingen zijn:

- **ArcuSolo:** fitness, skiën, schaatsen, fietsen, kamperen, duiken, watersport, vissen en bergsport
- **ArcuTeam:** voetbal, basketbal, honkbal, volleybal, kaatsen, korfbal, handbal, hockey en rugby
- **ArcuGO:** tennis, worstelen, boksen, golf, squash, badminton, atletiek en bowlen

*ArcuSport is gelegen op een industrieterrein in Sittard
Kampusstraat 7 3164 AA tel:
www.arcusport@wanadoo.nl*

ArcuSolo

Mag ik mij even voorstellen.

Ik ben Jan Janssen, 36 jaar gehuwd en vader van een tweeling. Na mijn basisschool ben ik naar het lbo gegaan. Helaas heb ik die niet afgemaakt. Dit vindt ik overigens nog steeds eeuwig zonde, maar tja , je bent jong en.....

In 1989 ontmoette ik, na 12 ambachten en dertien ongelukken te hebben overleefd, mijnheer De Vries, eigenaar van groothandel **ArcuSport**. Ik was op dat moment overigens als onderhoudsmonteur werkzaam bij een sportcentrum.

Hij nodigde mij uit voor een vrijblijvend gesprek. Tijdens dat gesprek vroeg hij: "*Jan, zou jij een eigen zaak in sportartikelen willen hebben. Ik heb je al een tijdje gevolgd en ik denk dat jij de juiste man voor mij bent*". Ik zei dat ik geen geld had om in een zaak te investeren. Mijnheer De Vries stelde mij gerust en zette uiteen hoe het franchisingsprincipe functioneert.

Franchising is een samenwerkingsvorm tussen ondernemingen, waarbij de franchisegever, **ArcuSport**, tegen vergoeding rechten en hulp verleent aan een franchisenemer om zorg te nemen voor de afzet van duidelijk omschreven goederen. De zelfstandigheid van de franchisenemer wordt in zoverre beperkt dat hij weliswaar zijn bedrijf als zelfstandig ondernemer exploiteert, maar naar buiten als filiaalhouder optreedt en deswege gecontroleerd wordt door de franchisegever.

Na deze uiteenzetting gaf mijnheer De Vries de doelstellingen van zijn bedrijf aan: "Dienen om te verdienen". Hij en zijn zonen willen op een zo efficiënt mogelijke wijze voldoen aan de vraag uit de markt.

Zoals:

- **een goede verkrijgbaarheid**
- **korte levertijden**
- **de leverbetrouwbaarheid**
- **individueel aangepaste producten**
- **een goede kwaliteit**
- **goede nazorg.**

Omdat het de bedoeling van mijnheer De Vries was een aantal franchise-ondernemingen te openen en hij concurrentie onderling wilde vermijden, bood hij mij de mogelijkheid zelf aan te geven van welke sporten ik de producten wilde verkopen.

Ik gaf de voorkeur aan:

- **fitness**
- **skiën**

- bergsport
- schaatsen
- vissen
- fietsen
- kamperen
- duiken
- en watersport.

Bovengenoemde sporten worden allemaal buiten en zonder veld beoefend.

Inmiddels is ArcuSolo uitgegroeid tot een druk bedrijf met 3 jonge medewerkers die het allemaal heel erg naar hun zin hebben.

*Adres: ArcuSolo: Ganzeweg 11 6411 AB Heerlen tel.
www.arcusolo@wanadoo.nl*

ArcuTeam

Toen ik, Sven Schielen, in 1989 zonder werk kwam te zitten stortte mijn wereld in. Mijn vrouw Anja en ik hadden net een kleintje van drie maanden. Bovendien hadden we twee jaar daarvoor een huis gekocht. Ik had geen echte opleiding genoten en was tot dan altijd een zondagskind geweest. De banen lagen als het ware voor het oprapen. Maar dat was definitief finito.

Na 200 sollicitatiebrieven en dito afwijzingen, ontmoette ik mijnheer De Vries en zijn gehandicapte zoon Joop tijdens een demonstratie rolstoeltennissen in sporthal De Baandert in Heerlen, waar ik vrijwilliger was. Er volgde een geanimeerd gesprek over gehandicapten en sport. Bij het afscheid gaf hij me zijn telefoonnummer. Ik moest hem maar vlug bellen.

Een week later zat ik tegenover hem. Mijnheer De Vries bleek de eigenaar van een groothandel in sportartikelen. Hij bood mij aan franchisenemer van zijn bedrijf te worden. Uiteraard legde hij mij uit wat franchising inhoudt.

Franchising is een samenwerkingsvorm tussen ondernemingen, waarbij de franchisegever, **ArcuSport**, tegen vergoeding rechten en hulp verleent aan een franchisenemer om zorg te nemen voor de afzet van duidelijk omschreven goederen. De zelfstandigheid van de franchisenemer wordt in zoverre beperkt dat hij weliswaar zijn bedrijf als zelfstandig ondernemer exploiteert, maar naar buiten als filiaalhouder optreedt en deswege gecontroleerd wordt door de franchisegever.

Na deze uiteenzetting gaf mijnheer De Vries de doelstellingen van zijn bedrijf aan: "Dienen om te verdienen". Hij en zijn zonen willen op een zo efficiënt mogelijke wijze voldoen aan de vraag uit de markt.

Zoals:

- **een goede verkrijgbaarheid**
- **korte levertijden**
- **de leverbetrouwbaarheid**
- **individueel aangepaste producten**
- **een goede kwaliteit**
- **goede nazorg.**

Omdat het de bedoeling van mijnheer De Vries was een aantal franchise-ondernemingen te openen en hij concurrentie onderling wilde vermijden, gaf hij mij de mogelijkheid uit een aantal sporten te kiezen waarvoor ik de producten kon verkopen.

Ik gaf de voorkeur aan:

- **voetbal**

- **basketbal**
- **honkbal**
- **volleybal**
- **hockey**
- **korfbal**
- **handbal**
- **en rugby.**

Bovengenoemde sporten worden in teamverband en op een veld gespeeld.
Bovendien gelden bij deze sporten spelregels.
Inmiddels is ArcuTeam uitgegroeid tot een bedrijf met 3 medewerkers.

*Adres: ArcuTeam: Streepkruis 15-17 6612 AS Landgraaf tel.
www.arcuteam@wanadoo.nl*

ArcuGo

Toen Anja Schreijen op een avond doodvermoeid naast haar man Henk ging zitten, barstte ze spontaan in snikken uit. *"Dit houdt geen mens vol, die verdomde brugklassers, hebben ze weer mijn boekentas vol water laten lopen"*. Anja had het als jonge lerare Nederlands erg moeilijk op het Sintermeertencollege. *"Waarom zoek je niets anders"*, vroeg Henk.

"Kom, kom, dat valt wel mee. Je komt uit een zakenmilieu. Je ouders hebben altijd een sportartikelenzaak gehad. Voel je er niets voor om met zoiets te beginnen"?

Anja's ogen klaarden op. Een brede glimlach verscheen op haar gezicht. Dat leek haar wel iets.

Via haar vader kwam ze in contact met oom Karel. Die runde sinds meer dan 25 jaar een groothandel in sportartikelen. Van het een kwam het ander en voordat ze het wist zat ze samen met oom Karel de Vries bij de notaris om het franchisenemerschap op papier te zetten.

Notaris kunt u mij nog eens in het kort vertellen wat franchisenemerschap inhoudt.

Franchising is een samenwerkingsvorm tussen ondernemingen, waarbij de franchisegever, ArcuSport, tegen vergoeding rechten en hulp verleent aan een franchisenemer om zorg te nemen voor de afzet van duidelijk omschreven goederen. De zelfstandigheid van de franchisenemer wordt in zoverre beperkt dat hij weliswaar zijn bedrijf als zelfstandig ondernemer exploiteert, maar naar buiten als filiaalhouder optreedt en deswege gecontroleerd wordt door de franchisegever.

Na deze uiteenzetting gaf mijnheer De Vries de doelstellingen van zijn bedrijf aan: "Dienen om te verdienen". Hij en zijn zonen willen op een zo efficiënt mogelijke wijze voldoen aan de vraag uit de markt.

Zoals:

- **een goede verkrijgbaarheid**
- **korte levertijden**
- **de leverbetrouwbaarheid**
- **individueel aangepaste producten**
- **een goede kwaliteit**
- **goede nazorg.**

Anja, ik wil voorkomen dat de franchiseondernemingen elkaar beconcurreren, vandaar dat jij je specialiseert in de volgende sporten:

- **tennis**
- **atletiek**
- **worstelen**

- boksen
- golf
- squash
- badminton
- en bowlen.

Bij deze sporten is een veld een noodzaak. Bovendien wordt er gespeeld volgens spelregels.

Anja, jij krijgt binnen de franchiseonderneming dus het recht exclusief de producten te verkopen voor de genoemde sporten.

Het gaat erg goed met ArcuGo. Anja heeft inmiddels 3 mensen in dienst.

*Adres: Zangerstraat 15 3412 XX Kerkrade tel.
www.arcugo@wanadoo.nl*

De verhuizing

Gebeurtenissen voor de simulatie

Vooraf:

De gebeurtenissen hebben gevolgen van elk van de vier bedrijven, die centraal staan. De bedrijven ArcuSport, ArcuTeam, ArcuGo en ArcuSolo zijn, hoewel ze onafhankelijk gevestigd zijn, onderling nauw met elkaar verbonden.

ArcuTeam, -Go en -Solo zijn als franchisers verbonden met hun groothandel ArcuSport.

De eerste drie zijn bekende sportzaken met hun eigen specialiteiten en klanten. De producten en diensten voor hun assortiment betrekken ze bij ArcuSport.

De groothandel en de winkels hebben elk een eigen directie. In elk van de bedrijven zijn vier werknemers aangesteld. Iedere werknemer heeft een eigen functie.

Elke eerste dag van de werkweek begint 's ochtends met een briefing. In de briefing zet de directeur uiteen wat er deze week te gebeuren staat. In overleg met zijn team verdeelt hij de werkorders en de beoordelings-overzichten.

Elk team gaat met behulp van deze opdrachten aan de slag. Regelmatig wordt het beoordelingsoverzicht bij de werkorder geraadpleegd om na te gaan of voldaan wordt aan de kwaliteitseisen. Wanneer het nodig is, kan de directie worden geraadpleegd om lastige problemen op te lossen.

De directie voert regelmatig voortgangsgesprekken met leden van het team om de vorderingen en de kwaliteit van de werkzaamheden nauwlettend te kunnen volgen. Het overleg wordt ook benut om eventuele knelpunten te signaleren en op te lossen.

Tijdens de werkweek worden de werknemers in de gelegenheid gesteld om deel te nemen aan geïntegreerde scholingsactiviteiten. Het is aan de werknemers om de gelegenheid te benutten om leervragen te stellen over de problemen die ze hebben ontmoet, zodat de docenten het programma daarop kunnen afstemmen.

Aan het eind van elke werkweek ontmoeten de werknemers de directeur tijdens de evaluatie. Tijdens dit gesprek wordt vastgesteld wat goed of minder goed verlopen is en welke verbeteracties nodig zijn.

Toelichting: een van de docenten fungeert als de directeur van het bedrijf. De geïntegreerde scholing wordt verzorgd door het docententeam dat het traject uitvoert.

Plot: "We verhuizen naar een nieuwe vestiging"

De directieleden hebben na lang nadenken en voorbereiden een belangrijk besluit genomen:

ArcuSport verhuist naar een prachtig gebouw op het bedrijventerrein aan de rand van de stad.

ArcusTeam, -Go en -Solo gaan hun verkoopactiviteiten uitvoeren in schitterende nieuwe winkels op zogenoemde A-locaties in het centrum van Parkstad.

Binnen acht weken is het zover. Er is werk aan de winkel en in de winkel.

Tijdens de briefing legt de enthousiaste directeur uit wat er moet gebeuren en wat hij van elk van zijn medewerkers verwacht.

De uit te werken acties zijn:

1. Er moet over vier weken een uitverkoopactie starten.
 - De voorraad moet zoveel mogelijk verkocht worden om de verhuiskosten zo laag mogelijk te houden.
 - Alle artikelen in de winkel worden met 35 % korting verkocht.
 - Vastgesteld moet worden hoeveel artikelen uit het assortiment er nog zijn van de oorspronkelijke 100 % voorraad.
 - Daarvoor worden alle gegevens in een nieuw elektronisch voorraadbestand opgeslagen.
 - Bovendien moeten alle artikelen opnieuw geprijsd worden.

- De uitverkoopactie duurt tot aan de verhuizing.
- Als stunt worden de laatste artikelen in de week voor de verhuizing met 60 % korting verkocht.
- De prijzen van de artikelen moeten alvast berekend worden, om aan het begin van die week de laatste artikelen te kunnen prijzen voor deze stunt-actie.

De directeur vraagt aan de medewerkers om ideeën op te schrijven om de uitverkoopacties en de verhuizing onder de aandacht van het winkelend publiek en de vaste klanten te brengen.

2. De bestaande voorraad moet worden vervangen:

- Dus bij ArcuSport worden nieuwe voorraden besteld.
- De bestellingen moeten zo snel mogelijk worden voorbereid.
- De nieuwe winkel is groter, dus er worden meer artikelen besteld.
- De nieuwe voorraad bedraagt 140 % ten opzichte van de oude voorraad. Dit betekent dat de bestellingen moeten worden aangepast en dat niet vergeten moet worden om ArcuSport eraan te herinneren dat een extra korting van 15 % dient te worden berekend.
- Er zijn ook nieuwe artikelen, die zullen worden toegevoegd aan het assortiment.
Hierover moeten afspraken worden gemaakt met ArcuSport.
- Volgens afspraak krijgen de franchisers voor nieuwe artikelen een introductiekorting toegekend voor een periode van zes maanden.

4. De winkels gaan speciale verkoopacties organiseren voor de opening.

- De vaste klanten krijgen een persoonlijke uitnodiging toegestuurd.
- Speciaal voor hen zullen besloten koopavonden worden georganiseerd, waar zij kunnen kennismaken met de nieuwe vestiging en de schitterende producten.
- Op deze avond ontvangen zij naast een speciaal cadeau (een persoonlijke klantenkaart met recht op kortingen tijdens speciale koopavonden) ook een korting van 15 % op elk gekocht product.

De directeur draagt medewerkers op alle vaste klanten uit het bestand te informeren over de verhuizing en de aantrekkelijke acties.

Plot: "Brand in de winkel!"

De gebeurtenissen volgen elkaar snel op bij ArcuSport, -Team, -Go en -Solo. Nauwelijks zijn de winkels zes weken geopend of er breekt brand uit in elk van de vestigingen. Hier moet een pyromaan achter zitten óf een heel erg jaloerse concurrent. De brand heeft verschrikkelijke gevolgen voor winkels

die elk erg succesvol zijn.

De vaste klanten zijn vol lof over de inrichting van de nieuwe winkels, de kwaliteit van de artikelen, de bediening door het personeel en niet te vergeten de aantrekkelijke kortingsregelingen. Het gevaar bestaat dat aan dit alles heel snel een einde komt, als de directeur en zijn/haar medewerkers niet snel actie onderneemt om de gevolgen van de brand zoveel mogelijk te beperken.

1. De directeur roept zijn medewerkers bij elkaar en vraagt om de gegevens van de oude voorraad samen te stellen. Met deze gegevens is het mogelijk om de gevolgen van de brand in beeld te brengen.
Dit is erg belangrijk voor de verzekering, maar ook om de voorraad zo snel mogelijk weer op peil te brengen. Zeker 45 % van de voorraad moet als verloren worden beschouwd. 25 % kan nog verkocht worden aan een rookschadewinkel uit Groningen voor 50 % van de oorspronkelijke waarde.
Het is zaak om zo snel mogelijk de schade te herstellen en nieuwe voorraden te bestellen tot 100 % van de oude voorraad om te voorkomen dat klanten elders gaan winkelen.
2. Bij ArcuSport moeten bestellingen worden geplaatst om de voorraden weer op het oude peil te krijgen.
Voor vaste klanten moeten aantrekkelijke aanbiedingen worden bepaald om te voorkomen dat ze elders gaan winkelen.
3. Om te zorgen dat de klanten de weg weer vinden naar een van de Arcu-winkels, organiseren de franchisers acties zoals:
 - 150 inwoners van Parkstad met een A in hun achternaam krijgen een uitnodiging voor een speciale klantenkoopavond.
 - De geselecteerde personen krijgen een cadeautje, twee overnachtingen en twee dagen een huurfiets cadeau.

Door middel van het werkoverleg zorgt de directeur voor het verdelen van de opdrachten en de informatie over de kwaliteit die verwacht wordt.

Door middel van de evaluatie zet hij de deelnemers aan het denken over persoonlijke verbeteracties.

Plot: "Kijk nou, de levering klopt niet!"

Over veertien dagen openen de winkels van ArcuTeam, -Go en -Solo.

Tijdens de briefing vertelt de directeur aan de medewerkers, dat er tijdens de verhuizing van ArcuSport problemen zijn ontstaan.

Als gevolg van een storing in het computernetwerk is in het magazijn een reeks producten verkeerd gecodeerd en vervolgens aan de verkeerde winkels geleverd.

Ook is gebleken dat enkele fabrikanten producten hebben geleverd, die niet voldoen aan de kwaliteitseisen van ArcuSport. De afdeling MT (materiaaltest) heeft dit gelukkig tijdig kunnen vaststellen.

Dit heeft natuurlijk gevolgen voor het op tijd kunnen leveren van de materialen aan de personen en sportverenigingen, die de materialen besteld hadden.

Alsof er nog niet genoeg tegenvallers zijn, is gebleken dat vannacht de vrachtauto van ArcuSport is gestolen. De auto was volgeladen met materialen die vandaag zouden worden bezorgd bij ArcuTeam, -Go en -Solo. De politie is nog bezig om de daders op te sporen.

De directeur drukt elke medewerker op het hart om het hoofd koel te houden en ervoor te zorgen, dat de klanten zo weinig mogelijk merken van de enorme problemen waarvoor de organisatie zich geplaatst weet. Daarnaast is het van belang om, ondanks de grote tijdsdruk, collegiaal te blijven en samen te zoeken naar de juiste oplossingen voor de problemen die zijn ontstaan.

Eerst moet met behulp van de bestellijsten en de leveringsoverzichten worden nagegaan welke producten verkeerd geleverd zijn.

De verschillen moeten aan ArcuSport worden gemeld en er moeten afspraken worden gemaakt over het op tijd (voor de opening) herstellen van de gemaakte fouten.

Met ArcuSport moet contact worden opgenomen om vast te stellen welke producten niet hebben voldaan aan de kwaliteitstest. Nagegaan moet worden wanneer nieuwe producten beschikbaar zijn, die wel voldoen aan de kwaliteitsnorm. Met behulp van de bestellijsten dient te worden gecontroleerd welke personen of sportverenigingen moeten worden geïnformeerd over de vertraagde levering en de reden.

Met ArcuSport moet ook contact worden opgenomen om te achterhalen welke leveranties in de gestolen vrachtauto zaten. Er zullen afspraken moeten worden gemaakt over het samenstellen van nieuwe bestellingen om nog voor het openen van de nieuwe winkel de voorraden te hebben aangevuld.

Door middel van het werkoverleg zorgt de directeur voor het verdelen van de opdrachten en afspraken over de communicatie om hem/haar van de gerealiseerde oplossingen op de hoogte te houden.

Tijdens de evaluatie zal de directeur niet alleen de oplossingen beoordelen, maar ook de professionele wijze waarop ze zijn uitgevoerd.

Blauwdruk voor het thema begroeten en ontmoeten

Samengesteld voor het HIT – project 2004 door en voor medewerkers van units Administratie – Handel en Educatie voor de deelnemers aan de opleiding tot assistent – administratief medewerker. Het opleidingstraject duurt 26 weken. De onderdelen en weekindeling van het programma zijn weergegeven in de bijlagen.

Doel van het thema:

Het thema begroeten en ontmoeten opent een reeks van thema's waarmee laagtalige en veelal laag opgeleide deelnemers worden getraind in het weten te hanteren van essentiële omgangsvaardigheden en communicatievaardigheden, die verwacht mogen worden van een assistent – administratief medewerker.

De vaardigheden en inzichten die in dit thema worden opgedaan worden gedurende de verdere beroepsopleiding in praktijk gebracht.

Context:

Simulatie, een weloverwogen opzet:

In het HIT –project wordt doelbewust gekozen voor simulatie als leeromgeving.

De gefingeerde praktijk vormt een gestructureerde leersituatie, die aan deelnemers en docenten optimale kansen biedt om te oefenen en feed – back te verkrijgen.

Gekozen is voor een opzet waarbij de deelnemers, worden verdeeld over de beschikbare functies in de bedrijven, die zijn geënceneerd.

De deelnemers worden in de gelegenheid gesteld om, functionerend op het assistenten – niveau zich de verlangde inzichten en vaardigheden te verwerven.

De doorlooptijd van het thema begroeten en ontmoeten bedraagt twee weken.

De gehanteerde geïntegreerde werkwijze behelst dat alle docenten vanuit verschillende invalshoeken samenwerken aan de realisatie van het thema.

De simulatie vervangt de externe stage als beroepspraktijkvorming, omdat het niveau van kennis en vaardigheden van de aankomende assistent – administratief medewerker doorgaans nog zo beperkt is, dat het voor stagegevers erg moeilijk is om passende taken te verschaffen.

Daarnaast verlangt een te geringe mate van zelfverantwoordelijk kunnen werken meestal een dusdanig intensieve begeleiding, dat organisaties en bedrijven hieraan nauwelijks kunnen voldoen. De huidige economische situatie maakt het bovendien extra moeilijk om passende stagebedrijven te kunnen vinden.

Als grote voordelen van de simulatie kunnen worden genoemd, dat het pallet van verschillende werkzaamheden beter gevarieerd kan worden.

De begeleidende docenten zijn op deze wijze in staat sneller en gericht het leerproces van elke deelnemer bij te sturen en te toetsen. Bijkomend voordeel van deze benadering is bovendien dat de deelnemers, die zich tijdens het programma gedurende achttien weken tot volle tevredenheid van de begeleiders hebben geprofileerd, kunnen dingen naar vacante stageplaatsen voor een periode van zes weken bij externe leerbedrijven.

Simulatie in bedrijf:

De simulatie is op te vatten als nader uit te werken rollenspelen, die gesitueerd zijn in drie bedrijven. De drie bedrijven handelen in sportartikelen.

Een van de bedrijven is een groothandel. De beide andere bedrijven zijn winkels die producten afnemen.

De deelnemers krijgen functies toegewezen op basis van hun presentatie.

De docenten managen de verschillende bedrijven, die zijn geënceneerd.

Bruikbaar bronnenmateriaal:

Mondeling communiceren / praktische cursus beroepsvaardigheden, module voor het MBO

Samengesteld door Willem Kas en Harja Olijerhoek-Boer Wolters – Noordhoff 1999

o.a. achtergrondinformatie over communicatie – processen (inzicht), afbeeldingen die ingaan op non – verbale communicatie, basistechnieken luisteren, spreken (verbaal / non- verbaal), basistechnieken persoonlijke presentatie.

Modulaire leerlijn sleutelvaardigheden, CINOP / BVE Raad 2000

Over zichzelf presenteren 1, 2 en 3

Versta je Vak, samengesteld Tiba Bolle en Maaike Kila Wolters – Noordhoff 1995

Plus voorhanden geluidsopnamen. Hoofdstukken ‘Wat zegt u’ en Aangenaam.

Kwaliteitenspel Peter Gerrickens, Den Bosch 1997

Arcu-GO

Week 4

Receptie

Werkopdracht 1

Stuur eens een kaartje

eindtermen: Bedrijfsoriëntatie

Dataverwerking

Tekstverwerking 5

Zakelijke Communicatie 1

Secretariaatspraktijk A

P 1, 4

R

Situatie:

Fadella di Silva, werkneemster bij Arcu-Team, is gisteren bevallen van een zoon. Hij heet Fabian en is kernegezond. Fadella en haar echtgenoot Hassan zijn natuurlijk dolgelukkig met hem. Een schriftelijke gelukwens aan de ouders van Fabian is op zijn plaats.

Opdracht:

Stuur een vriendelijk kaartje waarin het personeel van Arcu-Go de gelukkige ouders feliciteert met de geboorte van hun kind.

Beoordeling:

- naam en titel geadresseerde
- adressering
- frankering
- verwoording inhoud boodschap
- toonzetting
- ondertekening(en)
- afzender
- taal:
- sleutelvaardigheid:

Materiaal en bronnen:

- adressenbestand van Arcu-Go
- folder frankering etc. KPN-TGP
- telefoonboek
- felicitatie-kaarten
- etc.

Opmerkingen en leervragen:

Arcu-TEAM *Receptie*

Week 5 *Werkopdracht 1*

Bezoek 1: Ontvang een bezoeker

eindtermen: Bedrijfsoriëntatie 2, 3,4
Dataverwerking
Tekstverwerking
Zakelijke Communicatie 2, 4, 6
Secretriaatspraktijk A
P
R

Situatie:

Natuurlijk komen er, net als in elk andere organisatie, ook bij Arcu-Team wel eens bezoekers of klanten binnen. Deze mensen melden zich dan eerst bij de receptie. Daar zit jij. Jij moet deze bezoekers dan te woord staan en helpen.

Opdracht:

Ontvang de bezoeker vriendelijk en zakelijk. Luister goed naar hem of haar en herhaal de boodschap.

Als de bezoeker iets vraagt waarmee jij hem kunt helpen, handel het verzoek dan zelf af.

Kun je de bezoeker niet zelf helpen, vraag hem dan even plaats te nemen en als het een belangrijke bezoeker is, bied hem dan koffie aan. Ga vervolgens iemand halen die de bezoeker wel kan helpen.

Beoordeling:

Begroeting:

- vriendelijk en zakelijk
- luisteren en herhalen

Afhandeling:

- zelfstandig
- doorsturen
 - wachtplaats aanbieden
 - koffie aanbieden
 - juiste persoon roepen
 - bezoeker en collega aan elkaar voorstellen
- afscheid nemen van bezoeker
- taal:
- sleutelvaardigheid:

Materiaal en bronnen:

- balie of bureau
- folders Arcu-Team
- memoblok
- agenda voor afspraken
- poststukken van de Arcu-organisatie voor Arcu-Sport, -Go, -Solo en -Team
- etc.

Opmerkingen en leervragen:

ARCU-TEAM *Receptie*

Week 5 *Werkopdracht 2*

Bezoek 2: Leg een bezoekje af

eindtermen: Bedrijfsoriëntatie 1, 7
Dataverwerking
Tekstverwerking
Zakelijke Communicatie 1,
Secretriaatspraktijk A
P 1, 3
R

Situatie:

Soms stuurt je baas je ergens heen om een pakketje of een brief persoonlijk te bezorgen. Meestal gaat het dan om belangrijke post, die hij liever niet met de postbode meegeeft. Het is dan jouw taak om deze boodschap over te brengen.

Opdracht:

Ga naar Arcu-Solo en geef daar de persoonlijke brief bij de receptie af. Informeer ook bij de receptionist of er post is voor Arcu-Team van de Arcu-Organisatie.

Eenmaal terug op je kantoor geef je de post van de Arcu-Organisatie aan je juiste collega.

Beoordeling:

- begroeten (jezelf voorstellen) vriendelijk en zakelijk
- poststuk afgeven
- laten tekenen voor ontvangst m.b.v. afgiftebewijs
- vragen naar en ontvangen van retourpost
- afscheid nemen
- afgeven van retourpost

Materiaal en bronnen:

- persoonlijke brief aan de manager van Arcu-Solo
- afgiftebewijs

Opmerkingen en leervragen:

1C LIJST VAN GEHANTEERD LESMATERIAAL

- Zakelijke communicatie
Praten in de kantoorpraktijk ITTA
- Bedrijfsorientatie
Geen boek voorhanden, opgenomen in in de BPV
- Secretariaatspraktijk
Post en telecommunicatie en handboek, ISBN 90 208 9748-9 Malmberg
- Tekstverwerken
Algemene PC-introductie basisvaardigheden met office 2000, Instruct ISBN 90 573 5397 0
- Dataverwerken
Idem als bij tekstverwerken
- MCV
Maatschappelijke en culturele vorming, Educatief ISBN 90 415 0232 7
- Klare taal
J. v.d. Toorn-Schutte, uitgeverij Boom Amsterdam ISBN 90 5352 746-1
- Vakgesprekken
T. Bolle, Wolters Noordhof ISBN 9001131166
- Vaktaal
S. Verhallen en anderen, Wolters Noordhof ISBN 9001136117
- Leerderswoordenboeken voor administratie en handel
ITTA Amsterdam

2A. BELEIDSAFWEGINGEN

Verbetervoorstellen voor de doorstroom van deelnemers aan voormalige HIT –groepen.

Aanleiding en probleemschets

Deelnemers, in dit geval asielzoekers, die via het HIT – project de opleiding assistent – mobiliteitsbranche hebben gevolgd en vervolgens zijn doorgestroomd naar niveau 2, blijken steeds vaker te stranden wegens een gebrek aan taalvaardigheden.

Het is daarom noodzakelijk om op korte termijn haalbare verbeteringen

voor te bereiden en te realiseren om deze ongewenste ontwikkeling te keren.

Waar wringt nu de schoen en wat zijn haalbare verbetervoorstellen

De deelnemers die na afloop van het HIT traject zijn toegelaten tot het niveau 2 programma, blijken in de praktijk over een te beperkte kennis van het Nederlands te beschikken om de gehanteerde vaktaal, die veelal bestaat uit specifieke, samengestelde woorden te kunnen begrijpen. Tevens is het voorhanden areaal woorden veelal te beperkt om antwoorden op opdrachten vlot te kunnen verwoorden of schrijven.

Het daarom weren of wegzenden van de deelnemers is in elk geval geen optie, omdat dit in strijd is met de uitgedragen ambitie van het Arcus College, om ook deze deelnemers kansen te bieden om op termijn degelijk gekwalificeerd, met meer kansen op succes, hier of elders de overstap naar de arbeidsmarkt te kunnen maken.

Leren van de ervaringen die zijn opgedaan in het HIT – project

Het Hit – project dat nu op niveau 1 wordt uitgevoerd, toont aan dat het mogelijk is om laagtalige en laagkansige deelnemers op te leiden tot beginnende vaklieden.

De docenten die belast zijn met de uitvoering hebben sprekende resultaten geboekt door:

- a. Een probleemverkenning per deelnemer vooraf via een gedegen intake, waarbij de lacunes worden vastgesteld aan de hand van het voorhanden portfolio,
- b. het aantrekken van aanvullende expertise op het gebied van taalverwerving en sociale vaardigheden (docent unit Educatie),
- c. de erkenning dat taal een cruciale rol speelt in effectieve leerprocessen,
- d. de vaststelling dat een nauwgezette onderlinge afstemming van leerstof en aanpak, kortom de realisatie van een geïntegreerd traject, leidt tot een verhoogde opbrengst van het programma,
- e. te aanvaarden dat gehanteerde materialen en wijzen van overdracht, steeds weer opnieuw, voor verbetering vatbaar zijn,
- f. te ondervinden dat het proces van leren van en aan elkaar inspirerend is,
- g. het regelmatig kunnen voeren van gestructureerde onderlinge communicatie in de vorm werkbeprekingen over kwesties ten aanzien van inhoud en organisatie, waardoor optimaal teamwork zich heeft kunnen ontwikkelen.

In het HIT – project zijn bovenstaande punten belangrijke voorwaarden gebleken om in het oog springende resultaten te kunnen boeken. Gebleken is, dat gemiddeld zestig tot zeventig van de deelnemers na zesentwintig weken de opleiding verlaat met meerdere certificaten.

Steeds vaker krijgen deelnemers toestemming van COA of uitkerende instanties om, gelet op de resultaten en aanbevelingen, de beroepsopleiding te vervolgen.

Bovendien blijkt na twee jaren samenwerken en verbeteren de methodiek,

die door de docenten is ontwikkeld en beproefd op nationaal niveau als een topper te worden beschouwd.

Suggesties voor verbetering

Variant 1:

Een oplossing voor het gerezen probleem kan worden gevonden in de voorwaarde dat doorstromers uit het HIT project zich over de volle breedte van de beroepsrichting dienen te kwalificeren op niveau 1, alvorens te kunnen doorstromen naar het niveau 2 – programma.

Dit kan vooraf worden vastgesteld in de intake met behulp van het portfolio van de kandidaat. Aan de kandidaat kan dan duidelijk worden gemaakt welke programma – onderdelen alsnog moeten worden gevolgd en welke termijn daarvoor beschikbaar is.

N.B. Het verdient aanbeveling om de ontwikkelde methodiek voor een geïntegreerde aanpak te verbreden naar de opleidingen op niveau 1. Essentieel voor het welslagen van het programma is het in de gelegenheid stellen van de deelnemers om wekelijks extra lessen taalverwerving en sociale vaardigheden te kunnen volgen. Het programma van deze lessen heeft primair een ondersteunend karakter. Beoogd wordt de kandidaten te ondersteunen bij het verder onder de knie krijgen van de verlangde vaktaal, het leren begrijpen van verstrekte (vakgerichte) informatie, het begeleiden bij het samenstellen van opgedragen werkstukken, het trainen van specifieke taalkennis in geval van hinderlijke lacunes en het trainen van benodigde communicatieve vaardigheden.

Samenvattend: de training taalverwerving en sociale vaardigheden dient pragmatisch en praktijkgerelateerd te zijn.

Variant 2:

Voor de deelnemers die zich over de volle breedte hebben gekwalificeerd voor het niveau 1 programma en dus rechtens kunnen instromen naar niveau 2, geldt dezelfde aanbeveling als gedaan in variant 1.

N.B. Het verdient aanbeveling om de ontwikkelde methodiek voor een geïntegreerde aanpak te verbreden naar de opleidingen op niveau 2. Net zoals dit in het HIT – Project gebeurt, dienen laagtalige en laagkansige deelnemers in de gelegenheid te worden gesteld om wekelijks extra lessen taalverwerving en sociale vaardigheden te kunnen volgen.

Deze lessen hebben primair een ondersteunend karakter. Om de effectiviteit van deze lessen te vergroten kan de reikwijdte worden vergroot door lessen open te stellen voor alle deelnemers, waarover het begeleidend team van oordeel is, dat aanvullende taaltraining noodzakelijk is.

Tot slot

De docenten die samenwerken in het HIT – traject hopen met deze notitie bruikbare voorstellen te hebben aangereikt voor het realiseren van oplossingen voor de gerezen problemen en zijn graag bereid om de wellicht (te) compacte notitie toe te lichten of bij te dragen aan het uitwerken van een nader

te bepalen oplossingsscenario.

Heerlen 27 mei 2004

Samenstellers:

M. Sonnenschein, M. Kohnen, P. Humblet, W. de Smet en

C. van Ginderen, M.Ed..

Genoemde personen zijn lid van het MAS –team voor het HIT-project.

2B. VOORBEELDEN VAN LESMATERIAAL

Inhoud opleiding

Crebonummer kwalificatie: 10226

Crebonummer gebruikte deelkwalificaties: 50827 en 50378

De deelnemer volgt voor de duur van het project (26 weken) een aangepaste BOL-opleiding assistent autotechnicus / metaalbewerken.

Omdat de deelnemer meestal op een laag niveau de Nederlandse taal beheerst wordt de methodisch/didactische aanpak in de opleiding aangepast (zoveel mogelijk praktijk) en wordt tijdens de opleiding extra ondersteuning gegeven op het gebied van Nederlands (beroepstaal / vaktaal). Gezien de kenmerken van de doelgroep (geringe beheersing Nederlandse taal, grote verschillen in opleidingsachtergrond en capaciteiten, vaak traumatische ervaringen in het recente verleden, een moeilijke positie in het heden en een onzekere toekomst) vormt begeleiding een belangrijk onderdeel van de opleiding. Afhankelijk van de situatie worden deze extra elementen aanvullend op het normale programma uitgevoerd dan wel (voor een deel) gelijktijdig. In dat laatste geval is er bijvoorbeeld sprake van een dubbele bezetting vakdocent / taaldocent.

Omdat veel deelnemers uiteindelijk niet in Nederland mogen verblijven, worden (binnen de formele kaders van de beroepsopleiding) in het programma zoveel mogelijk kennis en vaardigheden opgenomen die ook bruikbaar zijn in het land van herkomst.

Het programma is samengesteld uit de volgende onderdelen:

- Vaktaal en communicatie. Vaktaal en communicatie hebben een ondersteunende functie naar de beroepsgerichte vakken. Mondelinge communicatie staat voorop en daarnaast begrijpend lezen en tekstverklaring.
- Beroepsgerichte vaardigheden.
- Basisvaardigheden autotechnieken metaal. Basisvaardigheden autotechniek bestaat voor het grootste deel uit praktijklessen aangevuld met theorielessen. De eindtermen van de onderwijseenheden motoren en voertuigen uit de deelkwalificatie autotechniek vormen de basis van het lesprogramma. Het onderdeel metaal bestaat voor het grootste deel uit prak-

tijklessen aangevuld met ondersteunende theorielessen. De eindtermen van de onderwijseenheden metaalbewerken, aftekenen en tekening lezen, materialenkennis, kwaliteit en veiligheid uit de deelkwalificatie basisvaardigheden metaal vormen de basis van het lesprogramma. Het programma basisvaardigheden metaal dient als basiskennis voor de ontwikkeling van de vaardigheden op het gebied van schadeherstel aan automobielen.

- Beroepspraktijkvorming

Omdat de taligheid en daardoor de veiligheid van de deelnemers het niet mogelijk maakt om ervaring op te doen in een bedrijf vindt de beroepspraktijkvorming plaats in de werkplaats van de opleiding. In individuele gevallen kan besloten worden om een werkplek in een bedrijf aan te bieden.

ALEXANDER de GROTE - AKKOORD

Werkdocument voor docenten Techniek en Educatie werkzaam voor HIT - trajecten.

Opgesteld en overeengekomen in Gulpen op 12 mei 2003 door de docenten verantwoordelijk voor en betrokken bij de opleiding motorvoertuigen en metaalbewerking op assistenniveau (KSB 1), die uitgevoerd wordt in opdracht van de stichting HIT.

Vooraf:

Gelet op de ervaringen opgedaan tijdens de eerste cyclus is gekozen voor de insteek, dat voor de nieuwe cyclus niet alleen gestreefd zal worden naar het aanbrengen van afdoende vakbekwaamheid, maar dat via een geïntegreerde aanpak gewerkt zal worden aan het (doen) verwerven van voldoende toegepaste taalvaardigheden.

Volgens alle betrokken docenten is het vergroten van de kennis van de Nederlandse taal een belangrijke sleutel gebleken voor het met succes kunnen doorlopen van het programma.

De ondersteunende taalprogramma's zullen heel pragmatisch gericht zijn op het plaatsen van de (vak)taal in de dagdagelijkse context, het aanbrengen van meer taalinzicht en het oefenen van op de werkpraktijk afgestemde communicatieve vaardigheden.

De aanpak:

Het nieuwe traject dat eind april 2003 gestart is, wordt gekenmerkt door een thematische aanpak. Dit betekent dat de verschillende onderdelen eens per drie weken plaatsmaken voor geïntegreerde aanpak middels vooraf bepaalde gemeenschappelijke thema's.

Dit impliceert dat twee weken lang de docenten de aangeboden kennis, vaardigheden en attitude - ontwikkeling af zullen stemmen op het gezamenlijk overeengekomen thema.

De deelnemers zullen in deze periode vanuit verschillende vakrichtingen geïnformeerd en getraind worden op bijvoorbeeld het belang van veiligheid. Elk thema zal na twee weken worden afgerond met een toetsing door een klein comité van begeleidende docenten, die het niveau van de verworven kennis, vaardigheden, inzicht en ontwikkelde attitude van elke deelnemer zullen beoordelen.

De toetswijze zal niet à priori schriftelijk zijn, maar kan ook mondeling zijn, bestaan uit het vervaardigen van een werkstuk, het systematisch uitvoeren van een specifieke reparatie - opdracht of een mengvorm van de vooraf genoemde mogelijkheden. De resultaten die behaald zijn per thema, vormen een onderdeel van de eindbeoordeling van elke deelnemer.

Elke deelnemer wordt niet alleen geïnformeerd over de behaalde resultaten, maar zal ook per docent gerichte feed - back krijgen, zodat hij weet waarop

hij zich moet richten om zich te kunnen verbeteren voor de volgende periode en bijbehorende toetsing.

De gekozen thema's en geplande uitvoeringsweken:

1. thema veiligheid	week 23 en 24, week 25 toetsing
2. thema repareren	week 36 en 37, week 38 toetsing
3. thema meten	week 42 en 44, week 45 toetsing

Meer over de complementaire werkwijze:

Bepalend voor het succes van deze benaderingswijze is de mate waarin docenten erin zullen slagen onderling aanvullend op elkaar te werken.

Op deze manier leren de deelnemers de samenhang van de aangeboden kennis, vaardigheden en instructies te doorzien en te overzien.

Dit betekent dat docenten, conform afspraak, elkaar terdege en tijdig informeren over de aangeboden kennis, vaardigheden en attitudevorming, die ze hebben geselecteerd ten behoeve van de geprogrammeerde thema's. Via het onderling overleg, vooraf aan elk thema, kunnen een samenhangend programma en de gehanteerde werkwijzen worden bepaald. Last but not least kunnen tevens heldere toetsingscriteria en de te hanteren aanpak worden vastgesteld.

De gekozen thema's:

Als eerste uit de reeks zal het thema veiligheid worden uitgevoerd tijdens week 23 en 24, gevolgd door de toetsing tijdens week 25.

Werkafspraken in kort bestek:

1. Alle docenten maken aan elkaar bekend, wat zij in het kader van het thema zullen behandelen.
2. Alle betrokken docenten overleggen met elkaar hoe de onderdelen onderling zullen worden afgestemd.
3. Alle docenten zullen nadere afspraken maken over de samenstelling en de wijze van toetsen tijdens week 25, d.w.z. Peter geeft de reeds beschikbare toetsen aan Mick. Mick en Cas redigeren de voorgestelde toetsen.
4. Peter en Mick zullen samen in het kader van het thema de volgende onderwerpen behandelen+
 - a. de veiligheid in de werkplaats
 - b. veilige apparatuur
 - c. de auto –airbag-gordelspanners-rollbar
 - d. het garagebedrijf
 - e. wetgeving
 - f. gezond in de werkplaats
 - g. gevaarlijke stoffen

4. Peter en Mick zullen aan Cas de lesstof of duidelijke overzichten van belangrijke vaktaal ter beschikking stellen om de onderlinge afstemming te borgen.
5. Cas zal op 16 mei als voorbereiding op het thema een brainstormsessie uitvoeren met als doel de deelnemers zelf veiligheidsmaatregelen die verwerkt zijn in moderne auto's te laten opsporen en benoemen. Cas geeft de uitkomsten van de sessie door aan Mark.
6. Mark zal deze informatie ordenen en gebruiken als kader voor zijn programma in de werkplaats. Hij zal met de deelnemers ingaan op de technische ins en outs van de benoemde begrippen.
7. Cas zal zijn taallessen afstemmen op de materialen en suggesties in het kader van het thema, die door door de collega's worden aangereikt. Voor het overige zal hij gebruik maken van bestaand ITTA –lesmateriaal over veilig werken in de werkplaats en veilig rijden.
8. Ronald Maes draagt bij aan de uitvoering van het thema, ondersteunt de onderlinge afstemming en communicatie door het team en zorgt tevens voor de adequate inrichting van lokaal 9, zaken zoals benodigde media, modellen, afbeeldingen) visualiseren.
9. Na afronding van het thema veiligheid zal op basis van het vastgestelde planningschema het thema repareren worden uitgevoerd.
10. Aangezien op de eerder aangegeven dead-line geen bijstellingen op de weergegeven afspraken zijn ontvangen, verbinden alle docenten betrokken bij de uitvoering van het programma voor MAS 3 zich aan de afspraken, die in dit AKKOORD zijn vastgelegd.

Cas van Ginderen, Peter Humblet, Mick Kohnen, Ronald Maes, Mark Sonnenschein,

Heerlen 2 juni 2003

BEOORDELING RESULTATEN PROGRAMMA MAS – GROEPEN

BETREFT: DRAAIBOEK TOETS OVER HET THEMA REPAREREN

*Uitvoering op: 15 april 2004, tussen 10.25 u. - 12.00 u. in lokaal B 09
en 13.00 u - 16.00 u. in lokaal A 79*

*Door de docenten: Mick Kohnen, Peter Humblet, Marc Sonnenschein
en Cas van Ginderen.*

Verantwoording

Volgens afspraak is met inbreng van alle docenten een uitgebreide toets over het thema repareren opgesteld, waarmee de deelnemers in staat worden gesteld op verschillende manieren te demonstreren, welke technische kennis en vaardigheden, alsook communicatieve vaardigheden ze hebben opgedaan tijdens de voorbije cursus.

Het betreft een toets voor laagtalige deelnemers, in hoofdzaak asielzoekers afkomstig uit zeer uiteenlopende landen en culturen.

Om eventuele communicatieproblemen zoveel mogelijk te reduceren, is gekozen voor een aanpak, waarbij lees – en schrijfoopdrachten zoveel mogelijk worden gevisualiseerd.

Elke opdracht wordt bovendien met behulp van een beamer geprojecteerd en door een van de docenten toegelicht. De gekozen bewoordingen zijn steeds zo eenvoudig mogelijk gehouden.

Voor het praktijkgedeelte is in de garage een activiteitencircuit opgesteld, waar de deelnemers in groepjes van twee personen opdrachten in het kader van het thema dienen uit te voeren.

Bij elk van de opdrachten is een tweeluik opgesteld, waarop de deelnemers enerzijds de werkorder kunnen lezen en anderzijds kennis kunnen nemen van de criteria waarop een succesvolle afhandeling van de reparatie zal worden beoordeeld.

Tijdens de gehele toets vormen de beoordeling van de sociale en communicatieve vaardigheden van de deelnemer een integraal onderdeel van de toets.

De resultaten van deze gevarieerde activiteiten zullen meteen na afloop van deze toetsbijeenkomst per persoon worden beoordeeld door de begeleidende docenten.

N.B. Deze toets geldt als een experiment waarmee geprobeerd wordt een aanpak te ontwikkelen, die beter aansluit bij de mogelijkheden van laagtalige en laagopgeleide deelnemers. Mede op grond van eerdere ervaringen zijn de samenstellers van mening dat deze gemengde en actieve opzet meer kansen biedt aan de betrokken deelnemers om te tonen, wat ze hebben

geleerd en in welke mate zijn hun professionaliteit hebben ontwikkeld. Met deze werkwijze wordt bovendien aangesloten op actuele ontwikkelingen op het gebied van competentiegericht onderwijs.

Draaiboek toets thema repareren op 15 april 2004

10.25 – 12.00 u. toets theorie metaalbewerken* en taalvaardigheden in lokaal B09

begeleidende docenten: Mick Kohnen en Cas van Ginderen.

**De praktijktoets metaalbewerken is op 6 april 2004 afgenomen.*

13.00 – 16.00 u. toets theorie en praktijk motorvoertuigen, alsmede communicatieve en sociale vaardigheden.

begeleidende docenten: Marc Sonnenschein, Peter Humblet, Mick Kohnen** en Cas van Ginderen.

***Mick Kohnen zal m.b.v. video – opnames impressies over het verloop van toets vastleggen.*

12.30 – 12.45 u. Opstellen van de benodigde materialen in A 79:

- twee tafels en acht krukken (instructies).
- een tweeluik per geësceneerde opdracht.
- flip – over en memo – stickers: test parate kennis auto – onderdelen.

12.45 – 13.00 u. Vormen van groepen en instructie over het activiteitencircuit.

De praktijkopdrachten in het kader van het project repareren zullen zijn:

1. Het vervangen en afstellen van aandrijfriemen, uitgezonderd de distributieriem.
2. Het maken van een (geïmproviseerde) pakking en het deskundig kunnen aanbrengen ervan.
3. Het kunnen vervangen van remblokken en / of remschoenen (afhankelijk van het autotype).
4. Het kunnen repareren van kapot schroefdraad met behulp van helicoils.
5. Het kunnen repareren, bevestigen en uitbalanceren van een band (reserve taak)

Labelen: met behulp van memo – stickers de aangegeven namen van onderdelen en / of gereedschappen weten te benoemen.

13.00 - 13.45 u. Start van de eerste opdracht en het uiterste draaimoment. *N.b. circa 10 minuten voor het uiterste draaimoment wordt alles weer in oorspronkelijke staat gebracht voor de volgende groep.*

De effectieve werktijd per probleem bedraagt dus circa 35 minuten.

13.45 – 14.30 u. Start van de tweede opdracht en het uiterste draaimoment.

14.30 – 15.15 u. Start van de derde opdracht en het uiterste draaimoment.

15.15 – 16.00 u. Start van de vierde opdracht en het uiterste draaimoment.

Aan de snellere teams worden extra of reserve taken verstrekt door de

begeleidende docenten.

De aanwezige docenten zullen circuleren om elk vanuit hun eigen invalshoek vast te stellen welke mate van professioneel handelen door elk van de deelnemers wordt bewezen.

Naast technische vaardigheden zullen ook het onderling kunnen samenwerken, sociale vaardigheden en taalvaardigheden integraal worden beoordeeld.

16.00 u. – 17.00 u. Samenstellen van de beoordelingen per deelnemer op basis van de bewezen toetsresultaten.

Team Mas 4, Heerlen 1 april 2004

ONDERWERP: VAKTAAL

Doel: het leren van vaktaal

In de werkplaats gebruiken we vaak woorden voor gereedschappen of onderdelen, die uit verschillende woorden bestaan. We noemen dit samengestelde woorden.

Dit gebeurt heel veel bij het gebruiken van vaktaal.

Het is belangrijk om de goede woordvolgorde te leren gebruiken, omdat te voorkomen dat er misverstanden kunnen ontstaan.

Opdracht 1:

Lezen en betekenis geven. Voor deze opdracht gaan we naar de werkplaats. We kunnen dan zien en voelen wat de betekenis van elk van de begrippen is.

Opdracht 2:

Rommelen en sorteren.

Op het bord heeft de docent de woorden uit elkaar gehaald en de onderdelen op verschillende plaatsen op het bord gezet.

Voeg in groepjes van twee personen de losse onderdelen weer tot woorden die we als vaktaal, vaktermen kunnen gebruiken.

Opdracht 3:

De woorden zijn op het blaadje geschreven zonder lidwoord.

Elk geschreven woord is een zelfstandig naamwoord.

Met zo'n woord geven we een naam aan de voorwerpen, de materialen, de gereedschappen, de onderdelen van de auto.

Deze woorden worden in het Nederlands bijna altijd gebruikt in combinatie met, samen een lidwoord. In deze opdracht ga je het juiste lidwoord schrijven bij elk van de gebruikte vaktermen. Let op de instructies van de docent.

Opdracht 4:

We hebben al vaker aandacht besteed aan het maken van korte zinnen.

Nadat de docent nog eens kort heeft uitgelegd hoe duidelijke korte zinnen kunt maken, die je kunt gebruiken om te lezen, te schrijven of te spreken, volgt een opdracht om zinnen te gaan maken.

Let op de aanwijzingen over de verschillende tijden en het verschillende aantal personen of voorwerpen (onderwerp) dat in elk van de zinnen zal moeten gebruikt.

Veel succes.

Meer over vaktaal

Autostuur-Stuurwiel-Binnenkant-Buitenkant-Bankschroef-Boorkop-Boordiameter-Boormachine

Boorolie-Buitendraad-Binnendraad-Bovenaanzicht-Onderaanzicht-
Bovenzijde-Onderzijde

Brandstof-Benzinemotor-Dieselmotor-Elektromotor-Cilinderkop-
Kleppendeksel-Krukas

Inschakelen-Uitschakelen-Hefbrug-Vastklemmen-Motorkap-Stuurhuis-
Stuurkolom-Autodeur

Koelvloeistof-Kogellager-Kraspen-Losdraaien-Vastdraaien-Omkeren-
Waterpomp-Brandstofpomp

Brandstofleiding-Brandstoftank-Brandblusser-Handrem-Versnellingspook-
Deurslot-Voorruit

Achterraut-Snelheidsmeter-Richtingaanwijzer-Remlicht-Koplamp-
Rechterachterlicht-

Linkerachterlicht-Nummerplaatverlichting-Toerenteller-Toerental-Keerring-
Veerring

Wieldeksel-Wieldop-Bandenmaat-Velgmaat-Schroefdraad-Schroefmaat-
Schroevendraaier

Schuifmaat-Steeksleutel-Ringsleutel-Veiligheidsbril-Veiligheidsmiddel-
Verbrandingsmotor

Verdelerkap-Ontstekingsmechanisme-Accupool-Accuklem-Autoband-
Fietsband-Zaagbeugel

Zaagblad-Zaagmachine-Zaagsnede-Bedrijfsleiding-Klantvriendelijk

AFSLUITENDE TOETS NEDERLANDS

VOOR MAS 4 OP 15-04-2004

In deze toets wordt het kunnen gebruiken van werkwoorden in een zin gedemonstreerd.

Weet je nog wat werkwoorden zijn?

Ze worden ook wel doe – woorden genoemd.

Het zijn woorden die een bepaalde actie uitdrukken.

Bijvoorbeeld: Osman sleutelt aan de auto.

In deze zin is het woord – sleutelt – het werkwoord.

Het drukt uit wat Osman doet.

Aan het werkwoord kunnen we ook zien dat maar één persoon sleutelt en dat hij dat nu doet.

Het werkwoord verandert als het aantal personen (het onderwerp in de zin / wie of wat doet het) verandert.

Osman en Mamadou sleutelen aan de auto.

(OF)

Zij sleutelen aan de auto.

Het werkwoord in de zin verandert ook als de tijd verandert, bijvoorbeeld:

Gisteren sleutelde Osman aan de auto.

Gisteren sleutelden Osman en Mamadou aan de auto.

Werkwoorden zijn woorden die veranderen volgens vaste regels.

We herhalen de regels in het kort met behulp van voorbeelden, die ieder van ons geeft.

Maak nu de volgende zinnen compleet. Let op de aanwijzingen.

Denk goed na en maak de opgaven zo goed als je kunt. Veel succes.

Opdracht:

1. Kies de juiste vorm van het werkwoord in de tegenwoordige tijd:

Vul in en maak de oefening.

2. Kies de juiste vorm van het werkwoord in de verleden tijd:

Vul in op de stippellijn tussen de regels.

Maak de hele oefening.

Werken

De cursisten aan de auto's in de werkplaats.

.....

<i>Oefenen</i>	Hijintensief om een goede monteur te worden.
<i>Starten</i>	De docentde motor om de reparatie te controleren.
<i>Monteren</i>	Amande band op de velg.
<i>Demonteren</i>	Nzinga en Samuel monteren en de band meer dan vijf keer.
<i>Gebruiken</i>	Grishahet handboek om Samwel stap – voor – stap te controleren.
<i>Dromen</i>	VannachtRaphael over autobanden.
<i>Bedienen</i>	Guler.....de brug waar de auto op staat.
<i>Gaan</i>	De autosnel naar beneden.
<i>Hebben</i> Saad voldoende gecontroleerd of alles veilig is.
<i>Vallen</i>	Plotselinghet gereedschap op de grond.
<i>Liggen</i>	Naast de omgevallen gereedschapswagensteek-sleutels, ringsleutels, dopsleutels, schroevendraaiers en nog veel meer.
<i>Schrikken</i>	Ali en Saad heel erg.
<i>Zoeken</i>	Grisha het geleidewieltje van de lade.
<i>Glijden</i>	De ladeheel stroef.
<i>Repareren</i>	Met de hulp van meneer Marc Mamdou en Osman de lade gereedschapswagen.
<i>Hebben</i>	Hij nu geleerd dat een ongeluk in een klein hoekje zit.
<i>Volgen</i>	Iedere cursist van MAS 4 tegelijkertijd de veiligheids cursus.
<i>Zijn</i>	Veilig kunnen werken belangrijk voor elke monteur. Niet alleen voor hemzelf, maar ook voor de mensen in zijn omgeving.

<i>Sorteren</i>	Amanhet gereedschap dat op de grond is gevallen.
<i>Vragen</i>	Hijof de versnellingsbak eruit kan zonder de motor te demonteren.
<i>Demonstreren</i>	Meneer Marc de werking van de rem aan Nzinga.
<i>Dromen</i>	Hijover een nieuwe, supersnelle auto.
<i>Openen</i>	Zijalle portieren (deuren) van de auto tegelijkertijd.
<i>Losmaken</i>	Grishade asmoer van de oude Peugeot
<i>Vastdraaien</i>	Guler.....de moeren van de remklauw
<i>Slopen</i>	De monteurde auto die onbruikbaar is geworden na een botsing.
<i>Controleren</i>	De chef van de garageregelmatig de kwaliteit van mijn reparaties.
<i>Lachen</i>	De monteurom het grapje van zijn collega.

BEROEPSRICHTINGEN:

- **Assistent Mobiliteits Branche**
- **Assistent Constructiewerker/lasser**

Cursusnaam :

Inleiding in de Motorvoertuigentechniek en Metaalbewerking

Thema:

Repareren

Handelings situatie:

Repareren van schroefdraad m.b.v
Helicoil reparatieset

Beroepstechnische handelingen Taxonomie

1. Kennen en herkennen van onderdelen en materialen: helicoil reparatie-set;
2. Keuze van het juiste gereedschap m.b.t het te repareren schroefdraad gat. Handboormachine, Elektrische verlengkabel, Helicoil-set. Veiligheidsbril.
3. Handboormachine op de juiste manier vasthouden en letten dat de boor niet gaat "happen".
4. Voorboren met de juiste boordiameter.
5. Letten op de juiste boordiepte en dat de boor haaks (recht) staat t.o.v. het uitgangsvlak.
6. De schroefdraad tap op de juiste manier recht in het gat draaien. Spanen breken door de schroefdraadtap af en toe een kwartslag terug te draaien.
7. Draadhuls met het juiste gereedschap in het gat draaien tot net onder het pasvlak
8. Montage lipje verwijderen.
9. Hetwerk controleren door middel van het indraaien van een tapeind en de haaksheid controleren m.b.v. een hoekhaak. Werkplek opruimen en alle spanen verwijderen.

Talige handelingen (luisteren, spreken, gesprekken voeren, schrijven, lezen) Taxonomie

1. Overleggen met de praktijkdocent over de werkinstructie
2. Gebruiksaanwijzing lezen van de Helicoil-set
3. Lezen van opdracht en controlelijst
- 4.

Niet talige handelingen (attitude, normen en waarden) Taxonomie

1. Spanningsloos werken
2. Omgaan met tijdsdruk (niet gaan haasten)
3. Respect en beleefdheid tonen naar klant en ook naar collega's
4. Veilig werken bij het boren.
5. Perfectionist zijn en eventueel gemaakte fouten herstellen.
6. Weten wat te doen is als er iets niet goed gaat.

werkopdracht	Distributie	Beoordeling
Naam deelnemer:		Werkhouding en tempo
Werkt samen met:		Praktijkvaardigheid
Datum:		Orde en netheid
Klas:		Eindcijfer:

Beoordelingslijst

LET HIER OP ALS JE DE OPDRACHT MAAKT:

d	s	De onderdelen van de motor worden gedemonteerd zo als het hoort. (welk onderdeel eerst? Niets kapot maken,) De distributieriem staat op tijd.
		Er wordt op gelet dat de kleppen en de zuigers elkaar niet raken.
		De spanning van de distributieriem is goed afgesteld.
		De afstelling is gecontroleerd na dat de krukas 2 keer rond gedraaid is.
		Tandwielen en poelies zijn goed om gemonteerd.
		Tandwielen, poelies en de spanrol zijn met de momentsleutel vastgezet.
		De riem wordt niet geknikt.
		De riem is gecontroleerd op scheurtjes.
		De spanrol is gecontroleerd.
		De sleutels die gebruikt worden hebben de goede maat.
		De motor is weer geheel gemonteerd, alles zit op zijn plaats en is vastgedraaid.
		De werkplek is op het einde netjes opgeruimd.

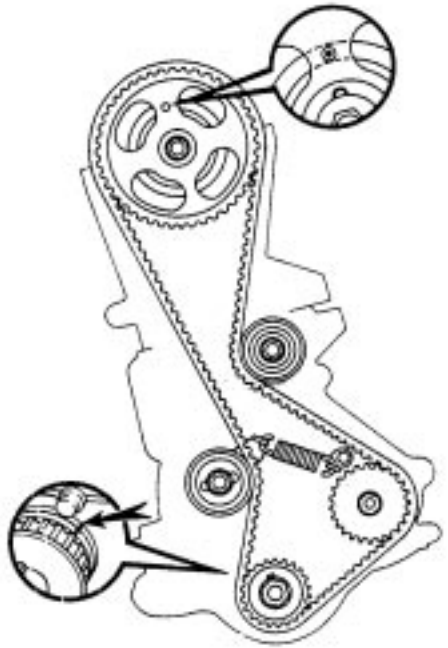
Selectie vaktaalwoorden

Afstellen
Merkttekens
Tandwiel, poelie,
Aandrijven, afstellen
Verdraaien, ronddraaien
Omwenteling

• **Distributie**

De distributie is de aandrijving van de nokkenas.

De nokkenas zorgt er voor dat de kleppen op het goede moment open en dicht gaan. De nokkenas en de krukas moeten daarvoor wel precies op elkaar worden afgesteld. Hiervoor staan merkttekens op de krukas en op de nokkenas. Iedere keer dat de motor rond draait, zullen de merkttekens heel even goed staan.

Peugeot 1.4L TU motor

Distributieriem demonteren.

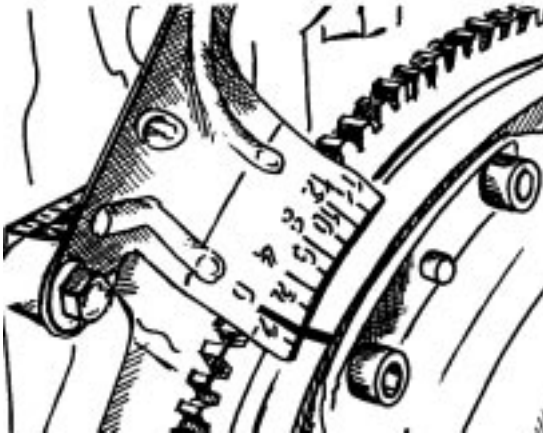
1. demonteer de V riem.
2. demonteer de krukas-poelie.
3. demonteer de kappen die over de distributie-riem zitten.

De distributie-riem is nu helemaal vrij zo dat je er aan kunt werken.

••••• Je controleert eerst of de merkttekens goed staan.

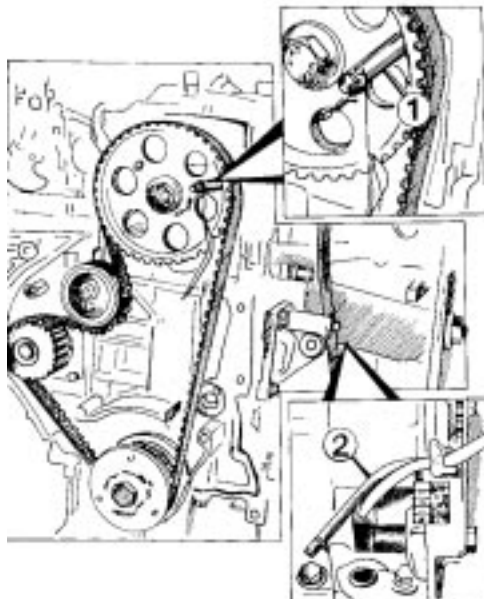
4. demonteer de bougie van de eerste cilinder.
5. draai aan de krukas en zet de zuiger helemaal boven.
••••• Dit kun je doen door met een stuk ijzer-draad door het bougiegat de bovenkant van de zuiger te voelen.

→ de streep op het vliegwiel zal nu voor het 0° merkteken op het afstelplaatje staan.

6. in het tandwiel op de nokkenas zit een klein gat. Dat gat moet rechts-boven zijn, maar het gat kan ook links-onder zijn. → Als het links-onder staat moet je de krukas 1x helemaal (360°) rond draaien. Zet de streep op het vliegwiel weer precies op 0°.

7. in het kleine gat in de nokkenas kun je nu een pen steken die in een gat in de cilinderkop gaat. Als je dat doet, staat de motor goed.

Paraaf docent

8. draai de moer los waar de spanrol mee vastzit. De riem gaat dan los hangen. Neem de riem van de motor af.
9. controleer of de spanrol makkelijk en zonder geluiden draait. Kijk de riem goed na: let op scheurtjes, ontbrekende tanden, slijtage, knikken en olie-sporen. → *Het beste is om de riem altijd te vervangen.*
10. kijk voor dat je de riem er op legt na of de krukas en de nokkenas nog steeds goed staan!
11. neem de nieuwe riem en leg hem eerst om de krukas, daarna om de nokkenas, dan om de waterpomp en als laatste om de spanrol.
12. span de riem door de spanrol te verdraaien. De riem mag niet strak staan, maar moet een beetje los zijn. (± 2mm vrij kunnen bewegen). Spanrol vastzetten met 20Nm.
13. trek de blokkeerpen uit de nokkenas en draai de krukas 2x helemaal rond in de goede richting.
*Let op dat de krukas niet opeens blokkeert !!!
Niet verder draaien maar de leraar roepen !!!*
Controleer weer of de merktekens op de krukas en de nokkenas goed staan.
14. zet de kappen weer over de distributie en monteer de poelie weer op de krukas. Leg de V-snaar weer er op en span deze strak.

Paraaf docent

werkopdracht: Kleppen de- en monteren	Beoordeling
Naam deelnemer:	Werkhouding en tempo
Werkt samen met:	Praktijkvaardigheid
Datum:	Orde en netheid
Klas:	Eindcijfer:

Beoordelingslijst

LET HIER OP ALS JE DE OPDRACHT MAAKT:

d	s	De onderdelen van de motor worden gedemonteerd zo als het hoort. (welk onderdeel eerst? Niets kapot maken,) Er wordt op de afstelling van de distributie gelet.
		De cilinderkop-bouten worden gelijkmatig en in de goede volgorde losgedraaid.
		De onderdelen in de cilinderkop zijn gemerkt voordat ze gedemonteerd zijn.
		Onderdelen die niet gemerkt kunnen worden, worden apart gehouden en op volgorde gezet De onderdelen zijn goed schoongemaakt voordat ze weer gemonteerd zijn.
		Er is olie gebruikt bij het monteren.
		De klep-spieën zijn op de goede manier gemonteerd.
		Er is gecontroleerd of de spieën goed op de plaats zitten.
		Alle onderdelen zitten op de goede plaats en niet verkeerd om.
		De zuigers staan niet in het bovenste punt als de cilinderkop gemonteerd wordt. De cilinderkop-bouten worden gelijkmatig in de goede volgorde aangetrokken.
		De distributie-aandrijving wordt op de goede manier afgesteld.
		De sleutels die gebruikt worden hebben de goede maat.
		De motor is weer geheel gemonteerd, alles zit op zijn plaats en is vastgedraaid.
		De werkplek is op het einde netjes opgeruimd.

Selectie vaktaalwoorden

Volgorde, gelijkmatig,

apart houden, merktekens, zacht en hard, sterk, stug, slap, soepel

• **Kleppen demonteren**

1. demonteer de cilinderkop. (zie de opdracht cilinderkop demonteren)

2. demonteer het kleppen-deksel.

3. alle onderdelen die nu gedemonteerd worden, moeten straks weer op de zelfde plaats gemonteerd worden. Ze moeten daarom eerst gemerkt worden:

- maak met een kraspen merktekens op alle nokkenas-lagerkappen:
 - een pijl, naar de nokkenas-aandrijfriem of ketting.
 - een nummer, begin bij de nokkenas-aandrijving met 1.

- zet merktekens op alle tuimelaars, als die er in zitten.

- houd alle klepstoters apart door ze in goede volgorde weg te zetten. (niet krassen!)

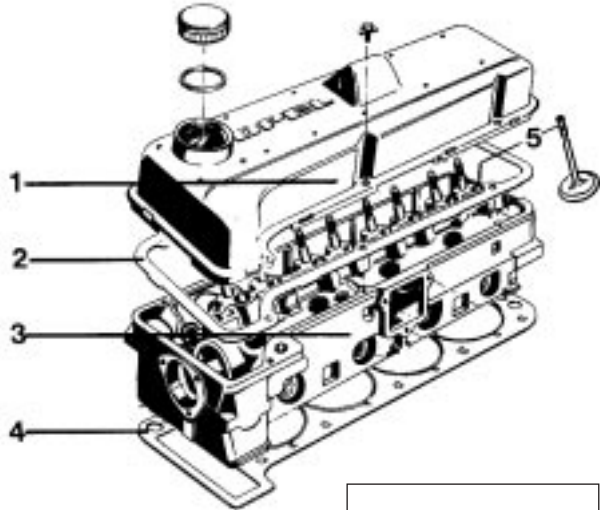
- houd alle kleppen apart door ze in goede volgorde weg te zetten. (niet in krassen!)

4. draai alle nokkenas-lagerkappen tegelijk en gelijkmatig los.

5. neem de nokkenas uit de cilinderkop.

6. trek de klepstoters uit de cilinderkop en zet ze op volgorde.

7. demonteer nu de kleppen door met de kleppentang de klepveren in te

Paraaf docent

drukken en de klep-spie(2x) er uit te halen. Zet de kleppen in de goede volgorde weg, zodat je ze niet kunt verwisselen

8. maak alle andere onderdelen ook goed schoon en verlies ze niet.
9. maak de onderkant van de klepstelen en de klepschotels met een staalborstel goed schoon. Controleer van iedere klep of het afdichtvlak niet beschadigd is.
10. maak de klepzittingen in de cilinderkop goed schoon en controleer hier ook of de afdichtvlakken niet beschadigd zijn.

Besprek met de leraar de toestand van de gecontroleerde onderdelen, voordat je de kleppen weer gaat monteren.

Paraaf docent

• ***Kleppen monteren***

Zorg er voor dat alle onderdelen goed schoon zijn voordat je ze monteert !

1. doe een beetje olie aan de klepsteel. Steek de klep weer op de goede plaats in de cilinderkop.
2. doe de onderste veerschotel, de klepveer (goed om!) en de veerschotel om de klep.
 - Druk op de veerschotel de veer met de kleppentang in.
 - Neem de 2 klep spieën en steek ze goed om tussen de klep en de veerschotel.
 - Draai de kleppentang nu langzaam los en zorg dat de spieën (2x) goed in de veerschotel komen.
3. klop met een hamer een paar keer zacht op de klepsteel om te zien of de klep spieën goed gemonteerd zijn.

Paraaf docent

Als alle kleppen gemonteerd zijn kun je de nokkenas weer monteren.

4. steek met wat olie de klepstoters op de goede plaats terug in de cilinderkop.
5. leg de nokkenas weer terug en doe er wat olie op. Monteer alle lagerkap-

pen tegelijk en draai ze gelijkmatig aan. Zet ze uiteindelijk vast met 18 Nm.

6. let op dat de olie-keerring om de nokkenas goed zit.

7. kijk of de nokkenas goed rondgedraaid kan worden.

8. controleer de klepspelingen en stel dit als het nodig is af.

Als de cilinderkop weer helemaal goed in elkaar zit kan de cilinderkop weer op de motor gemonteerd worden.

9. monteer de cilinderkop weer op het motorblok. Gebruik hiervoor weer de beschrijving cilinderkop demonteren en let ook weer op alle aandacht punten die daar bij horen.

Paraaf docent

Paraaf docent

Werkopdracht:	Schroefdraad repareren	Beoordeling
Naam deelnemer:		Werkhouding en tempo
Werkt samen met:		Praktijkvaardigheid
Datum:		Orde en netheid
Klas:		Eindcijfer:

Beoordelingslijst

LET HIER OP ALS JE DE OPDRACHT MAAKT:

d	s	HELICOIL
		Het gat is recht en met de goede dikte boor geboord.
		Af en toe de spaanders breken tijdens het draadsnijden.
		Niet te diep boren en tappen bij een blind gat.
		De spaanders zijn goed weggehaald, en zeker niet in de motor gevallen.
		Draadhuuls is tot net onder het pasvlak gedraaid.
		De bout staat mooi recht ten opzichte van het pasvlak.
		De bout kan gemakkelijk helemaal door de draadbus gedraaid worden en zit niet te los.

d	s	DRAADVIJL
		Gebruik de goede zijde van de draadvijl.
		Houd bij het vijlen de vijl in dezelfde richting als de schroefdraad.
		De moer moet gemakkelijk over de hele bout kunnen draaien.
		De werkplek is op het einde netjes opgeruimd.

Selectie vaktaalwoorden

Schroefdraad, draadtap
Binnen, buiten (~draad)
Spanen, spaanders
Pasvlak, haaks
Vergelijken, passen
Richting

Onderwerp : Schroefdraad repareren

Als een bout met te veel kracht wordt vastgedraaid, of als een vastgeroeste bout losgedraaid wordt, kan de schroefdraad op de bout of in het gat kapot zijn. Om dan je werk toch goed af te kunnen maken moet de schroefdraad eerst gerepareerd worden.

In een gat kun je de (inwendige) schroefdraad repareren met een helicoil draadbus.

De schroefdraad van een bout (buitendraad) kun je met een draadvijl vaak nog repareren, als die niet te erg kapot is.

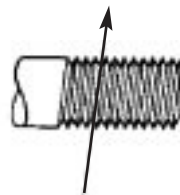
Helicoil-set

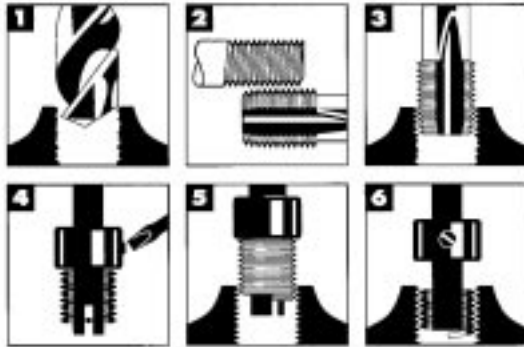
draadvijl

Opdracht DRAADVIJL

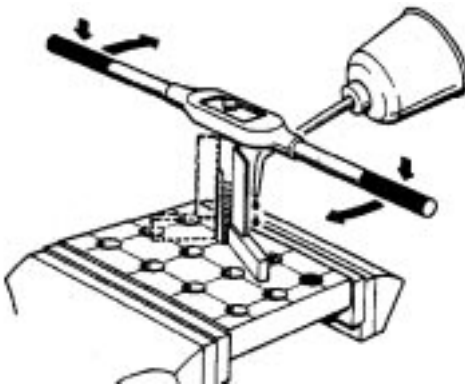
1. Zoek de kant van de vijl die precies op de schroefdraad past.
2. Houd bij het vijlen de vijl in precies de zelfde richting als de schroefdraad.
3. Vijl de beschadiging weg tot dat de moer er gemakkelijk over draait.

Opdracht HELICOIL

1. boor de resten van de oude schroefdraad weg.
 - de dikte van de boor die je moet gebruiken staat op de Helicoil-does.
 - let op dat je recht boort !!
2. vergelijk de schroefdraad.
 - heeft de schroefdraad op de helicoil-tap de zelfde vorm als de schroefdraad op de bout die er bij hoort?
3. de schroefdraad tappen.
 - let goed op dat je de tap niet scheef in draait !
 - draai bij iedere ronde de tap een beetje terug, om de spaanders te breken.
 - bij een blind gat: de tap niet te diep in het gat draaien.
 - haal de spaanders weg.

4. zet de ring om het inbreng-gereedschap zo dat de meeneemlip van de draadbus 3mm in de gleuf valt.

5. draai de draadbus met een beetje druk in het gat, tot net onder het pasvlak.
6. breek de meeneemlip af met een lange spitse tang, of met een doorslag en een hamer. Zorg er voor dat de meeneemlip niet in de motor valt !

werkopdracht:	Pakking maken	Beoordeling
Naam deelnemer:		Werkhouding en tempo
Werkt samen met:		Praktijkvaardigheid
Datum:		Orde en netheid
Klas:		Eindcijfer:

Beoordelingslijst

LET HIER OP ALS JE DE OPDRACHT MAAKT:

d	s	Gebruik het gereedschap op de juiste manier.
		De pasvlakken zijn goed schoongemaakt.
		De pasvlakken zijn bij het schoonmaken niet beschadigd.
		De gaten worden met een holpijp en een blok hout gemaakt, en zijn dus mooi rond. De gaten zitten precies op de goede plaats; de pakking past dus goed.
		De pakking heeft precies de goede vorm.
		De pakking is nergens te smal bij de gaten.
		De bouten worden met het goede moment vastgedraaid.

Selectie vaktaalwoorden :

Passen, pasvorm
 Lekken, lekkage
 Afdichten
 Smal, breed
 Stevig, sterk
 Scheuren

Pakking maken

Om verschillende motor-onderdelen lekvrij op elkaar te maken, gebruik je een pakking.

Dit is een stuk speciaal papier dat precies tussen die twee onderdelen past. Die zorgt er dan voor dat er geen olie of water tussen uit kan komen.

Gebruik nooit een oude pakking: een pakking is na één keer monteren platgedrukt, en zal bij de tweede keer gebruiken niet meer goed afdichten.

Als een pakking oud wordt kan die gaan lekken.

Pakkingen van oude auto's kun je vaak niet meer kopen; die moet je zelf maken.

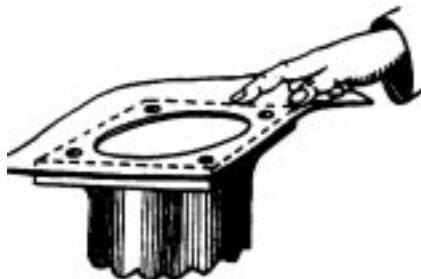
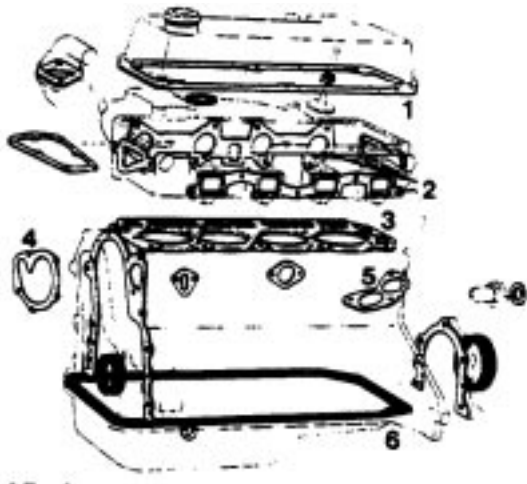
Je kunt dit zo doen:

1. Demonteer het lekkende onderdeel.
 - als dit een onderdeel is van het koelsysteem, moet je eerst het koelsysteem laten leeglopen.
 - soms moet je nog andere onderdelen demonteren om aan het lekkende onderdeel te komen, bijvoorbeeld slangen, riemen of een kap.
2. Haal de oude pakkingresten weg en maak de pasvlakken goed schoon.
3. Smeer het pasvlak van het onderdeel dun en gelijkmatig in met vet.

4. Leg het pakkingpapier er op en druk het overal goed aan, zodat het vet op het papier het pasvlak overal goed aftekent.

→ Let op! Zorg er voor dat het papier niet verschuift als je het aandrukt !!!

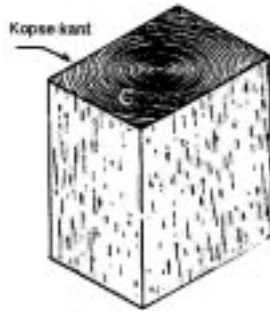
5. Neem het pakkingpapier los en kijk of de vorm van het pasvlak overal mooi afgetekend is.

6. Als de vorm goed afgetekend is, maak je eerst de gaten voor de bouten in het papier. Doe dit met een holpijp en een hamer op de kopse kant van een blok hout.

holpijp

7. Controleer of je alle gaten op de goede plaats gemaakt hebt. Als dat niet zo is, maak dan maar meteen een nieuwe pakking.

8. Knip de binnenkant van de pakking uit.

- *Zorg er voor dat er langs de gaten genoeg papier over blijft.*
- *Kijk uit dat het papier niet scheurt.*
- *De pakking mag aan de binnenkant niet te klein zijn.*

9. Knip de buitenkant van de pakking uit.

- *Kijk uit dat het papier niet scheurt.*
- *Knip de pakking aan de buitenkant overal 1mm. groter. Dan kun je bij het monteren zien of de pakking overal goed zit.*

Paraaf docent

10. Monteer het onderdeel weer met de nieuwe pakking.

- *Let op dat je de bouten met de goede kracht vastdraait.*
- *Monteer ook weer de slangen, kappen en riemen die je los gemaakt hebt.*

11. Vul olie en koelvloeistof bij. Laat de motor lopen en controleer of de pakking die je gemaakt hebt niet lekt.

Werkopdracht: Werken met de 4 koloms brug	Beoordeling
Naam deelnemer:	Werkhouding en tempo
Werkt samen met:	Praktijkvaardigheid
Datum:	Orde en netheid
Klas:	Eindcijfer:

Beoordelingslijst

LET HIER OP ALS JE DE OPDRACHT MAAKT:

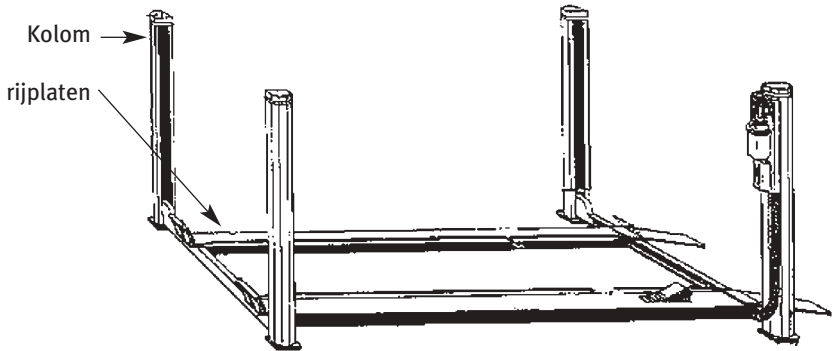
d	s
<p>De wielbouten worden in het begin maar één slag losgedraaid. De bok staat stevig onder een geschikt punt.</p>	
<p>De bokken worden onder daarvoor geschikte plaatsen gezet, zodat niets beschadigd wordt. De auto staat stevig op de bokken.</p>	
<p>De wielen worden pas gedemonteerd nadat gecontroleerd is of de auto stevig staat. De wielbouten zijn een beetje vast gedraaid voordat de auto weer op zijn wielen gezet wordt. De sleutels die gebruikt worden hebben de goede maat.</p>	
<p>De wielen worden met de momentsleutel vastgezet.</p>	
<p>De werkplek is op het einde netjes opgeruimd.</p>	

Selectie vaktaalwoorden

Voorkant, achterkant
Boven, onder,
Stijgen, zakken
Een beetje, iets
Ondersteunen

Opdracht 3 WERKEN MET DE 4 KOLOMS HEFBRUG

Als aan de wielen, de remmen of aan de wielophanging gewerkt moet worden, kan dat vaak niet als de auto gewoon op de wielen staat. Als je een 4-koloms hefbrug gebruikt zul je de auto op de brug eerst op bokken moeten zetten zodat de wielen vrij hangen. Hoe kun je dat veilig doen? En hoe doe je dat als je tegelijk ook aan de achterwielen moet werken?

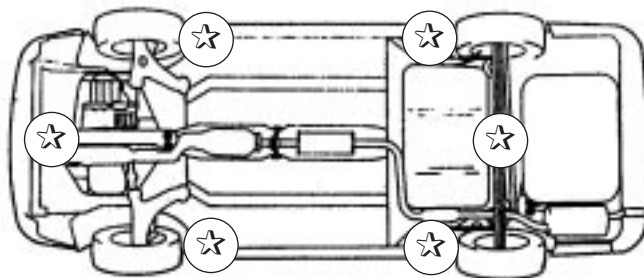
De wielen van voor naar achter wisselen met behulp van een 4 koloms brug. Kijk bij gebruik van een krik of bokken altijd goed uit dat er niets kapot gedrukt wordt!

Laat de praktijkleraar je eerst uitleggen hoe je de brug moet bedienen.

1. Draai alle wielbouten met een kruissleutel één slag los.
2. Laat de brug omhoog gaan en zoek een stevig punt aan de voorkant in het midden van de auto waar de auto op kan steunen, en zet daar een grote bok onder.

bok

☆ Hier kun je de bok onder zetten

3. Overleg met de docent of de plaats geschikt is om de auto op te laten steunen !!!

Paraaf docent

4. Laat de brug zakken zodat de auto aan de voorkant op de bok komt te staan.
 ⚡ *Soms moet je 2 bokken gebruiken !*
 ⚡ *Laat de brug niet verder zakken dan nodig is!*
5. Laat de brug zo ver zakken dat de auto aan beide kanten op kleine bokken kunt zetten. Zet de kleine bokken dan op de rijplaten van de brug onder een stevig deel van de auto.
6. Laat de brug omhoog gaan. De auto komt nu aan de voorkant op de kleine bokken te staan.
7. Zet de grote bok nu achter in het midden onder een stevig punt en laat de brug zakken; de achterwielen gaan vrij hangen.
8. Verwissel de voorwielen met de achterwielen, draai ze een beetje vast met de kruissleutel.

Paraaf docent
9. Laat de brug weer omhoog gaan zodat de auto weer op de achterwielen staat.
10. Zet de grote bok weer onder de voorkant en laat de brug zakken, zodat je de kleine bokken aan de voorkant weer onder de auto uit kunt pakken.
11. Laat de brug weer omhoog gaan, tot de auto weer op de voorwielen staat.
12. Haal ook de grote bok onder de auto uit en laat de brug weer helemaal naar onder.
13. Zet de wielen weer vast met de momentsleutel.
14. Ruim de plaats waar je gewerkt hebt netjes op.

Beoordelings-criteria: (Let hier op als je de opdracht maakt:)

- De wielbouten worden in het begin maar één slag losgedraaid.
- De bok staat stevig onder een geschikt punt.
- De bokken worden onder daarvoor geschikte plaatsen gezet, zodat niets beschadigd wordt.
- De auto staat stevig op de bokken.
- De wielen worden pas gedemonteerd nadat gecontroleerd is of de auto stevig staat.

- *De wielbouten zijn minimaal geval handvast gezet voordat de auto weer op zijn wielen gezet wordt.*
- *De wielen worden met de momentsleutel vastgezet.*
- *De momentsleutel wordt niet voorbij de ‘klik’ getrokken.*

**AGENDA VOOR DE WERKBESPREKING
VAN HET MAS –TEAM OP 03-06-2004: 8.30 – 10.00 U.**

1. beoordelingen van de deelnemers MAS 5 aan de toets van het thema veiligheid.
2. ontvangst en eventuele vervolgafspraken bespreking notitie HIT –doorstromers.
3. rondvraag.

Met vriendelijke groet,
Cas.

TEVENS VOORSTEL VOOR DE AGENDA OP 10-06-2004.

Vooraf:

Zoals vandaag besproken zal deze teambespreking gericht zijn op de inhoudelijke voortgang van het programma.

Ik verzoek je vriendelijk om vooraf het ITTA – materiaal te bestuderen met betrekking tot het beschrijven van handelingssituaties onder te verdelen in beroepstechnische handelingen, talige handelingen en niet –talige handelingen (sleutelvaardigheden).

Het is de bedoeling om op deze wijze te proberen het thema repareren te herordenen. Het doel is om op deze wijze de geïntegreerde werkwijze een nieuwe impuls te geven.

Bedenk a.u.b. alvast voorzetten vanuit je eigen vak.

**Agenda voor de werkbepreking van het MAS –team
op 10-10-04: 8.30 – 10.00 u.**

1. Opening/vaststellen van de agenda.
2. Planning thema repareren: vaststellen van de doorlooptijd van het thema repareren, de te behandelen onderwerpen, onderlinge afstemming en het afrondende toetsmoment.
3. Het omzetten van de overeengekomen onderwerpen voor het thema repareren zoals boven aangegeven. Het begeleidende ITTA materiaal is in ieders bezit.
4. Het thema veiligheid: reacties / suggesties naar aanleiding van het voorstel van Mick om de inhoud van het thema gedeeltelijk te herzien.
5. Rondvraag.

Met vriendelijke groet,
Cas.

**AFSPRAKEN METHODIEKBESCHRIJVING
ITTA UNIT TECHNIEK**

AFSPRAAK - ACTIVITEIT Toets thema veiligheid	WIE	WANNEER	ACTIEPUNTEN	GEDAAN
uitvoering	Cas, Mick, Marc	3 - 3 Na 5e uur		
Toetsen thema veiligheid aanleveren	Will Marc	Voor 17 - 2	5 suggesties voor toetsing aanleveren <i>hierbij evt. vaktaal aangeven die gekend moet zijn.</i>	
Draaiboek maken toets Veiligheid	Mick , Cas	17 - 2		
Start thema repareren	ALLEN	Week 11		
Toets thema repareren Te begeleiden door docent afd.metaal	????	Week 16 (toetsweek)		
Ford laten weghalen door sloop (samen met VW)	Marc	Z.S.M na slopen VW	Kentekenbewijzen klaarmaken VW slopen	
Concrete voorstellen voor opdrachten en oefeningen voor het thema repareren	Will Marc			
Agendavoorstel	Cas	4 - 3		
Start MAS 5	ALLEN	Vanaf 15 - 3		

NAAR AANLEIDING VAN VERGADERING 4 – 3 - 2004

AFSPRAAK - ACTIVITEIT	WIE	WANNEER	ACTIEPUNTEN	GEDAAN
Beoogde start MAS5 introducție	allen	18 - 3		
Informatie deelnemers in klasselijst voegen 1 set informatie deelnemers voor Cas	Peter ?	t.z.t.		
3 gereedschapkarren bestellen	Marc	z.s.m.	Nog bespreken met Jos Joosten	
Beoordelingslijsten deelnemers maken voor Peter	Alle docenten	Voor dinsdag 9 - 3		
Excursie regelen NEDCAR	Marc	z.s.m.	Na 18 maart als MAS 5 begonnen is	
Thema veiligheid op agenda vergadering		volgende keer		
Voorstellen voor toetsen maken voor thema veiligheid	Alle docenten	Voor volgende vergadering 18 - 3	Iedereen 5 items aanleveren wat een deelnemer zou moeten kunnen en weten wat betreft veiligheid	
Resultaten toets 3 –3 doorgeven aan Mick		z.s.m.		
Onderwerpen thema repareren uitwerken	Marc, Will	18 - 3		

NAAR AANLEIDING VAN VERGADERING 19 – 3 - 2004

AFSPRAAK - ACTIVITEIT	WIE	WANNEER	ACTIEPUNTEN	GEDAAN
Onderwerpen voor toetsing thema veiligheid MAS5 doorgeven aan Cas en Mick	Alle docenten	Voor vrijdag 26 - 3	Uitgewerkt moet zijn: *vaktaal *opzet en bedoeling van de opdracht	
Toets repareren in werkplaats motorvoertuigen	allen	Do. 15 – 4 na 13.00 uur	Vrij laten roosteren voor toezicht in proefwerk week	
Bijeenkomst Proces-productbeschrijving verzetten van 14 – 4 naar 21 - 4	allen	z.s.m.	Doorgeven aan roosterbureau voor uitval lessen en het aangeven op het mededelingenscherm	
Werkplaats reserveren voor toets repareren	Marc			
Draaiboek voor toets th. Repareren maken	Cas			

Uitwerking flapover onderwerpen voor het thema repareren (theorie – toepassen)

Repareren:

- Portier repareren
 - herstellen
 - uitdeuken
 - ruitmechanisme
- Uitlaat repareren
- Schroefdraad repareren
 - draadvijl
 - met tappen – snijgereedschap
 - met helicoil
- Pakking maken
- Banden repareren
- Remsysteem
 - remvoering vernieuwen
 - remleiding
 - remcilinder

- Riemen
- Wiellagers wisselen
- Kleppen en zittingen

(lijst licht aangepast en uitgebreid. Marc)

2c. LIJST VAN GEHANTEERD LESMATERIAAL

- Basisvaardigheden metaal
SOM te Woerden
- Interactieve CD-rom
SOM te Woerden
- Assistent autotechnicus de delen motoren 1a en 1b, voertuigen 1a en 1b,
elektrotechniek en beroepsvorming
Innovam
- Klare taal
J. v.d. Toorn-Schutte, uitgeverij Boom Amsterdam ISBN 90 5352 746-1
- Vakgesprekken
T. Bolle, Wolters Noordhof ISBN 9001131166
- Vaktaal
S. Verhallen en anderen, Wolters Noordhof ISBN 9001136117
- Leerderswoordenboeken voor metaalbewerken
ITTA Amsterdam

Co-financed by ESF – Equal

HERSTELD VERTROUWEN
IN DE TOEKOMST

www.hit-limburg.nl